

ASOCIAȚIA DIPLOMAȚILOR MILITARI ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE
„ALEXANDRU IOAN CUZA”

DINCOLO DE ORIZONTURI

REVISTĂ DE OPINII

Anul VI, Nr. 12/Noiembrie 2021

2021

MOTTO:

*MINCIUNILE fac
înconjurul lumii până când
își trage pantalonii
ADEVĂRUL.*

Winston Churchill

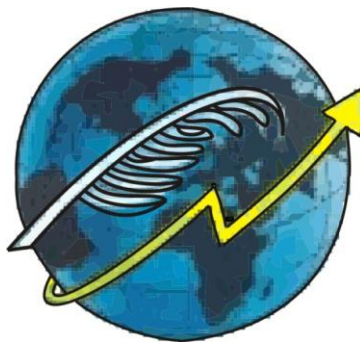
*America is Back,
But the World has Changed.
(America a revenit, dar lumea
nu mai este aceeași.)*

William Strauss

DINCOLO DE ORIZONTURI

REVISTĂ DE OPINII

Anul VI/NUMĂRUL 12 - NOIEMBRIE 2021

Publicație bianuală a Asociației Diplomaților Militari în Rezervă și în Retrageră
„Alexandru Ioan Cuza”

DINCOLO DE ORIZONTURI

Publicație bianuală care conține
analize de geopolitică, opinii
politico-militare și prezentare de
tehnică militară, fondată de
Asociația Diplomaților Militari
în Rezervă și în Retragere
„Alexandru Ioan Cuza”

www.admrr.com
Bulevardul Schitu Măgureanu
nr. 7, ap. 2, parter,
BUCUREȘTI, sectorul 1,
cod poștal 10181
Telefon/fax: 0314 255 428
admrrcentral1@yahoo.com

ISSN 2501-9280

Tot conținutul editorial aparține
Asociației Diplomaților Militari
în Rezervă și în Retragere
„Alexandru Ioan Cuza” și este
furnizat de membri săi
contributori. Articolele pot fi
reproduse numai cu permisiunea
colegiului director al asociației.

©ADMRR

**Responsabilitatea pentru
conținutul materialelor
publicate revine în
exclusivitate autorilor.
Imaginile care însoțesc
articolele sunt preluate în
majoritate din mediul online.**

Tipar digital realizat la
Tipografia PIM
Iași, Șoseaua Ștefan cel Mare și
Sfânt nr.109, cod poștal 700497
Tel.: 0730.086.676,
0732.430.407;
Fax: 0332.440.715
editura@pimcopy.ro
editura.pim@gmail.com

SENIORI EDITORI

Prof. dr. Ioan Mircea PAȘCU
Gl. (ret) dr. Decebal ILINA
Gl. (ret) prof. univ. dr. Sergiu MEDAR
Gl. (r) dr. ing. Gheorghe SAVU
Gl. lt. (r) ing. Iulian-Cristian DINCOVICI
Gl. mr. (ret) Mihaiu MĂRGĂRIT
Gl. mr. (r) prof. univ. dr. Adrieian PÂRLOG
Gl. mr. (ret) prof. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU
Gl. bg. (ret) Gheorghe VĂDUVA
Col. (r) Dumitru CIURCI

REDACTOR ȘEF

Gl. bg. (r) Dan NICULESCU

REDACTOR

Col. (r) Antonio MARINESCU

SECRETAR DE REDACȚIE

Col. (r) Ion TOADER

EDITARE TEXT

Gl. bg. (ret) Vasile ILIEȘ
Col. (ret) Ion SCARLAT

TEHNOREDACTARE

Col. (r) Antonio MARINESCU

CUPRINS:

EDITORIAL	5
ORIZONTURI GEOPOLITICE	8
* Influența reanexării Crimei de către Rusia asupra limitelor zonelor economice exclusive ale statelor riverane Mării Negre, partea I - Contramiral (ret.) dr. Eugen LAURIAN.....	8
* Influența reanexării Crimei de către Rusia asupra limitelor zonelor economice exclusive ale statelor riverane Mării Negre, partea a II-a - Contramiral (ret.) dr. Eugen LAURIAN.....	20
* Rusia, de la conflictele înghețate, la războiul hibrid - Profesor universitar doctor Stan PETRESCU.....	33
* Fundamentele politicii de stat a Federației Ruse cu privire la descurajarea nucleară - Col. (r) Constantin MOISA.....	42
* Capacitățile de război electronic – factor de multiplicare a potențialului militar al Federației Ruse - Col. (r) Dumitru CIURCI.....	47
* Ucraina – prezent și viitor - Col. (r) Ion SCARLAT.....	55
* Amenințarea tăcută – jocul geopolitic al Chinei în regiunea Mării Negre - Conf. univ. dr. Alba Iulia Catrinel POPESCU.....	63
* Japonia între ciocan și nicovală, partea a III-a, SUA: factorul principal al apărării Japoniei - Gl. bg. (r) Dan NICULESCU.....	80
* Dezinformarea modernă și efectele sale asupra societăților contemporane - Gl. mr. (ret.) dr. Adrian-Leonard BANTAȘ.....	85
OPINII	94
* Dezinformarea componentă de bază a războiului informațional, conținut, autori, actori și posibilități de contracarare, partea a II-a - Gl. mr. (ret) prof. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU.....	94
ISTORIE	100
* Generalul Nicolae Condeescu, reformator al Serviciului de informații al Armatei Române - Gl.bg. (r) Dan NICULESCU.....	100
NOUTĂȚI MILITARE	104
PREZENTARE DE CARTE	121

EDITORIAL

Aproape a mai trecut un an și este timpul bilanțului, din păcate un bilanț negativ pentru întreaga lume. Pandemia a continuat și revenirea la normal se petrece lent și cu îngrijorare, ne-am confruntat cu consecințe din ce în ce mai grave ale neglijenței noastre față de planeta pe care trăim și de care viața noastră depinde. Marile puteri nu găsesc drumul spre cooperare, în schimb merg hotărât pe cel al confruntării. Unele mari puteri cresc, altele descresc, chiar până și bunele intenții ale acestora, ies rău.

Schimbarea prezidențială din SUA s-a transformat într-un spectacol detestabil care nu mai avea nimic în comun cu marea democrație americană, ci mai curând cu un puci dintr-o țară sud-americană. Imaginile asaltului asupra Capitoliului au avut ca efect diminuarea atractivității sistemului democratic și au dat motive de critică detractorilor acestuia. Dacă încercăm să evaluăm moștenirea lăsată de fostul președinte american, Donald Trump, nu sunt prea multe lucruri bune de spus: o țară polarizată politic, cu multe controverse rasiale, sexuale, culturale, cu două încercări eșuate de impeachment, cu scandaluri sexuale, de corupție, de relații dubioase cu Rusia, de recrudescență a extremismului și cu populația și economia puternic afectată de pandemie. Eforturile președintelui Biden de a calma conflictele interne, de a repara relațiile externe deteriorate de precedentă administrație cu aliații tradiționali (UE, Japonia, Coreea de Sud, Brazilia) și de a mobiliza forțele democratice în confruntarea cu China și Rusia, deși au fost intense și credibile, acestea au avut rezultate sub așteptări.

Concluzia, potrivit căreia SUA este puterea în descreștere, în timp ce China crește este tot mai răspândită în rândul analiștilor politici. Aceasta face ca țările, mai ales cele din zona Indo-Pacific, să prefere expectativa, să aleagă cu reticență partea căreia să i se alăture. Avântul economic realizat de China îi conferă acesteia prestanță și atractivitate, inclusiv pentru unele țări europene care încearcă să găsească soluții de a se orienta bipolar – și cu americanii și cu chinezii. Strategia Anacondei folosită de SUA pentru a controla China prin realizarea unui lanț de alianțe în jurul acesteia (Japonia, Taiwan, Filipine, Australia, Noua Zeelandă, Indonezia, Malaezia, India) astfel încât, la nevoie, să-i interzică accesul către lume prin închiderea căilor comerciale și să o sufocă așa cum face anaconda cu prada sa, pare să se realizeze cu dificultăți. Astăzi, dacă privim zonele în care China are poziții dominante (porturi, investiții majore, control politic, alianțe, chiar și baze militare) avem senzația că Beijingul a extins Strategia Anacondei la nivelul întregului mapamond, și acesta este doar începutul.

În ceea ce privește Rusia, aceasta a coborât pe locul doi conform Strategiei de apărare a SUA. Dacă privim cu atenție poziția geopolitică a Rusiei putem constata că este suficient de confortabilă și că poate să-i aducă anumite avantaje.

Analizii serviciului militar de informații al Marii Britanii, încă înaintea izbucnirii primului Război Mondial, considerau că în cazul unei conflagrații, puterile mai slabe (mai multe) se vor uni împotriva celor mai puternice (mai puține). Dacă această ecuație de putere rămâne valabilă și dacă luăm în calcul actuala apropiere politică și militară dintre Moscova și Beijing, am putea trage concluzia că așa se va întâmpla și în eventualitatea unui viitor conflict global. Nu intenționez să analizez cum va fi și dacă va fi, în schimb doresc să scot în evidență poziția privilegiată a Rusiei în condițiile în care este dorită de ambele tabere. Aceasta înseamnă că Rusia va alege tabăra care îi va oferi mai mult. Presiunile, convingerile, apartenența culturală sau religioasă nu vor avea niciun rol în luarea hotărârii finale.

În această notă analizez întâlnirea din acest an, la inițiativa SUA, dintre președinții Biden și Putin. Un prim semnal sunt discuțiile de la Geneva (despre care nu se vorbește încă) spre disperarea conducătorilor Ucrainei copleșiți de sentimentul de abandon. Dacă ținem cont și de articolele apărute recent în presa americană despre corupția din Ucraina, care oricum era și până acum, observăm că ceva este în curs de schimbare. Desigur, ajutoarele americane continuă cam la același nivel, liderii europeni sprijină Ucraina ca și până acum (ceea ce nu este foarte mult), dar pentru a lupta cu succes împotriva Rusiei aceste ajutoare cu siguranță nu sunt suficiente. Întrucât Ucraina nu este membră NATO, obligațiile de securitate pentru aceasta sunt diferite de cele de care beneficiază țările membre ale Alianței, ceea ce înseamnă că într-o circumstanță critică aceasta ar putea fi abandonată de către Occident. Această situație ar putea fi extinsă și în ceea ce privește țările din Europa de Est.

În concluzie, dacă analizăm succint situația din Europa de Est, zonă din care face parte și România, vom constata că aceasta a fost creată de marile puteri europene după încheierea Primului Război Mondial cu scopul de a realiza un spațiu continuu cuprins între Marea Baltică și Marea Neagră, extinsă recent până la Marea Adriatică, ca o zonă tampon, denumită și cordon sanitar sau intermarium, ce trebuia să despartă Estul de Vest. Din punct de vedere militar, acest spațiu este ca o fâșie înaintată, organizată de forțele principale care se vor concentra în centrul Europei. Rolul țărilor care vor lupta în această fâșie nu este de a câștiga lupta, ci de a întârzia inamicul și a da timp forțelor principale de a se organiza. În ultimă instanță, înseamnă ceea ce a însemnat și până acum, devastare teritorială și sacrificii mari de vieți omenești. Această misiune este un dat geopolitic, iar geografia este cea care-l impune și trebuie să ni-l asumăm.

Ce ar trebui să facă marii noștri aliați pentru a motiva popoarele și armatele acestor țări să lupte cu hotărâre și convingere pentru a-și îndeplini misiunea ce le revine? Eu zic că înainte de arme aceste țări au nevoie să fie recunoscute ca parteneri egali, să fie respectate și ajutate pentru a deveni prospere și funcționale, într-un cuvânt, să fie conștiente că au pentru ce lupta. Aceasta este ceva concret, nu este o noțiune abstractă cu impact limitat asupra motivației umane. Militarul are nevoie să știe pentru ce luptă și apoi cu ce luptă. Uniunea

Europeană are mari probleme de unitate, sunt formate grupuri și cluburi, Europa de Sud este în opoziție cu Europa de Nord, Eu este pus în opoziție cu Noi, iar reflexele coloniale încă se mai manifestă la fostele mari puteri. Se pare că la Washington s-a înțeles mai bine această realitate și inițiativa celor trei mări (intermarium) are atașat un program masiv de dezvoltare economică în această regiune. Urmează să vedem dacă, unde și când se va materializa.

Revenind la relația SUA-Rusia, consider că în momentul de față Moscova deține cheia echilibrului geopolitic, decizia ei privind partea căreia i se va alătura va hotărî soarta unei posibile, nu și necesare, confruntări. Această poziție de cheie de boltă a echilibrului de forțe global este periculos în primul rând pentru Europa de Est, deci și pentru România. Ceea ce se întâmplă în Marea Neagră are un anumit potențial de escaladare a conflictului dintre NATO și Rusia, dar nu cred că vreuna din părți dorește să ajungă la confruntare violentă, nici pentru Crimeea, nici pentru Ucraina, și nici chiar pentru Marea Neagră. Pentru noi pericolul cel mai mare, cel puțin în această etapă, este strategia războiului hibrid practicat de Rusia. Aceasta este o formă de luptă perfidă la care Moscova se pricepe bine și rezultatele, cred eu, le putem vedea din ce în ce mai des.

În perioada imediată evenimentelor din decembrie 1989, într-una din multele publicații ce erau pe piață atunci a apărut o caricatură în care la gardul unei stâne de oi au venit doi lupi care îndemnau oile adunate la gard „să înceapă reforma prin eliminarea cânilor corupți”. Cred că în acest sens poate fi înțeleasă și campania desfășurată de presă, conștient sau inconștient, interesat sau dezinteresat, de decredibilizare a serviciilor secrete românești. În perioada interbelică propaganda Rusiei sovietice identificase ca piloni principali ai statalității României biserica și armata. În acea perioadă a existat o abundență de materiale și scrieri care atacau sau ridiculizau aceste instituții. Acum se pare că armata este mai greu de atacat, așa că locul ei a fost luat de serviciile secrete, inclusiv ale armatei. După ce ex-președintele Trump a vorbit atât de mult de „deep state”, aceste servicii au devenit mai vulnerabile la atacurile presei.

Sunt convins că aceste servicii fac greșeli, au eșecuri, au vulnerabilități și dependențe, dar înainte de a le ataca atât de virulent ar trebui să ne gândim la cine profită de pe urma acestor acțiuni.

ORIZONTURI GEOPOLITICE

INFLUENȚA REANEXĂRII CRIMEEI DE CĂTRE RUSIA ASUPRA LIMITELOR ZONELOR ECONOMICE EXCLUSIVE ALE STATELOR RIVERANE MĂRII NEGRE

- partea întâi -

Contraamiral (ret.) dr. Eugen LAURIAN¹

Scurtă retrospectivă istorică asupra apartenenței țărmurilor Mării Negre între principalii actori locali

Dacă în perioada antichității toate țărmurile din jurul Mării Negre au fost sub controlul și influența cetățitorilor grecești apărute încă de timpuriu pe locațiile actuale ale principalelor orașe din apropierea litoralului, la sfârșitul mileniului întâi țărmurile din sud aparțineau Imperiului Bizantin, iar cele din nord diferitelor structuri non statale semi-independente.

Harta Imperiului Bizantin la începutul mileniului doi (1025)²

Prin creșterea presiunii populațiilor musulmane din sud-est influența și stăpânirea bizantină s-a redus, o parte a țărmurilor ieșind de sub controlul Constantinopolului. Concomitent, triburile turcice selgiucide provenite din zona Asiei Centrale au început să migreze spre Anatolia, iar după lupta câștigată împotriva bizantinilor (1071) pun stăpânire pe o bună parte a estului peninsulei.

¹Autorul articolului a fost șeful Grupului de experți hidrografi și topografi al Comisiei Mixte Interministeriale a Guvernului României pentru negocierea delimitărilor maritime în Marea Neagră. A făcut parte din echipa care a reprezentat Guvernul României în procesul contra Ucrainei, pentru o delimitare echitabilă a zonelor economice exclusive și a platourilor continentale ale celor două state, desfășurat în perioada 2004-2009 la Curtea Internațională de Justiție de la Haga.

²Hărțile, imaginile și informațiile din prezentul material provin din arhiva personală a autorului și din surse deschise, prezentate pe internet.

Sub presiunea mongolă din est, selgiucizii au continuat deplasarea către vestul Anatoliei ajungând, sub conducerea lui Osman I (1299), să fie declarat primul stat turc independent.

Harta Imperiului Bizantin la anul 1275

Concomitent cu reducerea influenței bizantine din sudul mării, pe partea nordică, în continua cucerire către Europa, Imperiul Mongol atinge țărmurile acesteia, iar în anul 1300, prin Hoarda de Aur (unul din cele patru hanate dezmembrete din Imperiul lui Genghis Khan), stăpânește întregul litoral nordic al mării.

Stăpânirea nordului Mării Negre de către Hoarda de Aur, la anul 1300

Cucerirea otomană /turcească

Odată cu creșterea puterii populațiilor turcice în peninsula Anatolia și continua lor extindere spre vest, în defavoarea Imperiului Bizantin, asistăm la ocuparea întregului litoral sudic al mării de către turcii selgiucizi deveniți, apoi, otomani. Continua lor înaintare spre vest pentru cucerirea de noi teritorii va duce la disoluția Imperiului Bizantin, iar spre sfârșitul secolului al XIV-lea (1385-1386) și la dezintegrarea celui de al Doilea Țarat Bulgar. Astfel, otomanii au cucerit și țărmul european al Mării Negre, de la strâmtoarea Bosfor și până la gurile Dunării (1418). Orice încercare a populațiilor creștine de a-și recăpăta drepturile asupra teritoriilor balcanice ocupate de către musulmani au fost sortite eșecului. Înfrângerea cruciadei polono-ungare condusă de Vladislav al III-lea (regele Poloniei) și de Iancu de Hunedoara, zdrobită în bătălia de la Varna (1444), a spulberat orice speranță a creștinătății pentru următoarele patru sute de ani.

Divizarea Țaratului Bulgar după anul 1371, sub presiunea otomanilor

Pe de altă parte, continuând cucerirea coastei de est a Mării Negre, armata turcă, aflată sub comanda lui Gedik Ahmet Pașa, a ajuns și în Crimeea (1475) ocupând Principatul Fedoro și coloniile genoveze Cembalo, Soldaia și Caffa, toată coasta de sud a peninsulei devenind sangeac (provincie) otoman. Restul peninsulei, împreună cu ținuturile din nordul Mărilor Azov și Neagră, a rămas sub stăpânirea hanilor tătari care, începând cu același an, aveau protectoratul Imperiului Otoman.

Ulterior, în vestul mării, prin cucerirea cetăților moldovenești Chilia și Cetatea Albă (1484), Imperiul Otoman mai face încă un salt ajungând la gurile Nistrului. Astfel, turcii au cucerit toată populația creștină din jurul Mării Negre și intră în graniță directă cu rămășițele statale a ceea ce fusese anterior Hoarda de Aur Mongolă. Aceasta, înfrântă în anul 1502, de către hanul tătar Menli Ghirai, sprijinit de către turci, avea să se retragă din apropierea țărmurilor Mării Negre către Hanatele Kazan și Astrahan de pe valea Volgăi. Din acest moment întregul litoral al Mării Negre avea să ajungă sub controlul total al otomanilor pentru o lungă bucată de vreme!

Concomitent, în nordul Mării Negre, Țaratul Moscovei „se lățește” continuu către vest, sud și est în detrimentul Regatului Suedez, Uniunii Polono-Lituaniene și hanatelor de proveniență mongolă (Crimeei, Kazanului și Astrahanului).

Cucerirea rusească

Dacă timp de aproape 100 de ani se părea că în nordul Mării Negre avea să domnească un echilibru strategic de forțe, situația avea să se schimbe radical pe la mijlocul secolului al XVI-lea. Desele conflicte între Principatul Moscovei și musulmanii din sud și est nu au putut rupe echilibrul, victoriile pendulând când de o parte, când de cealaltă. Dar la numai un an după ce Moscova fusese cucerită, jefuită și incendiată de către hanul tătar Devlet Ghirai (concurrent al rușilor pentru

stăpânirea fostelor hanate mongole ale Kazanului și Astrahanului) va începe ofensiva rusească. Sub conducerea lui Ivan cel Groaznic (1547-1584), primul despot rus ce și-a luat denumirea de cezar/țzar, începe bătălia pentru cucerirea teritoriilor musulmane ce se întindeau către mările din sud.

Visul de veacuri al rușilor era să locuiască în teritorii mai prielnice situate către mările din sudul lor. După bătăliile din anii 1572 și 1574, Principatul Moscovei avea să obțină controlul total asupra regiunii Volgăi, cucerind hanatele mongole Kazan și Astrahan și îndepărtând pentru totdeauna pretențiile acestora asupra teritoriilor din nordul Mării Negre. Drumul către Marea Caspică devenise liber. De aici încolo, efortul urma să se direcționeze pentru deschiderea drumului către Marea Neagră. Le stăteau în cale două forțe importante: Regatul Polono-Lituanian și Hanatul Crimeei. Cum între aceste două entități statale era o permanentă stare de beligeranță generată de diferența de religie, prin susținerea discordiei dintre ei, rușii au început marșul pentru obținerea „ieșirii” la Marea Neagră.

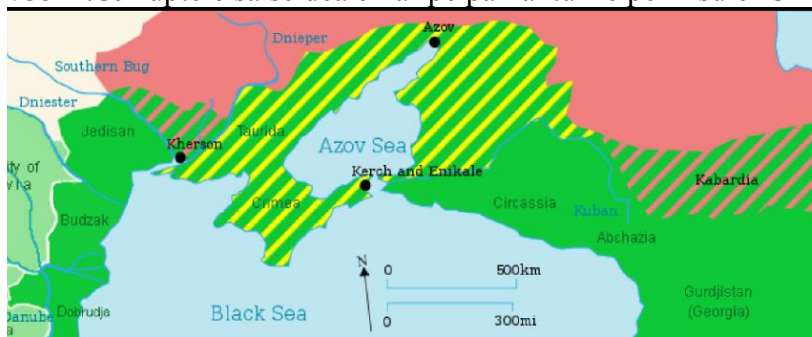
Harta Europei la anul 1600

Deși înaintarea către sud se realiza sistematic, făcând câte un pas la fiecare 20-30 de ani, au existat și perioade când cele două entități statale au reușit să înfrângă înaintarea rușilor către sud și vest. Astfel, în urma războiului ruso-turc din 1676-1681, pierzând cetatea Cighirin, rușii au fost respinși de pe malul vestic al Niprului stabilindu-se, prin pacea semnată la 3 ianuarie 1681, în palatul de la Bakcisarai (capitala tătară din Crimeea), lângă granița ruso-turcă pe linia Niprului.

Harta Europei la anul 1700

La începutul veacului al XVIII-lea rușii încă nu atinseseră țărmurile Mării Negre dar ofensiva rusească a continuat, ajungând ca în timpul războiului ruso-turc din 1735-1739 luptele să se dea chiar pe pământurile peninsulei Crimeea.

Ieșirea Rusiei la Marea Neagră și ocuparea teritoriului dintre Nipru și Bug (peacea de la Kuciuk-Kainargi - 1774)

După urcarea pe tronul Moscovei a țarinei Ecaterina cea Mare avântul rușilor către sud (sprijiniți în bună măsură de alianțele cu unele țări din vestul Europei, printre care Prusia și Austria aveau un rol distinct) a cunoscut o și mai mare dezvoltare. După victoria acestora în războiul dintre 1768-1774, prin pacea de la Kuciuk-Kainardji, s-a obținut independența Hanatului Crimeii față de Imperiul Otoman (hanatul devenind chiar aliatul Imperiului Rus) și ocuparea teritoriului dintre Nipru și Bug. Dar la nici zece ani după aceea, în 1781, intervenind în conflictul intern din hanat, Rusia anexează de facto întreaga peninsulă. Era pentru prima dată când Imperiul Țarist obținea, prin forță, ieșirea la Marea Neagră!

Ocuparea teritoriului dintre Bug și Nistru (provincia Edisan) în urma războiului dintre 1787 – 1792, prin tratatul de la Iași

Ca o constantă a acelor vremuri putem remarca izbucnirea unor războaie ruso-turce la un interval relativ mic de timp (10-15 ani) cu scopul de a muta granița spre vest, pe următorul curs de apă. Astfel, sprijinită de Austria, consolidându-și forța militară și beneficiind de consilierea unor generali și ofițeri din vestul Europei, Rusia pornește un nou război împotriva Imperiului Otoman (1787-1792) încheiat prin pacea de la Iași cu un rezultat dezastruos pentru turci: recunoașterea anexării Crimeei de către Rusia și pierderea teritorială a provinciei Edisan, situată între Bug și Nistru. Era pentru prima dată când Imperiul Țarist devenea vecinul de răsărit al Principatului Moldova.

La moartea Ecaterinei a II-a (1796) politica expansionistă a acesteia transformase Rusia într-o mare putere europeană.

Planurile de expansiune ale țarinei Ecaterina a II-a, anul 1770

(Cu albastru - Regatul Daciei, cu roșu - Imperiul Neobizantin/Bulgar, cu galben - Imperiul Habsburgic, cu verde - posesiunile venețiene)

Pentru îndeplinirea prescripțiilor lăsate de Petru cel Mare (1682-1725) în celebru-i „testament”, încă de la început, rușii și-au manifestat intenția de a-și împinge granița către sud prin anexarea ambelor principate românești. Mai întâi, în regiunea dintre Nistru și Bug a fost creat un principat fantomă, Noua Moldovă. Acesta era o creație administrativă rusească pe un teritoriu pe care se aflau numeroase sate românești. Noua Moldovă avea și scopul de a atrage coloniști români în teritoriile de la nord de Marea Neagră din care fuseseră izgoniți tătarii nogai. Însă granița nu a rămas pe Nistru decât 20 de ani.

În anul 1806, rușii au pornit un nou război contra Porții Otomane, încheiat la 16/28 mai 1812 prin Pacea de la București. Inițial, emisarii Moscovei (sprijiniți și de trădări din interiorul principatelor, inclusiv beiful Manuc) au cerut fixarea graniței pe Dunăre și anexarea Principatelor Valahiei și Moldovei, care urmau să fie unificate într-o gubernie rusească intitulată pompos „Regatul Daciei”.

Harta Europei la anul 1800

Ulterior, pe timpul negocierilor, pretențiile Rusiei s-au diminuat solicitând stabilirea frontierei pe Carpați, apoi pe râul Siret, ca, în cele din urmă, sub presiunea invaziei napoleoniene (care a izbucnit la doar o zi după semnarea păcii), rușii au anexat doar Moldova dintre Prut și Nistru, pe care, în 1813, au denumit-o Basarabia.

Ocuparea Basarabiei de către Rusia (1812)

Rezultatul războiului din 1806-1812 a fost confirmat de către Congresul de la Viena, ținut în anul 1815.

Harta Europei după Congresul de la Viena, 1815

În continuarea dorinței sale de a înainta către Istanbul, rușii au declanșat un nou război împotriva otomanilor, desfășurat în anii 1828-1829 și încheiat prin Pacea de la Adrianopol, în urma căreia Rusia ocupă gurile Dunării (inclusiv brațul Sfântu Gheorghe și Insula Șerpilor) și devenea suzerana Principatelor Române. De asemenea, tratatul deschidea strâmtoarele Bosfor și Dardanele navigației tuturor vaselor comerciale, liberalizând astfel comerțul cu cereale, animale vii și lemn. Dar a fost nevoie să mai treacă încă patru ani (până la semnarea Tratatului de la Hunkar Iskelesi – 1833), pentru ca Rusia să-și impună și pretenții asupra strâmtoarelor (Turcia se obliga la închiderea strâmtoarelor pentru navele militare ale altor state dacă nevoile Rusiei o cer). Astfel, controlul Moscovei asupra Mării Negre și a strâmtoarelor devenea din ce în ce mai accentuat.

Schimbările teritoriale în urma Tratatului de pace de la Adrianopol /1829

În același timp, în partea de est a mării, sultanul recunoștea stăpânirea Rusiei asupra Georgiei și a Hanatelor Erevan și Nahicevan ce fusese cedate țarului de către Persia prin Tratatul de la Turkamanciai.

Harta Principatelor Române conform Tratatului de Pace de la Paris, 1856.
(Moldova recuperează județele Cahul, Bolgrad și Izmail)

Îngrijorate de pretențiile Rusiei de a cuceri noi și noi teritorii pentru îndeplinirea visului ei de a ajunge la Istanbul, puterile europene ale vremii (Marea Britanie, Franța, Regatul Sardiniei) au decis să sprijine Imperiul Otoman în scopul declarat de a stopa această înaintare. Astfel, între 1853 și 1856 are loc războiul Crimeii încheiat prin Tratatul de pace de la Paris în urma căruia Moldova avea să-și recupereze trei județe din sudul Basarabiei (Cahul, Bolgrad și Izmail) iar Rusia să piardă accesul la gurile Dunării.

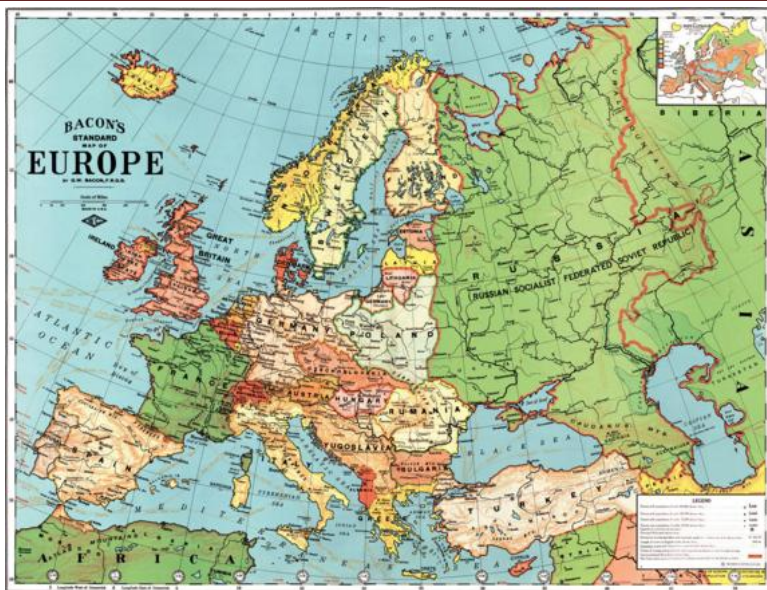
Conform principiului că după maxim 20 de ani Rusia trebuie să declanșeze un nou război împotriva turcilor, în vara anului 1877, rușii, sprijiniți de către proaspăta Armată Română, atacă posesiunile Turciei de la sudul Dunării. Războiul se încheie cu recunoașterea independenței României și cu preluarea de către Rusia a celor trei județe din sudul Basarabiei (în schimbul județelor dobrogene Tulcea și Constanța). Astfel, Rusia devine iarăși stat dunărean (cu pretenții la controlul circulației pe fluviu) și își mărește, din nou, litoralul maritim.

Tratatul de pace încheiat în urma războiului (Berlin, 1878) mai prevedea înființarea Principatului autonom Bulgaria (micșorat față de varianta prevăzută în pacea anterioară de la San Ștefano - 1878, prin constituirea provinciei autonome Rumelia, condusă de un guvernator creștin, dar numit de Poartă), recunoașterea independenței Serbiei și a Muntenegrului, primirea spre administrare a Bosniei-Herțegovina de către Austro-Ungaria și cedarea către Marea Britanie a insulei Cipru. Adică exact acele modificări teritoriale prevăzute încă de pe vremea țarinei Ecaterina cea Mare, cu 100 de ani înainte! Schimbările teritoriale aveau să demonstreze că marea geopolitică se face proiectând din timp acțiunile și atrăgând aliații în baza unor regiuni oferite din „ogarda” învinsului.

Schimbările survenite în Balcani în urma Tratatului de Pace de la Berlin (1878)

Conform declarațiilor ministrului de externe țarist exprimate la declanșarea Primului Război Mondial, Rusia avea intenția să ajungă la Istanbul, pe partea vestică a Mării Negre, iar prin ofensiva de pe țărmul estic să ocupe întreg litoralul sudic al mării. Astfel, deschiderea ieșirii la Marea Mediterană era asigurată. Dar, prin izbucnirea revoluției bolșevice din 1917, schimbarea regimului și ieșirea Rusiei din război, planurile Moscovei au fost date peste cap, următoarea modificare teritorială făcându-se în detrimentul acesteia. La încheierea războiului Basarabia a decis să se unească cu Regatul României (27 martie 1918), iar Rusia a fost obligată să se retragă de pe brațul Chilia pe Limanul Nistrului, pierzând atributul de țară dunăreană și o parte din litoralul mării.

Harta Europei după Primul Război Mondial /1920

Încheierea celui de Al Doilea Război Mondial (1945) și câștigurile teritoriale ale Imperiului Sovietic pe toată porțiunea europeană de la Marea Baltică la Marea Neagră, la care s-a adăugat influența acesteia asupra statelor devenite comuniste din estul Europei, au făcut ca Moscova să administreze mult peste jumătate din litoralul Mării Negre. România a pierdut teritoriul Basarabiei, iar Uniunea Sovietică avea să devină, iarăși, stat dunărean. Doar țărmul sudic al mării mai rămânea în posesia Turciei. De acum în colo, Moscova deținea, practic, controlul asupra tuturor mișcărilor din Marea Neagră.

Harta Europei după Al Doilea Război Mondial

Astfel, după desfășurarea a douăsprezece războaie purtate contra Imperiului Otoman/Turciei pe parcursul a peste 350 de ani, Rusia reușește să preia controlul estului Europei și, implicit, al Mării Negre.

Dar visul rusesc de control și stăpânire a mării a continuat sub diferite forme și după dezintegrarea Uniunii Sovietice (1991), Moscova propunând, de exemplu, chiar construcția unei autostrăzi în jurul Mării Negre, proiectată a se

finaliza în anul 2020. Mai multe state, printre care și România, au refuzat să participe la un astfel de proiect!

Propunerea Rusiei de construire a „autostrăzii Mării Negre”, prevăzută a se finaliza în anul 2020

INFLUENȚA REANEXĂRII CRIMEEI DE CĂTRE RUSIA ASUPRA LIMITELOR ZONELOR ECONOMICE EXCLUSIVE ALE STATELOR RIVERANE MĂRII NEGRE

- partea a doua -

Contraamiral (ret.) dr. Eugen LAURIAN³

Delimitările zonelor economice exclusive din Marea Neagră

Pentru exploatarea resurselor identificate pe fundul mărilor, imediat după cel de-al Doilea Război Mondial învingătorii și-au pus problema extinderii spațiilor lor economice și dincolo de marea teritorială. Astfel, a apărut necesitatea încheierii unor convenții internaționale privind principiile care trebuie să guverneze acțiunile umane desfășurate în oceanul planetar.

După mai multe încercări de a se ajunge la o formă finală, unanim acceptată, a înțelegerilor, în anul 1982 s-a semnat Convenția ONU asupra dreptului mării (Montego Bay). Aceasta precizează că, în baza principiului că „marea aparține teritoriului adiacent”, fiecare țară are dreptul de a-și extinde competențele economice asupra mării libere până la depărtarea de 200 mile marine (370 km) de coastă. Evident, acolo unde interesele mai multor state contravin, linia de delimitare se stabilește prin negocieri directe, bilaterale. Cu toate că mai multe state au încheiat acorduri de delimitare maritimă chiar înainte de semnarea respectivei Convenții, majoritatea țărilor și-au pus această problemă după anul 1982.

Delimitarea turco-sovietică

Prima delimitare a platourilor continentale și zonelor economice exclusive ce a avut loc în Marea Neagră s-a desfășurat între Uniunea Sovietică și Turcia. După zeci de ani de negocieri, acordul de delimitare a fost semnat în iunie 1978, la Moscova, și el prevedea ca teritoriile maritime ce aparțin celor două state să se delimiteze, strict, pe linia de echidistanță măsurată de la punctele de bază ale celor două țărmuri. Ultimul punct de delimitare dinspre vestul liniei, deși a fost precizat prin coordonate geografice, nu a fost stabilit întrucât, fiind echidistant la țărmurile Crimeei, Turciei și României, el trebuia convenit în mod trilateral, între statele implicate.

³ Autorul articolului a fost șeful Grupului de experți hidrografi și topografi al Comisiei Mixte Interministeriale a Guvernului României pentru negocierea delimitărilor maritime în Marea Neagră. A făcut parte din echipa care a reprezentat Guvernul României în procesul contra Ucrainei, pentru o delimitare echitabilă a zonelor economice exclusive și a platourilor continentale ale celor două state, desfășurat în perioada 2004-2009 la Curtea Internațională de Justiție de la Haga.

Harta delimitărilor maritime încheiate până în prezent în Marea Neagră

După implozia Uniunii Sovietice, Ucraina, Rusia și Georgia – ca state sucesoare ale defunctului stat comunist – au semnat cu Turcia acorduri individuale de recunoaștere a delimitării anterioare, urmând ca între acestea și Rusia să se încheie acorduri separate, după negocieri.

Delimitarea turco-bulgară

După 38 de ani de negocieri anevoioase, Bulgaria și Turcia au convenit să semneze, în luna decembrie 1997, acordul de delimitare maritimă atât pentru marea teritorială cât și pentru zonele economice exclusive ale acestora. Și de data aceasta delimitarea s-a făcut pe linia de echidistanță la cele două țărmuri, cu unele mici excepții.

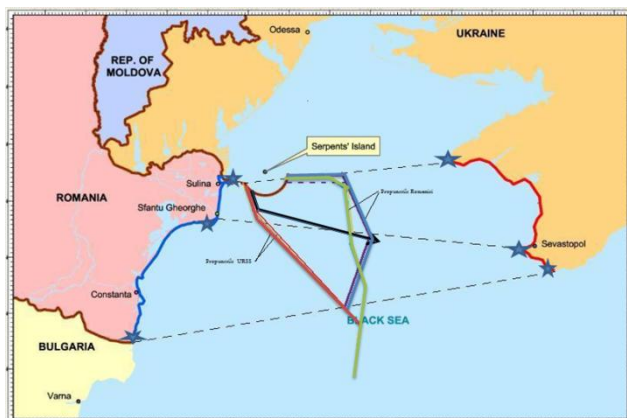
Compensițiile suprafețelor maritime din acordul de delimitare turco-bulgar

Pentru că, încă din anul 1951, Bulgaria și-a declarat unilateral limitele laterale ale mării teritoriale pe paralelele geografice ale ultimelor puncte de frontieră terestră și nu a mai acceptat să-și modifice această opțiune pe durata negocierilor, Turcia a convenit ca în contul celor 21,5 km² pierduți în marea teritorială să primească o suprafață de 170,2 km² în zona platoului continental (marea liberă). În rest, traseul liniei de delimitare urmează linia de echidistanță, urmând, ca și în cazul acordului ruso-turc, ultimul punct de delimitare să fie convenit, trilateral, cu alt stat implicat (România, în speță concretă).

Delimitarea româno-ucraineană

Deși au durat aproape 41 de ani de negocieri, eforturile de convenire a unei linii de delimitare maritimă echitabilă între România și vecinul său de la nord-est (Uniunea Sovietică și, apoi, Ucraina) nu s-au putut finaliza decât prin intermediul Curții Internaționale de Justiție (CIJ).

Inițial, cu Uniunea Sovietică negocierile au durat 20 de ani (între 1967 și 1987) însă acordul nu a putut fi convenit întrucât sovieticii susțineau în mod continuu că linia ar trebui să fie echidistantă între țărmul românesc și Insula Șerpilor. România nu a putut fi de acord cu aceste pretenții întrucât acceptând propunerea rușilor ar fi pierdut peste 7.500 km² din suprafața ce i-ar fi revenit în conformitate cu prevederile dreptului mării.

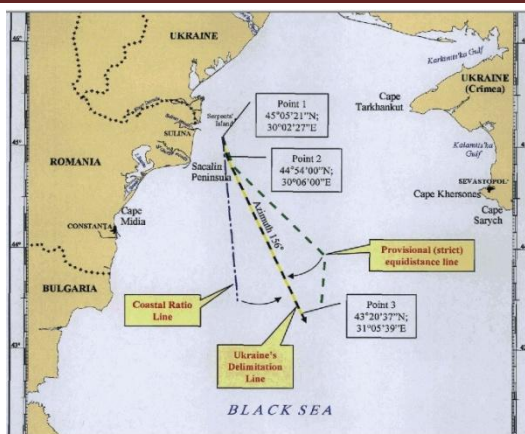

Harta cu propunerile de delimitare ale României și Uniunii Sovietice (1987)

După destrămarea Uniunii Sovietice și apariția Ucrainei ca stat independent și încheierea Tratatului de bună vecinătate dintre România și Ucraina (iunie 1997) negocierile pentru delimitare au durat aproape opt ani deși printr-un document subsecvent Tratatului (Acord conex, semnat de miniștri de externe) se prevedea că negocierile vor fi încheiate în termen de doi ani. După acest termen oricare dintre aceste state, în calitate de reclamant, putea supune cauza jurisdicției CIJ.

Negocierile cu Ucraina au fost și mai dificile decât cele cu Uniunea Sovietică întrucât aceasta, fără bază juridică și fără a-și argumenta poziția, solicita aproape dublu decât precursora sa. Probabil, ucrainenii mizau pe faptul că, solicitând mai mult, după negocieri vor obține măcar tot atât cât dorea anterior fosta Uniune Sovietică. În primii trei ani de negocieri aceștia nici nu au vrut (putut?) să aducă vreun argument în sprijinul solicitării lor. Pur și simplu spuneau că acea porțiune de mare li se cuvine și nu este cazul să justifice pretenția lor.

Abia către jumătatea duratei negocierilor au propus o metodă de delimitare neuzitată vreodată pe plan internațional, „croită artificial” doar pentru a motiva linia cerută. Evident, nici România, nici CIJ nu au putut fi de acord cu asemenea aberații care contraveneau flagrant prevederilor dreptului mării. Ucrainenii vroiau o linie mediană dintre linia echidistantă la Insula Șerpilor (așa cum au solicitat anterior și sovieticii) și linia care ar fi împărțit marea conform proporției lungimii țărmurilor celor două state (adică opt părți să revină Ucrainei și o parte României).

„Argumentația” rizibilă a Ucrainei pentru delimitarea mării (2003)

Văzând că ucrainenii nu doresc să aplice prevederile dreptului internațional al mării și că în negocieri nu fac nici un pas înapoi din atingerea pretențiilor lor absurde, România a decis să se adreseze CIJ (septembrie 2004). După patru ani și jumătate, cât a durat procesul, CIJ a decis o linie de delimitare maritimă echitabilă ambelor părți.

Decizia CIJ privind delimitarea maritimă dintre România și Ucraina (2009)

CIJ nu a ținut cont de pretențiile exagerate ale Ucrainei și a decis împărțirea mării pe principiile prevăzute în dreptul mării denumite și „*echidistanță – circumstanțe speciale*”. Astfel, României iau revenit 9.700 km² (80%) din cei 12.250 km² aflați în dispută, adică o suprafață egală cu dublul suprafeței județului Brașov.

Față de pretențiile anterioare ale Uniunii Sovietice și Ucrainei linia stabilită de Curte este mult mai favorabilă României.

Decizia CIJ comparativ cu pretențiile Uniunii Sovietice și ale Ucrainei

Delimitările maritime din bazinul de vest al Mării Negre

Astfel, la momentul actual, delimitarea zonelor economice exclusive și a platourilor continentale ale statelor din bazinul de vest al Mării Negre se prezintă conform hărții prezentate mai sus, cu precizarea că linia dintre România și Bulgaria nu a putut fi convenită, încă. Deși discuțiile cu partea bulgară trenează de peste 22 de ani, neconvenirea unei linii de delimitare se datorează unei pretenții aberante a Bulgariei care nu acceptă utilizarea liniei de echidistanță la cele două țărături și susține ca delimitarea să se realizeze pe paralela geografică a ultimului punct de frontieră terestră (paralela Vama Veche). În acest mod, contrar principiilor dreptului mării, Bulgaria ar obține o suprafață suplimentară de peste 1.700 km² în detrimentul României (din care 30 km² din marea teritorială!) Ori acest lucru este total inacceptabil!

Influența trecerii Crimeei sub autoritatea Rusiei asupra raportului de forțe, delimitărilor și traseelor energetice din Marea Neagră

Încorporarea peninsulei Crimeea de către Federația Rusă în urma acțiunilor destabilizatoare promovate de către aceasta în anul 2014 și a referendumului organizat privind dorința locuitorilor săi, referendum recunoscut și aprobat de către Duma de stat de la Moscova, a schimbat substanțial raportul de forțe din zona Mării Negre, precum și dimensiunea zonelor economice exclusive ale statelor riverane mării. Astfel, prin preluarea peninsulei, Rusia stăpânește centrul geografic al Mării Negre și redevine dominatorul și supraveghetorul absolut al tuturor mișcărilor navale din mare.

Controlul maritim al Rusiei asigurat de posesia asupra peninsulei Crimeea

În ceea ce privește puterea militară din zona Mării Negre, constatăm o sporire accentuată a forțelor rusești instalate în peninsula Crimeea, atât referitor la armamentul terestru cât și la mijloacele de luptă navale și aeriene, unele dintre acestea mărindu-se de 4-5 ori. De asemenea, numărul militarilor ruși aproape că s-a triplat față de perioada anterioară ocupației.

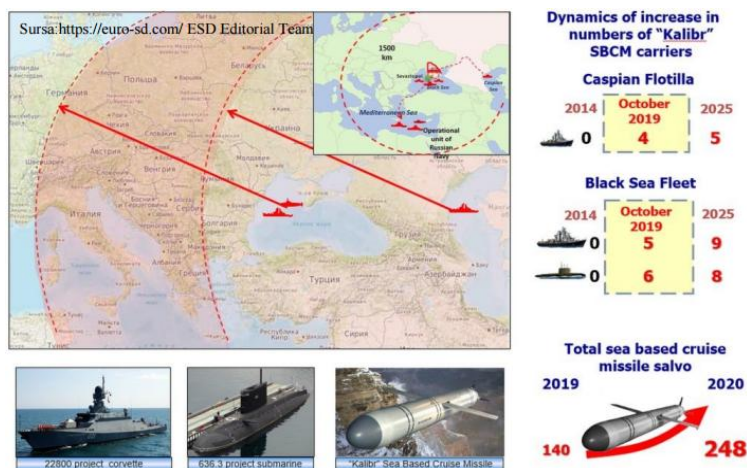

Creșterea puterii militare a Rusiei în Crimeea

Prin instalarea acestora, raza de acțiune a armamentului rusesc asupra țărilor europene a sporit considerabil, atingând state precum Germania, Elveția și Italia.

Raza de acțiune a rachetelor rusești instalate în peninsula Crimeea

Raza de acțiune a rachetelor „Kalibr” instalate pe navele rusești din Marea Neagră (bătaie 1500 km)

În ceea ce privește o posibilă delimitare a zonelor economice exclusive dintre Rusia și Ucraina în bazinul de vest al Mării Negre, o eventuală înțelegere dintre acestea nu se va putea realiza decât tot pe principiul echidistanței la cele două țărmuri, care sunt atât adiacente cât și situate față în față. Pe partea adiacentă linia de echidistanță se va stabili între capul Tarhancut, aflat pe partea rusă și întinsura Tendra, pe cea ucraineană, iar pentru țărmurile situate față în față, între același cap Tarhancut și capul Burnas, situat la sud de limanul Nistrului.

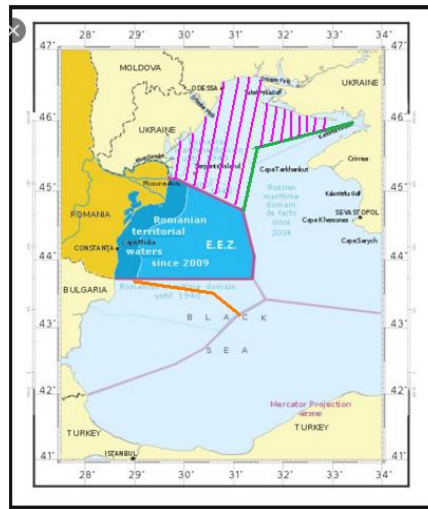
În felul acesta Ucraina ar pierde aproximativ 75% din întinderea zonei economice exclusive pe care o avea înainte de evenimentele din 2014 prin care i s-a răpît peninsula Crimeea.

În imaginea prezentată mai jos, și întocmită de către Universitatea Columbia (SUA) pentru a arăta posibila delimitare ruso-ucraineană, există două

mari inadvertențe. Specialiștii americani nu au trasat corect nici liniile echidistante dintre Rusia și Ucraina și nici pe cele dintre România și Bulgaria, favorizând astfel, conștient sau nu, atât Ucraina cât și Bulgaria și dezavantajând România și Rusia. Trasarea corectă a acelor linii de echidistanță este prezentată în a doua imagine.

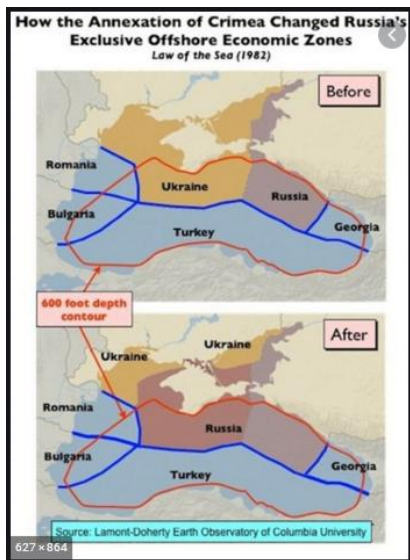

Posibila delimitare maritimă dintre Rusia și Ucraina (în viziunea Universității Columbia /SUA)

Zonele economice exclusive ale României și Ucrainei după ocuparea Crimeei

Referitor la influența schimbării statutului Crimeei asupra zonei economice exclusive a României trebuie să constatăm că linia de delimitare stabilită de către CIJ (Haga – 2009) a ținut cont de situația țărmurilor situate față în față ale României și Crimeei, utilizând aceeași linie de echidistanță. Cu alte cuvinte Rusia, ca posibilă succesoare a Ucrainei, nu ar avea nici un argument de drept pentru a solicita modificarea acestei delimitări hotărâtă cu 12 ani înainte. În plus, toate hotărârile CIJ se aplică imediat, fără nicio posibilitate de eludare, sub sancțiunile intervenției forței Consiliului de Securitate al ONU. Istoria a cunoscut doar o singură excepție în acest sens (statul care a câștigat atunci la CIJ – Nicaragua – a renunțat la despăgubirile care i se cuveneau din partea SUA).

În același timp, Rusia și-a mărit zona economică exclusivă din Marea Azov de la 35% la 65% din întreaga suprafață a acestei mări, iar

Situația comparativă a dimensiunii zonei economice exclusive a Rusiei, înainte și după anexarea peninsulei Crimeea

pe cea din Marea Neagră aproape că și-o triplează.

Dacă la această situație mai adăugăm și partea de zonă maritimă care revine Abhaziei în urma declarării independenței acesteia față de Georgia și a tendinței sale de a se alătura Rusiei, constatăm că Federația Rusă își extinde zona economică exclusivă în Marea Neagră de la 45.000 km² la aproximativ 160.000 km², egalând Turcia privind dimensiunile acestor zone.

Extinderea zonei economice exclusive a Federației Ruse în Marea Neagră

Desigur, pentru delimitarea corectă și exactă a zonei sale economice exclusive, Rusia va trebui să negocieze și să convină un acord de delimitare atât cu Ucraina, cât și cu Georgia. Mai devreme sau mai târziu acest fapt se va întâmpla din următoarele argumente (cel puțin în cazul Crimeei!):

- există precedentul istoric prin care marile democrații din vest (inclusiv Statele Unite ale Americii) au încurajat populația din Kosovo la acțiuni de secesiune față de Serbia, Kosovo declarându-și independența în anul 2008, iar astăzi este recunoscut ca stat independent de peste 100 de state. Acest mod de acțiune se consideră a fi un model care poate fi urmat și în alte situații, dacă populația dorește prin referendum „schimbarea stăpânului”! Așa a procedat și Rusia surprinzând întreg mapamondul!
- Crimeea a fost eliberată de sub ocupație tătară/musulmană de către Rusia, și nu de Ucraina, iar trecerea acesteia de la Federația Rusă la Ucraina (ambele componente ale aceluiași stat, URSS) s-a făcut în anul 1954 la voința Moscovei. Și tot prin voința Moscovei s-a întâmplat și reversul (procedura inversă);
- populația Crimeei (în majoritate de origine rusă!) a conviețuit 173 de ani sub oblăduirea Moscovei și doar 60 de ani sub cea a Kievului (din care efectiv doar 25 de ani cu Ucraina, ca stat independent!), având afinități infinit mai mari pentru apartenența la Rusia (putere nucleară și economică) decât la Ucraina;

- majoritatea populației din Crimeea (și cu precădere, cea din orașe – Sevastopol și Simferopol) provine din întinsa zonă a Rusiei mai mult, decât din aceea a Ucrainei, având legături de rudenie și de interese economice cu Federația Rusă;
- din punct de vedere economic, cultural și social Rusia este net superioară Ucrainei, de aici decurgând și o mai mare atracție a populației către o societate mai dezvoltată;
- salariul mediu și pensia medie a lucrătorilor din Rusia sunt de aproximativ trei-patru ori mai mari decât cele din Ucraina, explicând astfel tentația populației spre un statut economic superior;
- chiar dacă majoritatea statelor nu a recunoscut și nu vor recunoaște anexarea Crimeei de către Rusia, timpul lucrează în favoarea acestei treceri, atât prin investițiile pe care Rusia le implementează în peninsulă (desigur, nu numai militare!), cât și prin creșterea afinităților și legăturilor cu partea rusă;
- Rusia a construit un pod rutier și feroviar peste strâmtoarea Kerci pentru a

Podul construit de Rusia peste strâmtoarea Kerci, facilitând legătura cu Crimeea fără a utiliza teritoriul ucrainean

evita tranzitarea teritoriului ucrainean și pentru a facilita legăturile cu partea continentală. Este posibil ca tot prin aceeași strâmtoare să instaleze și conductele de apă potabilă și hidrocarburi care să alimenteze populația peninsulei. De acum încolo intrarea din Marea Neagră în Marea Azov este doar la latitudinea Moscovei;

- Ocuparea Crimeei va determina și schimbarea traseelor conductelor energetice care facilitează transportul hidrocarburilor din Rusia către Balcani. Conducta „South Stream”, care a fost concepută să ocolească zona economică exclusivă a Ucrainei, va putea fi trasată direct din Crimeea către țărmul Bulgariei (sau al României!), și nu din zona Novorosiisk, micșorându-se astfel traseul acvatic cu câteva sute de kilometri și instalând conductele marine la adâncimi mult mai acceptabile.

Traseul conductelor energetice din zona caucaziană către țările balcanice, în viziunea europeană din 2010

Posibilul traseu nou al „South Stream-ului” după ocuparea Crimeei

Oare ce ar trebui făcut ca acest traseu al conductelor „South Stream” să tranziteze și teritoriul României? Întrucât, conform ultimelor date, traseele prevăzute pentru conductele „South Stream” și „Nabucco” au fost abandonate, ar trebui efectuate demersuri pentru proiectarea unei conducte petroliere între litoralul Crimeei și cel românesc!

Traseele conductelor energetice realizate până în prezent (2020), în Europa

Concluzii

De-a lungul istoriei am asistat la o „continuă luptă oarbă” a deținătorilor țărmurilor din nordul și sudul Mării Negre pentru a-și extinde influența și posesiunea teritoriilor adiacente mării, până la a transforma acest perimetru acvatic la stadiul de „apă interioară” a respectivei Puteri. Chiar dacă în ultima sută și ceva de ani atât pe flancul vestic, cât și pe cel estic al mării au apărut anumite state tampon între cele două puteri ale zonei (România și Bulgaria, în vest; Georgia și Armenia, în est), apreciem că nici Rusia, și nici Turcia nu se vor crampona de existența acestora pentru a-și atinge țelurile geopolitice de dominație locală dacă situația internațională le va fi favorabilă. Așadar, este de așteptat ca într-o perspectivă medie una din cele două state să încerce preluarea controlului.

Ca oriunde pe meridianele globului, și în Marea Neagră tendința de hegemonie a țărilor mari este dificil de stăpânit. Dacă timp de câteva sute de ani un imperiu a fost obișnuit să dicteze în zona sa de autoritate și dominație, este

puțin probabil ca o etapă de câteva zeci de ani, în care a fost nevoit să se replieze, să-i schimbe ambițiile și comportamentul. Doar așa putem înțelege conduita din ultima perioadă a celor două puteri din zona noastră (una din nord nordul mării și cealaltă din sud). Pe căi diferite, ambele state încearcă și vor încerca să-și extindă influența în regiunile care le-au fost până de curând vasale.

Rusia continuă dezvoltarea tehnologiile militare într-un ritm amețitor și am asistat deja la anexări teritoriale în Ucraina și Georgia. Ce ne-ar putea determina să credem că aceste anexări se vor fi terminat doar la limita istmului Perekop, când, dincolo de acesta, există teritoriul pe care Moscova Ecaterinei cea Mare îl denumise „Noua Rusie”?

Turcia, pe de altă parte, evoluează economic și militar cum nu ne-am fi imaginat cu 30 de ani înainte. În plus, musulmanismul tinde să devină politică de stat și, de aici până la încercarea de reimplantare în Europa a urmașilor celor peste patru milioane de turci retrași din zona europeană în Anatolia la finalul Primului Război Mondial, nu mai este cale lungă. Susținerea de către Turcia a statelor cu o majoritate musulmană din Europa (Albania, Kosovo, Bosnia și Herțegovina) poate fi considerată viitoarea lor porțiță de pătrundere către nordul și vestul Balcanilor.

Întrucât este de așteptat ca actuala situație a peninsulei Crimeea să fie una de foarte lungă durată (schimbarea statutului ei neputând fi realizat decât pe cale armată – și un al doilea „război al Crimeei” este aproape de neconceput!), România ar trebui să încerce să se obișnuiască cu actuala stare de fapt, să-și armonizeze relațiile cu toți riveranii mării și să-și reorienteze prioritățile pentru ca acestea să coincidă cu interesele de durată ale țării.

Dacă până în prezent acțiunile și declarațiile internaționale promovate de către unii conducători ai statului au lezat relațiile politice și economice cu diferiți actori statali (vezi ocolirea teritoriului României de către principalele căi energetice!), poate este cazul să ne reanalizăm poziția și să adoptăm o politică deschisă, omnidirecțională, precum cea promovată de alte state europene și membre ale NATO precum Germania, Franța, Italia, Grecia, Ungaria, Cehia, etc. Adeseori, să fi doar la mâna unui singur partener economic și politic poate fi extrem de riscant și chiar dăunător!

Deși au trecut mai mult de zece ani de când România a câștigat cea importantă suprafață de zonă economică exclusivă, cu însemnatele sale resurse de hidrocarburi, beneficiul pentru societatea românească se lasă prea mult așteptat. Lipsa unei industrii extractive și prelucrătoare care să poată utiliza această resursă (deși înainte de anul 1990 dispuneam de așa ceva!), precum și incapacitatea noastră de a selecta cei mai profitabili actori internaționali pentru exploatarea acestor zăcămintele vor duce, cu siguranță, la vânzarea lor „pe nimic”! Se impune o deschidere internațională în care criteriul principal de selecție a alegerii partenerului cu care să exploatăm resursele de hidrocarburi din Marea Neagră să fie cel al eficienței economice și al beneficiului statului român. Reamintesc faptul că, dacă Marea Britanie și Norvegia obțin redevențe de aproximativ 40% din

valoarea exploatărilor lor de petrol marin, România se mulțumește cu mai puțin de 5%!!! Putem continua în același mod?

Așa cum ne învață istoria, alianțele și parteneriatele se fac și se desfac. Uneori chiar foarte repede, așa cum a fost și cazul celor din timpul celui de-al Doilea Război Mondial și după acesta, când aliații au devenit dușmani neîmpăcați, și invers. Ele nu sunt veșnice. Veșnice sunt doar interesele naționale! De acest adevăr ar trebui să ținem cont în permanență! Probabil, pentru a face plăcerea unor parteneri străini, de foarte multe ori am promovat în zona Mării Negre o politică de concurență, ațâțare și neîncredere. Sigur, o cale amiabilă de parteneriat local cu toate țările riverane ar fi o soluție mai potrivită intereselor noastre strategice! Iar comportamentul statal ar trebui să fie conform acestor interese! Cuvintele colaborare, conlucrare și încredere ar trebui să fie așezate cu mult înaintea celor ca neîncrederea și confruntarea.

RUSIA, DE LA CONFLICTELE ÎNGHEȚATE, LA RĂZBOIUL HIBRID

Profesor universitar doctor Stan PETRESCU

În general, tensiunile, crizele și conflictele pot fi generate de statele care sunt puternice economic, politic și militar, tot așa cum pot interveni pentru temperarea stărilor conflictuale prin presiuni diplomatice sau intervenție militară. Mijloacele la care se recurge cu precădere diferă în funcție de sistemul statal, sistemul politic, sistemul de alianțe și conjunctura internațională.

În statele vădit represive, totalitare și autoritare, tensiunile, crizele și conflictele se nasc, de cele mai multe ori, ca o reacție de nemulțumire și de neadeziune a diverselor minorități sau grupuri sociale care se simt excluse sau reprimite din viața comună cu majoritarii. Reacția părții discriminate este lupta pentru a le fi recunoscute apartenența identitară, religioasă, culturală, politică, civică, în unele cazuri chiar autonomia ca ultimă treaptă către secesiune. În mai toate cazurile de acest gen, starea de tensiune, criză sau conflict apare atunci când statul refuză orice compromis politic încercând să reprime mișcarea revendicativă din registrul celor prezentate mai sus. Adesea, grupuri din afara acestor state, apropiate unor astfel de nemulțumiți se implică politic, propagandistic sau prin mijloace mai puțin ortodoxe pentru sprijinirea revendicărilor formulate de minoritățile de care se simt legate.

Războiul rece nu a pus capăt conflictelor istorice, iar ultima parte a mileniului trecut chiar le-a activat și sporit impetuoșitatea. Recrudescența crizelor înghețate a provocat și reacția de intervenție a marilor puteri sub diverite motivații, toate de ordin moral. Această situație a fost codificată juridic în cadrul Organizației Națiunilor Unite sub numele „responsabilitate de a proteja”. Cu toate acestea, problema rămânea nerezolvată pentru că nu s-a identificat modalitatea de a aplica acest principiu și nici cine ar trebui să o facă. Chestiunea în cauză a ridicat de fiecare dată o triplă problemă: de legitimitate, oportunitate și eficiență.

Crizele se transformă în factori de insecuritate pentru teritoriul, cetățenii, forțele militare și interesele de securitate ale unui stat, iar dacă evoluează rapid, contextul desfășurării lor devine alarmant, generând o situație gravă sub aspect diplomatic, economic, politic sau militar. Uneori aceste crize, în funcție și de amploarea lor, au efecte de contagiune, putând inspira și entități cu probleme similare din alte state.

Sintagma „conflict înghețat” este una relativ nouă în dicționarele relațiilor internaționale, dar se pare că a făcut carieră în lumea științifică și a presei.

URSS, care îngloba în arhitectura sa statală o mulțime de popoare, cele mai multe integrate forțat, era vulnerabilă „dezghețării” conflictelor, mai ales după colapsul URSS din anul 1991. Vladimir Putin consideră că „prăbușirea URSS a fost cea mai mare catastrofă geopolitică a secolului trecut”. Destrukturarea URSS a însemnat nu numai disoluția imperiului sovietic, ci și eșecul sistemului comunist, dar nu și moartea istoriei cum anticipa Zbigniew Brzezinski. În câțiva ani Rusia a pierdut 5 milioane de kilometri pătrați dintr-un teritoriu imens de peste 21 milioane de kilometri pătrați și jumătate din populația de 293 milioane. Totodată și-a restrâns drastic controlul în zona Mării Negre, considerată de ruși zonă strategică deosebită încă de pe vremea Țarului Petru cel Mare.

În decursul istoriei sale Rusia a mai trecut prin astfel de situații și de fiecare dată a reușit să-și revină devenind chiar mai puternică ca înainte. Moscova niciodată nu a abandonat visul de mărire așa că reconstrucția politică, economică, socială și recompunerea imperiului deveneau prioritățile elitelor politice ce au condus Rusia după dezastre. Vechea politică de a crea conflicte etnice, teritoriale, sociale, în teritoriile ocupate s-a dovedit de folos și în această perioadă de reconstrucție a noului imperiul rus, denumit de Aleksandr Dughin, Eurasia.

Cum era de așteptat, țările devenite independente au moștenit și mulțimea de conflicte înghețate, numai că acestea nu mai reprezentau o amenințare pentru Moscova, ci o oportunitate de a crea probleme noilor republici post sovietice. Aceste elemente separatiste erau formate de cele mai multe ori din grupările etnicilor ruși sau vorbitori de limba rusă care își vedeau interesele afectate de noile regimuri politice. Acestea așteptau doar un semnal de la Moscova pentru a declanșa acțiuni de secesiune. Astfel s-a întâmplat în Transnistria, Osetia de Sud, Abhazia, Nagorno Karabah și Ucraina.

Începutul revenirii Rusiei în prim planul politicii globale coincide în mare măsură cu preluarea puterii de către Vladimir Putin. După redresarea economică, realizarea stabilității politice, reforma armatei și obținerea unor succese la nivelul politicii externe, Putin a început confruntarea cu Occidentul. Apropierea tot mai mult a NATO de granițele Rusiei, scutul anti rachetă, Ucraina, ciocnirile din Marea Neagră și Marea Baltică, sancțiunile economice, au fost elemente care au dat credibilitate mesajelor președintelui Putin în fața poporului rus.

Acum Rusia a redevenit o țară militaristă, iar elementul de greutate în susținerea politicii sale externe este intervenția militară. Acțiunile executate de forțele militare sau paramilitare aflate sub coordonarea directă a Kremlinului în Georgia, Ucraina, Moldova (Transnistria), Crimeea, Siria și Libia, provocarea forțelor NATO, politica de înarmare a zonei arctice rusești, toate sunt dovezi clare în sprijinul acestei afirmații. Menținerea „conflictelor înghețate” este parte integrantă a politicii Moscovei de recucerire a imperiului, de a câștiga timp pentru a deveni suficient de puternică pentru a nu mai putea fi oprită. În acest context implementarea strategiei războiului hibrid este o metodă de a produce continuu pagube adversarilor cu costuri și riscuri minime.

„Conflictele înghețate” au devenit o pârghie sigură pe care Federația Rusă o întrebuițează pentru a controla și influența politica generală a țărilor aflate într-o asemenea ipostază.

Crize și conflicte înghețate

În ultimii ani, „conflictele înghețate” din Republica Moldova (regiunea transnistreană), Georgia (Abhazia și Osetia de Sud), Armenia și Azerbaidjan (Nagorno-Karabah) au ocupat principalele agende de lucru ale marilor cancelarii ale lumii.

Țările afectate de conflictele înghețate continuă să se afle în situații dezavantajoase și sub influența rusească, orizontul recuperării rămânerii lor în urmă fiind îndepărtat. Recent, țările afectate de aceste conflicte au luat un curs mai hotărât spre îmbunătățirea situației lor prin apropierea de Occident. Guvernele Georgiei, Moldovei și Ucrainei au apelat la asistență internațională pentru a da soluții acestor conflicte și pentru a lua o atitudine mai hotărâtă în vederea rezolvării mai rapide a acestora.

Rusia și Georgia

În Georgia sovietică, Abhazia și Osetia de Sud au existat ca teritorii autonome, dar în perioada 1991-1992, instigate de Moscova, acestea și-au proclamat independența spre a ieși de sub controlul autorităților din Tbilisi. Acțiunile separatiștilor au convins liderii georgieni că singura șansă de recuperare a teritoriilor pierdute este apropierea de SUA. Președintele Mihail Saakashvili a fost adeptul și inițiatorul acestei noi orientări politice. Beneficiind de ajutor american și european, opoziția liderilor georgieni față de Moscova a crescut. Mai mult, guvernul de la Tbilisi și-a exprimat intenția de aderare la NATO.

Criza georgiană s-a transformat într-o situație de confruntare la 8 august 2008, când armata georgiană a lansat o ofensivă militară insuficient pregătită împotriva celor două teritorii secesioniste în spatele cărora se afla Moscova. Decizia politică era complet neinspirată, iar rezultatul a fost un eșec total pentru Georgia. Nu numai că a pierdut cele două teritorii revendicate, dar și-a atras suspiciunea, neîncrederea și reticența aliaților occidentali, mai ales a celor europeni.

Ceea ce nu au știut sau nu au vrut să știe georgienii în legătură cu acest conflict este faptul că rușii au pregătit invazia Georgiei cu mult timp înainte. Încă din aprilie 2008, Rusia a stabilit relații statale cu cele două provincii georgiene separatiste, după care au introdus în zonă mii de militari, echipament de luptă, specialiști ai războiului informațional și hibrid, geniști care au reabilitat șoselele și căile ferate de pătrundere spre Georgia. Manevrele militare din primăvara anului 2008, „Kaucaz-2008”, simulaseră tocmai această invazie.

Având supremație terestră, navală și aeriană absolută, trupele rusești puteau ajunge la Tbilisi în câteva ore. Intervenția UE a salvat oarecum situația prin negocierea încetării focului, astfel că trupele ruse s-au retras din Georgia, dar

au rămas în Abhazia și Osetia de Sud. Ulterior, sprijinite de Moscova, cele două republici separatiste și-au proclamat independența care, deocamdată, este recunoscută numai de Moscova.

În concluzie, războiul declanșat de guvernul georgian a fost o aventură politică fatală. Guvernul Georgiei a subestimat amploarea reacției ruse și a supraevaluat sprijinul occidental. În schimb, conducerea de la Moscova a apreciat corect contextul politic internațional, a pedepsit Georgia pentru că a sfidat-o și a trimis un semnal clar către Ucraina, care adoptase o politică similară de apropiere de Occident. Aceeași istorie urma să se repete și în anul 2020 în războiul azero-armean când Moscova a pedepsit acțiunile ostile ale guvernului armean neacordându-i sprijin militar în conflictul cu Azerbaidjanul, ceea ce a dus la pierderea controlului asupra enclavei Nagorno-Karabah.

Este necesar să introducem în analiza noastră și unele aspectele de ordin geopolitic care nu pot fi ignorate. Evenimentele anului 2018 ne-au arătat că Vestul nu este dispus să intervină în forță în favoarea Georgiei atunci când este vorba de Rusia, iar Moscova i-a convins pe cei care mai sperau în evoluția sa democratică că dispune de un registru larg de metode, mijloace și procedee prin care poate acționa geopolitic în interes propriu.

Toleranța franco-germană față de agresivitatea Rusiei în vecinătatea sa apropiată, declarațiile favorabile Rusiei făcute de unii lideri vest-europeni potrivit cărora Ucraina și Georgia aparțin, „în mod natural”, unei anumite „sfere de influență” au fost atacate public de către membrii UE din Europa Centrală și de Est. O atitudine similară, dar în termeni mai voalați, a fost adoptată și referitor la Crimeea. Această timiditate politică sau prudență, denotă o anumită percepție pe care liderii europeni o au față de Rusia.

Pentru a-și justifica acțiunile, guvernul de la Moscova nu a pierdut ocazia de a sublinia standardele duble de evaluare folosite de Occident, reamintind graba cu care a fost recunoscută independența provinciei Kosovo și nerecunoașterea independenței celor două provincii gruzine.

Putin a dus la perfecțiune arta de a-și motiva acțiunile justificându-le prin faptul că occidentalii au procedat identic chiar înaintea lui.

Rusia-Ucraina

Fixația lui Putin legată de independența Ucrainei este de înțeles fiindcă, așa cum sublinia și Brzezinski, Ucraina este un „pivotal între Rusia și Europa”, iar fără Ucraina, Rusia încetează să mai fie o țară europeană.

Crimeea a fost lipită la Ucraina în anul 1954, de către ucraineanul Nichita Hrușciiov, dar aceasta se petrecea în cadrul fostei URSS. După dispariția URSS, Rusia și Ucraina, cu medierea SUA, au cooperat fără prea multe dificultăți în soluționarea problemei armelor nucleare sovietice bazate pe teritoriul ucrainean, care au fost realocate Rusiei⁴.

⁴ Memorandumul de la Budapesta este un tratat internațional semnat la 5 decembrie 1994 între Ucraina, Statele Unite, Marea Britanie și Rusia. Memorandumul se referă la dezarmarea nucleară a Ucrainei și prevede

Relațiile ruso-ucrainene s-au degradat simțitor în anul 2005, când Alexandr Iușcenko, pro-occidental, ajunge la conducerea țării în detrimentul lui Victor Ianukovici, simpatizant al Moscovei. Ulterior Ucraina intră într-o perioadă de instabilitate politică. Legislativul a impus la cârma guvernului o coaliție pro rusă care se arăta vădit împotriva președintelui Iușcenko și a primului-ministru, Iulia Timoșenko, ce va fi eliminată de la putere printr-o condamnare la închisoare. Președintele ucrainean dorea să se apropie de instituțiile europene și euroatlantice, dar dorea să mențină în echilibru eforturile de deschidere către vest și cele de păstrare a cooperării tradiționale cu Rusia. Un moment de dezechilibru a apărut atunci când liderii de la Kiev și-au exprimat dorința de a adera la NATO, în condițiile în care Moscova dorea să obțină garanții pentru prezența, pe termen lung, a Flotei Mării Negre în Crimeea. O flotă NATO care să coexiste alături de flota rusă era de neacceptat pentru Moscova. Urmarea a fost punerea în aplicare a planului de secesiune a Crimeei. Derularea evenimentelor este cunoscută, dar ceea ce merită subliniat este faptul că după reuniunea G-7 din Marea Britanie (11-13.06.2021), Summitul NATO de la Bruxelles (14.06.2021) și întâlnirea de la Geneva (16.07.2021) dintre președintele SUA, John Biden și al Rusiei, Vladimir Putin, Ucraina nu a primit undă verde pentru aderarea la NATO. Acest lucru a avut un efect de șoc la Kiev fiindcă era scenariul cel mai rău la care se așteptau. Analizii politici consideră acest gest ca o cedare în fața Rusiei sau ca un compromis făcut de SUA pe seama Ucrainei pentru a-și realiza un scop politic propriu, care ar putea fi îndepărtarea Rusiei de China. În aceeași notă poate fi citită și acceptarea de către SUA a proiectului North Stream 2 prin care Rusia va furniza gaze naturale Europei Occidentale fără a mai tranzita Ucraina.

Rusia și Țările Baltice

Statele baltice (Estonia, Lituania, Letonia) s-au aflat sub conducerea Rusiei încă din secolul al XVIII-lea, după Marele Război al Nordului (1700-1721), când dominația suedeză în zona Mării Baltice a luat sfârșit. După ce au fost independente pentru scurt timp, după Revoluția Bolșevică au fost ocupate de URSS. Din 1920 până în anul 1940 au redevenit independente ca apoi să fie anexate de URSS în 1940, în baza Pactului Ribbentrop-Molotov. După atacarea Rusiei Sovietice de către Germania nazistă cele trei țări baltice sunt ocupate de cel de-al Treilea Reich din 1941 până în 1944 și reocupate de către URSS în 1944. Moscova a urmat apoi o politică de sovietizare și rusificare brutală a acestor țări, ridicând procentul de ruși la 40% din populația estoniană. Fiindcă rușii și estonienii nu vorbesc aceeași limbă procesul de asimilare a fost dificil. După destrucțurarea URSS, Țările Baltice devin din nou independente, dar trăiesc în teama reluării controlului lor de către Federația Rusă.

Guvernele din Țările Baltice, prin lege, restrâng posibilitățile de a dobândi naționalitatea pentru persoanele străine care locuiesc în țările lor, încercând astfel

garanții de securitate a independenței sale. Prin acest tratat, Ucraina a renunțat la armele nucleare sovietice de pe teritoriul său care au fost transferate către Federația Rusă.

să reducă ponderea rușilor. Politica de liberalizare economică demarată după obținerea independenței a condus la privatizări și închideri de fabrici, proces care a afectat, în principal, pe etnicii ruși.

Relațiile dintre ruși și baltici rămân toxice și încordate din cauza problemei nerezolvate a integrării minorității ruse în viața socială din cele trei țări. Pe de altă parte, minoritatea rusă formează principalul element de presiune și șantaj al Rusiei asupra celor trei țări baltice. Moscova își intensifică presiunile politice și sociale creându-și diferite puncte de sprijin cu o populație majoritar rusească, un fel de „enclave de sprijin” care, la un semnal, să poată fi reactivate și folosite în sensul dorit de liderii ruși.

Statele Baltice se confruntă adesea cu amenințări din partea Moscovei, de regulă din categoria războiului hibrid (atacarea electronică a sistemului bancar și instituțiilor statului) și proteste ale populației ruse ceea ce alimentează propaganda Moscovei privind dreptul de a-și apăra conaționalii oriunde ar locui aceștia. Relația dintre Rusia și Statele Baltice va depinde în mare măsură de relația generală a Moscovei cu Statele Unite și Uniunea Europeană.

Moldova și cazul transnistrean

Ultima parte a odiseei Basarabiei a avut loc în anul 1940, anul negru al României, când a fost anexată de Rusia Sovietică în baza Pactului Ribbentrop-Molotov. La sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, conducerea politico-administrativă a Moldovei a fost numită de Moscova, populația rusă sau vorbitoare de limba rusă devenind preponderentă la orașe. Această departajare etnică se menține și astăzi în Transnistria, în timp ce în Basarabia predomină elementul românesc.

Conflictul transnistrean a apărut după ce Moldova s-a declarat independentă. A urmat un război de secesiune a Transnistriei în care separatiștii au primit ajutor în oameni și materiale de la ruși și ucraineni. În urma războiului, Transnistria se autoproclamă independentă, dar nici măcar Moscova nu îi recunoaște oficial acest statut.

Strategia Moscovei pentru Moldova este cea cunoscută: controlul asupra unui spațiu strategic, eventual declarat unilateral autonom, în care populația majoritară este vorbitoare de limba rusă, sprijin militar, politic și economic pentru entitatea respectivă, concomitent cu încurajarea și altor grupări etnice (găgăuzii) de a-și acționa pentru slăbirea statului de drept. În consecință, trupele ruse sunt și astăzi în partea stângă a Nistrului, numai că se numesc „peace keeping”.

După ce Victor Dodon, politician pro rus și anti european, a pierdut alegerile în favoarea unui politician pro occidental, Maia Sandu, lucrurile au început să intre pe un făgaș normal, în acord cu dorințele poporului. Cu toate acestea, problemele Moldovei sunt departe de a fi rezolvate. Moscova are multe pârghii de presiune: încurajarea mișcărilor de secesiune în Transnistria și Găgăuzia, dezinformarea prin mass-media și presă, corupția, crima organizată,

limitarea accesului la muncă a moldovenilor în Rusia și a comerțului cu produse agricole, etc.

Succesul Moldovei va depinde foarte mult de sprijinul politic și economic pe care îl va primi din partea Uniunii Europene și mai ales a României. Orice reticență din partea Bucureștiului transmite un semnal negativ atât la Chișinău cât și la Bruxelles. Pentru România, Moldova are valoare de interes național și aceasta înseamnă acceptarea riscurilor, afirmarea credibilă a voinței noastre politice, intoleranță față de interpretări false sau tendențioase ale istoriei, indiferent din partea cui ar veni ele.

Republica Moldova are o singură cale de ieșire din sfera de influență rusească, anume aceea de a se uni cu România, de a-și lega soarta de patria mamă și această unire se poate face fără a încălca acorduri internaționale, prin integrarea R. Moldova în Uniunea Europeană.

Cecenia

Cecenii sunt un popor musulman stabilit în Caucazul de Nord de acum 2000 de ani. Deși nu au construit un stat, au reușit să edifice o societate bine structurată.

În secolul al XVIII-lea, cecenii au respins colonizarea rusă și au început rezistența armată împotriva coloniștilor slavi. În cele din urmă Cecenia a fost cucerită (1858) și relativ pacificată. În secolul al XX-lea, Stalin a eliminat rezistența cecenă prin crearea, în 1914, a unei granițe artificiale între republicile autonome sovietice socialiste din Cecenia și Ingușeția și deportări în masă a cecenilor în Siberia acuzându-i de colaborare cu naziștii. Abia în 1957 Hrușciiov le-a permis să se întoarcă în țara lor.

Dezmembrarea URSS în 1991 a fost privită ca o oportunitate de către cecenii. După ce l-a sprijinit pe Boris Elțin împotriva puciștilor, în timpul loviturii de stat din august 1991, generalul Dudaev a proclamat la 8 noiembrie 1991 independența Ceceniei. Mai târziu Elțin temându-se de o contagiune secesionistă în Caucaz, lansează (decembrie 1994) primul război din Cecenia. Războiul se încheie prin Acordul de pace din 1996 ce prevedea organizarea în 2001 a unui referendum cu privire la viitorul statului. Cel de al doilea război Cecen începe în septembrie 1999, ca o operațiune antiteroristă. Rusia a reușit să pacifice într-o oarecare măsură populația și să impună un guvern pro-rus condus de președintele Ramzan Ahmatovici Kadîrov. La 16 aprilie 2009, Moscova declară încheiată operațiunea antiteroristă din Cecenia.

Cu prilejul acestui război liderii de la Kremlin au mai înțeles un lucru, anume că nu există niciun risc de a fi sancționați de liderii lumii libere chiar dacă acționează în forță așa cum au făcut în Cecenia unde au exterminat 10% din populația țării și au lăsat în urma lor numai ruine. Vecinii Ceceniei, Ingușeția și Daghestanul nu au fost implicați în lupte secesioniste și relațiile lor cu Moscova au rămas neschimbate, dar privind către Cecenia cu siguranță li se pare că această independență presupune asumarea unui risc prea mare.

Război hibrid - cazul Crimeea

Războiul asimetric are un caracter complex, pune la încercare atât capacitatea de ripostă a statelor, dar și abilitățile instituțiilor și indivizilor de a face față din punct de vedere psihologic și acțional confruntării cu formele și metodele sale de manifestare. Cu toate acestea nu ne putem aștepta ca războiul asimetric să rămână caracteristica principală a câmpului de luptă contemporan. Aplicarea strategiei războiului asimetric presupune lovirea anonimă a intereselor adversarului, face dificilă atribuirea autorului atacului și permite negarea acțiunii prin ambiguitate. Aceasta nu înseamnă că dacă se va ajunge la un conflict deschis acțiunile specifice războiului hibrid vor dispărea. Va dispărea numai grija de a le acoperi.

Acțiunea pentru realipirea Crimeei la Federația Rusă a început prin intervenția armatei ruse în teritoriile ucrainene la 24 februarie 2014. Momentul a fost favorizat de începerea revoluției ucrainene pro-occidentale care s-a finalizat printr-o lovitură de stat. Pe acest fond trupe speciale rusești, fără însemne militare, au preluat, în forță, controlul Peninsulei Crimeea. Duma de Stat a F. Ruse, în aceeași zi, a aprobat în regim de urgență prezența militarilor ruși în Crimeea și estul Ucrainei.

Înainte de declanșării acțiunilor militare, rușii au purtat un război secret în Crimeea, de natură cibernetică. Astfel a început implementarea strategiei elaborate de generalul Valery Gherasimov, șef al Statului Major General al Armatei F. Ruse. De fapt, generalul Gherasimov a descris cel mai bine și succint ce este războiul hibrid atunci când afirma că: „Războiul și pacea devin noțiuni ale căror granițe sunt din ce în ce mai estompate”.

Împotriva evidenței, mai mulți ani Kremlinul a negat intervenția armată rusească în regiunea Donbas, afirmând că acolo luptă alături de separatiști, voluntari și structuri paramilitare. Concomitent s-a activat controlul mass-mediei rusești asupra celei ucrainene și planurile de dezinformate a opiniei publice ucrainene.

Acum în Crimeea există o mare densitate de forțe și tehnică militară de ultimă generație, este o adevărată fortăreață capabilă să descurajeze orice încercare de agresiune dinspre Marea Neagră. Șansele Ucrainei de a recupera Crimeea sunt minime, în schimb Marea Neagră a devenit o zonă mult mai periculoasă. Acum există teama că Rusia nu mai poate fi intimidată nici de sancțiuni, nici de amenințări și că scenariul folosit în Crimeea se poate repeta și în alte zone de criză.

Constrângeri strategice ale „conflictelor înghețate”

După Al Doilea Război Mondial, tratatele de pace semnate în februarie 1947 au legalizat poziția sovietică în estul Europei. Încheierea tratatelor de pace nu s-a făcut cu manifestarea deplină suverană a statelor învinse, iar procesul de stabilire a păcii desfășurat pe parcursul anilor 1945-1947 s-a finalizat pe baza unor mici retușuri ale convențiilor de armistițiu, ceea ce a condus la o divizare a Europei prin trasarea unei cortine de fier de la Marea Baltică la Marea Adriatică. Pentru că tratatele conțin termeni inconsistenți, imprecisi, ambigui, iar clauzele acestora lasă loc arbitrariului, neprevăzându-se instrumente clare de control și verificare reciprocă, Federația Rusă, moștenitoarea URSS, își permite astăzi să le interpreteze așa cum îi convine. Astfel Kremlinul poate să înghețe sau să dezghețe conflicte acumulate în fostul spațiu sovietic după bunul plac.

Referindu-ne la conflictele înghețate din zonele analizate toate au atât elemente comune, cât și particularități, dar metodele specifice războiului hibrid sunt general valabile și se dovedesc eficiente la fel cum au fost și înainte când se numeau altfel. Așadar, războiul hibrid vizează structuri ale domeniului politic, economic, social sau militar, nu numai cu scopul de a le distruge sau paraliza, dar și pentru a influența procesele decizionale la nivelul cel mai înalt.”

Ațiuni precum provocarea și susținerea războiului civil din Ucraina, anexarea Crimeei, atacurile cibernetice din Țările Baltice, manipularea conflictului azero-armean, au ca scop readucerea spațiului ex-sovietic sub controlul Moscovei și stoparea proceselor de democratizare din republicile desprinse din URSS.

Ucraina este importantă pentru Rusia din punct de vedere strategic, economic, cultural și religios. Moscova nu va accepta ca Ucraina să-i scape de sub control și nici să păstreze în sfera sa de influență numai jumătate din ea. Ucraina va fi un teren propice pentru aplicarea tuturor formelor de război hibrid. Conjunctura internațională și modificările ce vor surveni în raportul global de forțe vor fi factorii care vor clarifica în ce parte se va îndrepta Kievul și de cine își va lega soarta.

În general, „conflictele înghețate” au cauze teritoriale, etnice sau religioase, potențialul lor exploziv este surprinzător de mare și ceea ce este mai grav, acestea nu dispar chiar dacă rămân în stare latentă perioade lungi de timp. Acestea sunt conflicte ireconciliabile care se rezolvă numai prin dispariția unei părți. Cum acest lucru este imposibil, întotdeauna se va găsi cineva care să profite de aceste conflicte istorice, să manipuleze masele și elitele politice pentru promovarea intereselor proprii.

Ignorarea regulilor de drept internațional prin favorizarea fragmentării teritoriale a unor state-națiune post-sovietice este un fapt grav, aducător de instabilitate, teamă și tentația înarmării în scopul luării revanșei sau măcar al descurajării agresivității. Moscova are experiență istorică în a manevra printre aceste conflicte sprijinind într-un loc puterea de drept, iar în altă parte mișcările separatiste, după cum îi dictează interesele.

Rusia nu va fi niciodată soluția conflictelor ci numai cauza lor.

Bibliografie

1. Alexandra Șerban, Vara tancurilor din 2008: micul război ruso-georgian care a zguduit lumea, <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/vara-tancurilor-din-2008-micul-razboi-ruso-georgian-care-a-zguduit-lumea>
2. Cruceru, Valerică, „Despre conceptul de război hibrid în gândirea militară americană”, în Buletinul UNAp., nr. 3/2014, București, Editura UNAp, 2014;
3. Harress, Christopher (24 februarie 2014). „Russian Ships Arrive On Ukraine’s Crimean Coast As Fears Mount Over Russian Invasion In the Region”. International Business Times
4. Hoffman, Frank G., „Hybrid Warfare and Challenges”, Issue 52, 2009.

FUNDAMENTELE POLITICII DE STAT A FEDERAȚIEI RUSE CU PRIVIRE LA DESCURAJAREA NUCLEARĂ

Colonel (r) Constantin MOISA

La 2 iunie 2020, președintele rus, Vladimir Putin, a aprobat documentul intitulat „Principiile de bază ale politicii de stat a Federației Ruse privind descurajarea nucleară”. În document sunt identificate toate situațiile în care este permisă utilizarea armelor nucleare de către armata Federației Ruse. Trebuie subliniat în mod special, că este prima dată când textul doctrinei nucleare a Rusiei a fost pus la dispoziția publicului.

Principiile de bază ale descurajării nucleare

În mod tradițional Rusia a fost o putere militaristă și acest specific a fost păstrat și dezvoltat de actuala conducere de la Kremlin. Statutul de mare putere globală este menținut datorită poziției de putere nucleară, calității de membru permanent în Consiliul de Securitate al ONU și rezervelor de petrol. Conștientă de această realitate, Rusia și-a actualizat încă din cursul anului 2000 politica externă, securitatea națională, politica strategiei militare, inclusiv doctrina nucleară.

Jaloanele care marchează procesul de adaptare a doctrinei nucleare la evoluțiile geopolitice ale Rusiei sunt: publicarea Doctrinei Militare (05.02.2010), actualizată în ianuarie 2015, semnarea de către Dimitri Medvedev, președinte la acea dată, a documentului intitulat „Fundamentele politicii de stat în domeniul descurajării nucleare până în 2020” și actualul document ratificat prin Ordinul executiv nr. 355 din 02.06.2020 denumit „Principiile de bază ale politicii de stat a Federației Ruse privind descurajarea nucleară”.

La fel ca și Doctrina anterioară, noul document definește patru tipuri de conflicte militare:

- conflictul armat: ciocnire militară la scară mică între două state sau în interiorul unui stat;
- războiul local: are obiective limitate ce afectează numai interesele beligeranților;
- războiul regional ce implică forțe semnificative, care afectează o regiune și la care participă coaliții de state;
- războiul pe scară mare (mondial) care implică marile puteri și aliații acestora.

De asemenea, încă de la început se precizează că politica nucleară a Rusiei rămâne defensivă, armele nucleare fiind considerate ca element de descurajare și o măsură de extremă urgență. „Moscova se străduiește să reducă amenințarea nucleară și să prevină agravarea relațiilor internaționale ce ar putea provoca conflicte militare, inclusiv cele nucleare”, menționează doctrina.

Practic, acest document acoperă planificarea strategică, amenințările ce trebuie neutralizate prin descurajarea nucleară, stabilește principiile descurajării nucleare, forme și metode de realizare a descurajării nucleare și condițiilor de recurgere la armele nucleare.

În continuare sunt identificate o serie de scenarii în care Rusia ar putea desfășura și folosi armele nucleare:

- acumularea de forțe strategice generale, inclusiv vehicule de transport și lansare a armelor nucleare, în teritorii adiacente F. Ruse și a aliaților acesteia, precum și în zonele apropiate țărmurilor rusești;
- desfășurarea sistemelor și instalațiilor de apărare împotriva rachetelor anti-balistice, a rachetelor balistice și de croazieră cu rază medie și scurtă, a armelor non-nucleare și hipersonice de precizie, a dronelor de atac și a armelor electromagnetice de către state considerate de F. Rusă adversari potențiali;
- desfășurarea în spațiu a instalațiilor de apărare împotriva rachetelor anti-balistice și a sistemelor de atac;
- deținerea de arme de distrugere în masă și mijloace de transport a acestora de către țări potențial inamice, ce pot fi utilizate împotriva F. Ruse și a aliaților acesteia;
- proliferarea necontrolată a armelor nucleare, a mijloacelor de transport și lansare, precum și a tehnologiilor și echipamentelor de fabricarea acestora;
- amplasarea armelor nucleare și a mijloacelor de transport și lovire în state non-nucleare.

Documentul menționează și situații suplimentare în care se pot lua măsuri extreme. Printre acestea se regăsesc: primirea de informații credibile despre lansarea de rachete balistice asupra unor obiective aflate pe teritoriul F. Ruse sau a aliaților acesteia; desfășurarea de către inamic a armelor nucleare sau alte arme de distrugere în masă, destinate a fi folosite împotriva Rusiei și a aliaților săi; în cazul unui atac inamic asupra instalațiilor critice ale statului ce ar putea dezorganiza sistemul de conducere politic și militar și ar împiedica executarea loviturii nucleare de răspuns; în cazul agresiunii cu folosirea masivă a armelor convenționale care amenință însăși existența statului rus.

În viziunea liderilor politici și militari ruși elaborarea acestei doctrine vizează:

1. Descurajarea garantată a unui potențial adversar privind agresiunea împotriva F. Ruse și/sau aliaților acesteia asigurată de întreaga forță militară a țării, inclusiv prin folosirea arsenalului său nuclear.
2. Stabilirea unui set de măsuri politice, militare, diplomatice, economice, etc. coordonate și integrate într-un program comun de acțiune în scopul prevenirii agresiunii de orice natură împotriva F. Ruse și a aliaților săi.
3. Menținerea potențialului forțelor nucleare la nivelul suficient pentru descurajarea nucleară și asigurarea suveranității naționale și a integrității teritoriale a statului.

4. Fundamentarea doctrinei pe: prevederile Constituției F. Ruse; principiile și normele de drept internațional recunoscute universal; tratatele internaționale ale F. Ruse privind apărarea și controlul armamentelor; legile constituționale federale; alte acte normative și juridice care reglementează problemele de apărare și securitate.

5. Obligatorietatea aplicării principiilor de către toate organismele guvernamentale federale cu atribuții în asigurarea descurajării nucleare.

Descurajarea nucleară are ca scop să ofere unui potențial adversar un avertisment credibil privind inevitabilitatea represaliilor în caz de agresiune împotriva F. Ruse și/sau a aliaților acesteia. Conform prevederilor acestei noi doctrine, represaliile nucleare pot viza și țări care ar ataca Rusia sau pe aliații săi cu mijloace clasice. Această prevedere presupune multă ambiguitate și maschează destul de neconvingător intenția liderilor militari ruși de a fi primii care vor folosi arma nucleară imediat ce o acțiune ostilă îi va pune într-o situație defensivă. Principiile descurajării nucleare, în viziunea factorilor de decizie ruși, sunt :

- a) respectarea angajamentelor internaționale de control al armelor;
- b) continuitatea activităților care asigură descurajarea nucleară;
- c) adaptabilitatea descurajării nucleare la amenințările militare;
- d) surprinderea potențialului adversar privind nivelul, scara, amploarea, timpul și locul angajării forțelor și a mijloacelor de descurajare nucleară;
- f) realizarea arhitecturii sistemului de descurajare nucleară la un nivel maxim de eficiență bazată de cele mai noi realizări tehnice și menținerea acesteia la nivelul minim suficient pentru implementarea sarcinilor atribuite;
- g) menținerea pregătirii permanente de luptă a unui procent prestabilit din forțele permanente de descurajare nucleară și a mijloacelor de luptă.

Condiții de trecere la utilizarea armelor nucleare

Conducerea și coordonarea generală a politicii de stat în domeniul descurajării nucleare este realizată de președintele Federației Ruse. Decizia de a utiliza arme nucleare poate fi luată de președinte, ministrul apărării și de șeful Statului Major General (SMG) al Armatei. În consecință sunt trei valize nucleare prin care se poate da ordinul de executare a loviturilor nucleare. Ultimii doi dispun fiecare de propria valiză nucleară deși aceștia din punct de vedere constituțional nu au responsabilitatea și nici dreptul de a decide lansarea unui atac nuclear. Președintele F. Ruse poate informa, dacă consideră necesar, conducerea politico-militară a altor state sau organizații internaționale despre intenția de a folosi arma nucleară sau despre faptul că s-au folosit arme nucleare. Dacă președintele este în incapacitate de exercitare a atribuțiilor sale constituționale, vice-președintele preia atribuțiile sale, dar acesta nu dispune de valiză nucleară.

Pe scară ierarhică sunt stabilite responsabilități concrete ce revin tuturor structurilor cu atribuții în apărarea națională. Guvernul pune în aplicare măsurile economice menite să mențină și să dezvolte forme active de descurajare nucleară și să conducă politica externă și informațională în domeniul descurajării nucleare.

Consiliul de Securitate al F. Ruse stabilește principiile de bază ale politicii militare în domeniul descurajării nucleare, coordonează activitățile organelor executive federale implicate în implementarea deciziilor adoptate de președintele F. Ruse legate de asigurarea descurajării nucleare. Ministerul apărării prin intermediul șefului Statului Major General planifică și desfășoară direct măsurile organizatorice și militare în domeniul descurajării nucleare.

Arsenalul de rachete nucleare al F. Ruse ce poate fi activat pentru descurajare

În ianuarie 2020, Forțele de rachete strategice ale Rusiei au fost estimate la 532 de lansatoare strategice care pot transporta aproximativ 2100 de focoase nucleare, numărul vectorilor purtători fiind de 46 de rachete R-36M2 (SS-18), 45 de sisteme Topol (SS-25) mobile, 60 de sisteme depozitate în silozuri, 18 sisteme Topol-M (SS-27) mobile pe roți și 149 de rachete RS-24.

F. Rusă este printre puținele state care posedă triada nucleară, în sensul în care fiecare categorie de forțe are propriul arsenal nuclear.

Flota strategică rusă include 10 submarine strategice operaționale ce pot transporta 144 de rachete cu până la 656 focoase nucleare. Cinci submarine nucleare aparțin Flotei de Nord. Aceste submarine poartă 80 de lansatoare R-29RM (SS-N-23). În componerea Flotei Pacificului are un submarin 667BDR (Delta III), care poartă 16 rachete R-29R (SS-N-18) și două submarine Proiect 955 cu 32 lansatoare de rachete balistice BULAVA.

Aviația strategică rusă este formată din 66 de bombardiere care transportă aproximativ 200 de rachete și bombe de croazieră pe distanțe lungi. Acestea sunt în număr de 11 model Tu-160 (Blackjack) și 55 Tu-95MS (Bear H). Bombardierele pot transporta diverse versiuni modificate ale rachetelor de croazieră Kh-55 (AS-15) și Kh-101 și ale bombe gravitaționale.

Aviația strategică operează și sistemul de avertizare timpurie privind un potențial atac nuclear. În cadrul acestui sistem de avertizare sunt operativi trei sateliți de generație nouă EKS și o rețea de radare de avertizare timpurie.

Conform datelor la dispoziție, armata rusă operează următoarele tipuri de rachete:

- 46 R-36M2 (SS-18) rachete grele;
- 2 sisteme „Avangard” (UR-100NUTTH, SS-19 Mod 4);
- 45 „Topol” (SS-25) sisteme mobile terestre;
- 60 „Topol-M” (SS-27) rachete depozitate în silozuri;
- 18 „Topol-M” (SS-27) sisteme mobile;
- 135 sisteme mobile și 14 depozitate în silozuri cu rachete RS-24 „Yars”.

Dintre acestea, R-36M2 și „Topol” trebuie să fie scoase din funcțiune și înlocuite cu cele mai recente, „Yars” (care urmează să fie amplasate în silozuri și pe camioane) și rachetele intercontinentale (ICBM) grele tip „Sarmat”.

Ca și concluzii putem considera că noua doctrină de descurajare nucleară a F. Ruse, nu se deosebește fundamental de cele precedente, cu excepția faptului că

este mai bine scrisă și amenințările sunt mai bine mascate. Stilul de discurs politic al președintelui Putin „Ba tu” este evident. Intenția de victimizare a Rusiei, de disculpare dând vina pe acțiunile adversarului este evidentă.

În spatele cuvintelor se ascunde un adevăr periculos, anume că Rusia va recurge la folosirea armelor nucleare dacă va fi pusă în defensivă, iar țintele pot fi îndepărtate, în vecinătatea imediată, în interiorul Federației, țări nucleare sau nenucleare. Doctrina readuce în prim plan „descurajarea activă” ceea ce înseamnă că dacă un conflict convențional devine periculos pentru Rusia, aceasta poate recurge la executarea de lovituri nucleare atât asupra statelor nucleare, cât și a celor nenucleare.

Nu este de așteptat ca în iminența unui conflict nuclear cineva să se preocupe de ce scrie în „Principiile de bază ale politicii de stat a Federației Ruse privind descurajarea nucleară” pentru a afla în ce limite se va desfășura războiul. Această doctrină nu înlocuiește planurile operative militare, dar este utilă pentru organizarea țării din timp de pace pentru eventualitatea unui război atomic. În plus, este foarte utilă ca material de descurajare și propagandă.

Amenințările menționate în document sunt aceleași cu cele prezentate anterior, la fel și modalitățile de reacție ale Rusiei, inclusiv prevederea că Moscova este gata să folosească mijloacele nucleare când este atacată cu mijloace convenționale. Acesta este un răspuns direct la preocuparea specialiștilor militari americani de creștere a potențialului distructiv al munițiilor clasice.

Folosirea sintagmei de lovitură nucleară preventivă este un eufemism pentru mascarea intenției de a recurge prima la armele de distrugere în masă în contextul unui război de mare amploare. De fapt, analiștii militari ruși au recunoscut faptul că nimeni nu poate ști cu certitudine dacă o rachetă ce se îndreaptă spre propriul teritoriu transportă încărcătură clasică sau nucleară. În această situație este prudent să consideri că vectorul respectiv are încărcătură nucleară.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. https://www.mid.ru/en/foreign_policy/international_safety/disarmament/-/asset_publisher/rp0fiUBmANaH/content/id/4152094, documentul în limba engleză, Basic Principles of State Policy of the Russian Federation on Nuclear Deterrence, publicat pe pagina MAE a F. Ruse pe data de 8 Iunie, 2020.
2. <https://thediplomat.com/2020/06/whats-in-russias-new-nuclear-deterrence-basic-principles/> articol „What’s in Russia’s New Nuclear Deterrence ‘Basic Principles’? A new document sheds insight on old debates” autor Ankit Panda din 09 iunie 2020.
3. <https://www.armscontrol.org/act/2020-07/news/russia-releases-nuclear-deterrence-policy>, comunicat ”Russia Releases Nuclear Deterrence Policy”, autor Shannon Bugos în Arms Control Agency din 31 Iulie 2020.
4. <https://www.armscontrol.org/act/2020-07/news/russia-releases-nuclear-deterrence-policy>, documentar ”Revelations about Russia’s Nuclear Deterrence Policy” autor Cynthia Roberts din 19 Iunie 2020.

CAPACITĂȚILE DE RĂZBOI ELECTRONIC FACTOR DE MULTIPLICARE A POTENȚIALULUI MILITAR AL FEDERAȚIEI RUSE

Colonel (r) Dumitru CIURCI

Capacitățile militare convenționale ale Rusiei au devenit, în ultimii ani, subiect de analiză pe multiple planuri, atât ca răspuns la operațiile militare pe care le-a declanșat sau în care a intervenit, dar și datorită materializării unui program ambițios de modernizare militară, susținut de o finanțare consistentă din partea statului rus. Constatând această realitate, secretarul general al NATO, Jens Stoltenberg afirma în cadrul conferinței susținute la Universitatea Georgetown din Washington D.C., în timpul vizitei pe care a efectuat-o în SUA în perioada 05-06 octombrie 2021, că „în ultimii ani, Moscova și-a sporit semnificativ cheltuielile militare, drept consecință Rusia a devenit mai agresivă în exterior, iar relația Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) cu Rusia se situează în punctul cel mai de jos de la sfârșitul Războiului rece”.

Unul din domeniile ce au cunoscut un proces amplu de modernizare și de reorganizare în cadrul Forțelor Armate ale Federației Ruse și care face obiectul articolului, este cel al războiului electronic.

Dezvoltarea capacităților de război electronic (*Radioelektronnaya Borba-REB*, în limba rusă sau *Electronic Warfare-EW*, în limba engleză) ale Forțelor Armate din Federația Rusă, a avut ca efect transformarea lor într-un sprijin de luptă activ și redutabil, ce reprezintă o componentă cheie a acestui tip de sprijin pentru Forțele Armate convenționale și constituie o provocare serioasă pentru planificarea și executarea corespunzătoare a apărării NATO, în special pe flancul său estic. Aceste capacități sunt o parte integrantă a abordării anti-acces/interzicerea unei zone (Anti-Acces/Area Denial - A2/AD) a Rusiei și sunt adaptate pentru a viza în primul rând sistemele de comandă, control și supraveghere (C4ISR) ale statelor membre NATO.

sursa foto:engineeringrussia

Progresele tehnologice vizibile ale Rusiei în dezvoltarea EW permit forțelor sale să afecteze, să blocheze, să perturbe și să intervină în sistemele de comunicații, comandă, control, de supraveghere, de apărare aeriană, radar, de

navigație și în alte sisteme de senzori aparținând NATO, ceea ce poate diminua avantajele conferite Alianței de avansul său tehnologic.

Rusia a investit în mod constant, începând cu anul 2009, în modernizarea mijloacelor de EW, prin dezvoltarea și intrarea în serviciu a unor sisteme noi, la nivel strategic, operațional și tactic. Moscova își intensifică eforturile de a reînnoi și moderniza inventarul EW, în acord cu prevederile „Programului de stat pentru armament” și acest efort este completat de modificări ale organizării, doctrinei, structurii de comandă, instruirii și tacticii, precum și a tehnicilor și procedurilor specifice. Efectul acestor schimbări a fost pus în evidență în operațiile pe care forțele armate ale Federației Ruse le-au desfășurat în ultimii ani atât în estul Ucrainei, cât și în Siria. În cadrul acestor operații, structurile de EW au acționat în sprijinul forțelor sau independent atât în acțiuni cinetice, cât și non-cinetice.

Rusia dezvoltă activ un „pachet total” de sisteme EW pentru a include o gamă de frecvență cât mai largă, sisteme ce par avansate și capabile din punct de vedere tehnologic. Astfel de sisteme sunt utilizate pentru misiuni pasive de supraveghere (în regim de cercetare, fără a emite din punct de vedere electromagnetic), dar și pentru misiuni active (ce implică emisie de energie electromagnetică, în scopul blocării/bruiajului activității electronice a sistemelor țintă). De asemenea, sunt utilizate pentru protejarea sistemelor proprii ce operează în spectrul electromagnetic. Sistemele EW rusești sunt extrem de mobile, ceea ce le face localizarea dificilă, fiind instalate pe platforme terestre, aeriene, navale și spațiale. Interesul Rusiei în utilizarea EW face parte dintr-un efort mai amplu al Moscovei de a-și adapta și consolida capacitățile militare, prin integrarea sistemelor C4ISR.

Rusia a introdus în exploatare sisteme automatizate de comandă și control (C2), bazate inclusiv pe inteligență artificială, care să contribuie la dezvoltarea capacităților de EW. Astfel de evoluții permit ca forțele armate rusești să poată realiza o îmbunătățire a timpului de răspuns, o mai bună cunoaștere a situației și o eficiență mai mare în realizarea coordonării între elementele forței.

Războiul electronic în sprijinul trupelor ruse – o evoluție centenară

Rusia s-a angajat în EW de mai bine de un secol. Termenul rusesc, *radioelektronnaya borba -REB* (luptă radio-electronică), reflectă perioada în care a apărut termenul, la începutul secolului al XX-lea. Forțele EW moderne ale Rusiei își au începuturile în războiul ruso-japonez. „Ziua luptei radioelectronice” se sărbătorește în fiecare an pe 15 aprilie, data la care Rusia a folosit pentru prima dată, în 1904, EW pentru a perturba comunicațiile radio prin intermediul cărora forțele marinei japoneze coordonau loviturile executate cu artileria de la bordul navelor de luptă asupra țintelor rusești. Adoptarea timpurie de către Rusia a războiului electronic a fost urmată de un interes continuu în dezvoltarea capacității militare de a utiliza în folos propriu spectrul electromagnetic. De-a lungul secolului XX, EW a devenit din ce în ce mai prezent în acțiunile militare sovietice. În 1956, Uniunea Sovietică și-a activat primele unități de bruiaj de

comunicații și radar la nivelul tuturor categoriilor de forțe ale armatei, iar în anii 1970 EW sovietic a devenit o forță utilizată frecvent pentru a suprima/bruia emisiunile sistemelor considerate inamice. EW a continuat să fie o preocupare pentru gândirea militară rusească chiar și după căderea Uniunii Sovietice. În ciuda acestui interes, atunci când capacitățile de EW ale Rusiei au fost întrebuințate în luptă în timpul războiului ruso-georgian din 2008, au fost identificate lipsuri referitoare la organizarea și eficacitatea acestor forțe. Aceste lipsuri au fost ca un apel de trezire pentru Rusia, făcând-o conștientă de deficiențele existente în cadrul forțelor sale și în modul de angajare în operații ale acestora. După război, Moscova a lansat o campanie pentru reformarea și modernizarea forțele sale de EW și s-a angajat să atingă până în anul 2020 obiectivul ca 70% din tehnică să fie nouă sau modernizată.

Unul dintre motivele pentru care Rusia este atât de concentrată pe EW este că acesta reprezintă o modalitate relativ ieftină de a diminua capacitățile adversarului. Într-o luptă împotriva unui adversar avansat din punct de vedere tehnologic, EW ar putea ajuta la egalizarea forțelor. Pe baza experiențelor sale recente, Rusia consideră că activele EW ar putea dubla potențialul de luptă și ar diminua de șase ori pierderile forțelor terestre, iar cele ale forțelor navale ar fi diminuate de trei ori. Dacă aceste estimări sunt corecte, EW ar putea acționa, în concepția rusă, ca un puternic instrument asimetric.

Se poate constata, făcându-se apel la modul de întrebuințare al EW de către forțele armate ale Federației Ruse, că acesta este întrebuințat atât pentru blocarea comunicațiilor și bruierea sistemelor radar dispuse pe platforme aeriene, navale, terestre cât și pentru operațiuni psihologice și război cibernetic. Armata rusă percepe războiul ca devenind din ce în ce mai dependent de informațiile și fluxul de date de care militarii au nevoie pentru a opera pe câmpul de luptă modern. În acest mediu, Rusia crede că EW poate juca un rol important într-o abordare holistică a operațiilor militare. De asemenea, există o relație strânsă între SIGINT⁵ și EW în gândirea militară rusă, EW îndeplinind prin componenta de cercetare electronică și o funcție suplimentară în sprijinul misiunilor SIGINT.

Din punct de vedere strategic, Rusia consideră că EW poate avea și o valoare de descurajare, în sensul că decizia de angajare în luptă împotriva Rusiei trebuie să țină cont și de factorul de complexitate generat de perspectiva unui mediu de comunicații degradat, ca rezultat al acțiunii forțelor și mijloacelor EW rusești.

Războiul electronic a ocupat o poziție importantă în cadrul procesului mai larg de modernizare a Armatei Federației Ruse. Analizele în domeniu apreciază că Rusia a „refăcut și a reprojecțat în ultimii 20 de ani întreaga sa flotă de mijloace de EW” și a investit masiv pentru modernizarea capacităților sale EW.

Dezvoltarea de către Rusia a capabilităților EW nu s-a limitat la cercetare și achiziții. Grupul de companii interne ce lucrează în industria de apărare pentru

⁵ SIGINT - SIGnals INTelligence, informații din interceptarea semnalelor de comunicații (COMINT) și radar (ELINT).

fabricarea sistemelor EW a fost integrat în concernul pentru tehnologii radioelectronice (*Kontsern Radioelektronnye Tekhnologii – KRET*). Pe lângă KRET și Centrul special pentru tehnologie (*Spetsialnyy Tekhnologicheskiiy Tsentr – STT*) lucrează îndeaproape cu forțele EW. În cadrul industriei de apărare a luat ființă și centrul tehnico-științific pentru EW (*Nauchno-Tekhnicheskiiy Tsentr Radioelektronnoy Borby NTT REB*), responsabil pentru cercetarea și dezvoltarea viitoarelor sisteme EW.

Pe lângă schimbarea structurii de producție și de forțe specializate, s-a pus accent și pe instruirea personalului din unitățile de EW. Este de așteptat ca eforturile de transformare a sistemelor educaționale de formare a specialiștilor de război electronic să continue și în perioada următoare, inclusiv prin integrarea unor simulatoare și complexe de instruire, în cadrul unui sistem integrat de instruire și învățare.

În ceea ce privește structura forței, structurile specializate de război electronic sunt prezente cu organizare proprie în toate categoriile de forțe ale armatei. Astfel, brigăzile de manevră (de tancuri, infanterie moto) au fost restructurate pentru a include în organică și o companie EW, cu rol de asigurare a sprijinului de luptă și pentru executarea serviciului de luptă permanent pe timp de pace. Din punct de vedere tehnic, sistemele EW de la nivelul brigăzilor din cadrul forțelor terestre asigură o acoperire de până la 50 km, activele EW la acest nivel fiind tactice.

Deși unitățile de EW sunt incluse în forțele terestre, aeriene, navale, aerospațiale, de infanterie marină și de rachete strategice, principalul avocat al dezvoltării și modernizării EW îl reprezintă forțele terestre. La niveluri operaționale și strategice, forțele de EW au fost grupate și reorganizate în brigăzi. Drept urmare, Rusia are în prezent cinci brigăzi de EW la nivelul districtelor sale militare (în cadrul districtului militar Vest sunt două brigăzi de EW), situație ce se poate schimba în viitor, pe măsură ce crește cererea de capacități EW. Fiecare dintre aceste brigăzi este formată din patru batalioane EW și o companie independentă. În plus, marina militară dispune de câte un centru EW în cadrul flotelor și batalioanele navale din fiecare district militar.

Cele mai puternice sisteme EW din Rusia – precum *Krasukha*⁶, *Leer-3*⁷, *Moskva*⁸ și *Murmansk-BN*⁹ se află în dotarea brigăzilor EW ale forțelor terestre; aceste sisteme oferă raze de acțiune de la câteva sute la câteva mii de kilometri. Brigăzile de EW au misiunea de a oferi sprijin de luptă pentru brigăzile de

⁶ Sistem mobil de bruiaj de bandă largă, destinat pentru bruierea platformelor AWACS ale NATO, sateliților ce evoluează pe orbită joasă, radarelor dispuse la sol și aeropurtate, pe o rază de 250 km.

⁷ Sistem de EW dispus pe UAV Orlan 10, cu un centru de comandă mobil dispus la sol. Este destinat pentru interceptarea și bruiatul comunicațiilor efectuate prin telefonie celulară și pentru transmiterea de mesaje în aceste rețele, în sprijinul operațiilor psihologice (PSYOPS).

⁸ Sistem complex de interceptare și cercetare a semnalelor radar aeropurtate pe o rază de 400 km.

⁹ Sistem cu rază lungă de acțiune (5000 km) destinat să intercepteze și să bruiască comunicațiile militare radio și satelitare ale NATO în gama HF.

manevră și pot fi împărțite în subunități mai mici, în funcție de mărimea forței și de tipul de misiune de îndeplinit.

În concluzie, procesul de modernizare și de adaptare permanentă la progresul tehnologic în domeniu, testarea echipamentelor, a tacticilor și procedurilor de EW a fost o preocupare permanentă pentru conducerea strategică a Forțelor Armate ale Federației Ruse.

Ritmul de participare la exerciții a unităților de EW a crescut cu fiecare an și începând cu 2016 se organizează exercițiul de specialitate *Elektron*, în care sunt implicate forțe EW din toate categoriile de forțe armate. Aceste unități participă și la toate exercițiile de nivel tactic, operativ și strategic organizate de Ministerul Apărării al Federației Ruse.

Operațiile din Ucraina și Siria – câmp de testare pentru capacitățile EW rusești

Operațiile desfășurate pentru anexarea Crimeei și conflictul din sud-estul Ucrainei au fost și un prilej de testare pentru sistemele EW rusești. Acestea au fost întrebuințate pentru a sprijini inserția trupelor rusești în Crimeea, inclusiv a forțelor de operații speciale și a unităților de sprijin, prin întreruperea comunicațiilor radio a forțelor ucrainene cu partea continentală a Ucrainei. Afectarea sistemului C2 a determinat personalul militar ucrainean staționat în peninsulă să folosească mijloace de comunicare prin cablu, ceea ce a permis forțelor de operații speciale rusești să izoleze facilitățile militare ucrainene din Crimeea, prin întreruperea legăturilor. Forțele terestre deplasate în martie 2014 peste strâmtoarea Kerci în Crimeea, aveau în dotare și sisteme EW de tipul *Leer-2*, *Lorandit*¹⁰ și *Infaund*¹¹.

O mare parte din activitatea EW în Donbas a fost clandestină și greu de evaluat, dar EW a fost folosit de toți participanții în conflict. În partea separatistă, EW a fost utilizat pentru blocarea semnalelor de telefonie mobilă, blocarea țintită a sistemelor de comunicații militare și a radarelor ucrainene. Spre exemplu, UAV-urile *Schiebel S-100 Camcopter* folosite de Misiunea de Monitorizare a OSCE au fost împiedicate frecvent să își îndeplinească misiunile de supraveghere datorită utilizării bruijului de către forțele separatiste, fapt ce a determinat blocarea sistemului C2 pentru UAV-uri și intrarea acestora în modul de revenire automată în locul de lansare.

Activele EW au fost folosite de forțele separatiste pentru geolocalizarea surselor de emisie electronice ucrainene, precum și pentru perturbarea prin bruij a comunicațiilor, folosind inclusiv, ca procedeu tehnic, bruijului automat. Schema generală a operațiunilor EW a constat din implementarea unui ciclu automat de cercetare radio/detectare, bruij și analiză a informațiilor, colaborând îndeaproape cu mijloacele SIGINT, pentru furnizarea de informații în timp real. Sistemele EW,

¹⁰ Sistem mobil de cercetare și bruij a emițătoarelor radio în banda 3MHz-3 GHz.

¹¹ Sistem mobil folosit pentru protecția forțelor proprii, instalat pe un șasiu blindat și destinat pentru bruierea semnalelor radio ce pot comanda declanșarea exploziei minelor sau dispozitivelor explozive improvizate.

cel mai probabil *Leer-3*, au fost folosite pentru a facilita acțiunea forțelor PSYOPS¹² ce vizau personalul ucrainean, pentru a transmite mesaje personalizate în scop de descurajare și subminare a moralului. De asemenea, nivelul ridicat de acuratețe pentru focul artileriei forțelor separatiste a provenit și din angajarea cu succes a EW pentru a identifica și localiza ținte ucrainene, inclusiv gruparea acestora în subunități, prin interceptarea și localizarea emisiilor telefoanelor mobile ale militarilor ucraineni.

Rusia a desfășurat cu siguranță, atât în Crimeea cât și în Donbas, sisteme EW aflate deja în dotare, dar și echipamente noi, în curs de testare. În termeni de „observări” ale echipamentului EW rusec, vehiculele sistemelor *RB-34IV Leer-3* și *Borisoglebsk-2*¹³ au fost înregistrate cel mai des. Acestea au avut tendința de a fi plasate departe de linia frontului și mai aproape de granița rusă. Deși detaliile sunt incomplete, deoarece rapoartele pe linie de EW din zonă sunt clasificate, date rezultate din surse deschise pot identifica caracteristici inovatoare ale EW din Rusia în operațiile din Donbas. În primul rând, acțiunea independentă a grupurilor tactice EW capabile să opereze din mișcare, cu schimbarea constantă a locației pentru a evita distrugerea cu foc pară să fie tactica de operare folosită pe toată durata conflictului. În al doilea rând, unitățile EW rusești au experimentat algoritmi noi pentru utilizarea la scară mult mai mare a EW în sprijinul operațiilor. De asemenea, a fost acordată o atenție deosebită pentru testarea noilor tactici și eficienței sistemelor automate și mobile, fapt ce a determinat introducerea unui manual nou de luptă pentru EW în Forțele Armate rusești la începutul anului 2017.

Siria a fost, de asemenea, o vitrină a capacităților EW rusești. Operațiile militare ale Rusiei în Siria, au implicat un sprijin de EW limitat la sol atât pentru forțele speciale cât și pentru consilierii militari dislocați în teatrul acțiunilor de luptă în scopul instruirii militarilor sirieni. În prima fază, acest sprijin a fost aplicat limitat pentru protecția forței, a bazelor de dislocare și aerodromurilor; ulterior, componentele de EW au fost instalate și pe mijloace aeriene și au fost întrebuințate pentru consolidarea apărării aeriene și pentru asigurarea sprijinului de EW în locații cheie din Siria, pentru a îmbunătăți A2/AD. Este posibil ca o parte din activitatea EW să fie direcționată către culegerea informațiilor din mediul electromagnetic despre caracteristicile de emisie ale mijloacelor de comunicații, radarelor, sistemelor de supraveghere și de navigație folosite de forțele dislocate în zonă, în scopul completării bazelor de date ale armatei Federației Ruse.

Există indicii că falsificarea semnalelor GPS (spoofing-ul GPS) este utilizată pe scară largă în Siria; echipamentele de EW rusești, care pot transmite semnale GPS false de 500 de ori mai puternice decât cele autentice, au perturbat accidental, de asemenea, zborurile civile în Israel. Conflictul din zona siriană a

¹² Psychological operations (operații psihologice)

¹³ Sistem mobil dispus pe platformă blindată, destinat să bruiască sateliții de comunicații și sistemele de radionavigație, să intercepteze, să localizeze și să bruiască rețelele de comandă și control de nivel tactic.

fost descris drept „cel mai agresiv mediu EW de pe planetă” de către generalul Raymond Thomas, fostul comandant al Comandamentului Forțelor de Operații Speciale din Statele Unite. Sistemele electromagnetice ale forțele americane ce operau în imediata apropiere a celor rusești au fost frecvent perturbate. Au fost situații când drone folosite de forțele americane dislocate în Siria, inclusiv din cele ce utilizau pentru comandă semnale criptate și receptoare cu protecție la bruiaj, au fost blocate, probabil de sistemele EW rusești. Sistemele de EW dislocate în Siria au inclus sisteme cu baza la sol, cum sunt *Krasukha-4*, *Leer-3*, precum și sistemul *Khibiny*¹⁴ instalat pe platforme aeriene.

În urma acestei analize se pot trage concluzii interesante despre capacitatea Rusiei de a acționa în spectrul electromagnetic. Aceasta, combinată cu gândirea sa militară holistică, face posibil ca sistemele de EW să fie exploatate cu succes pentru a crea efecte dincolo de zonele tradiționale înrădăcinate în gândirea NATO despre EW. Moscova își intensifică eforturile de reînnoire și modernizare a inventarului EW, iar acest efort este completat de modificări ale organizării, doctrinei, structurii de comandă, instruirii și tacticii, precum și tehnicilor și procedurilor. Efectul acestor schimbări este evident în agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei, unde EW formează o parte organică a operațiunilor cinetice și non-cinetice ale Rusiei – atât în sprijinul forțelor proxy, cât și în mod independent.

Crimeea și sud-estul Ucrainei au oferit prilejul pentru forțele rusești să opereze într-un mediu EW ostil, ceea ce le-a permis să facă progrese pe măsură ce conflictul a evoluat. Cu toate acestea, pentru a evita hiperbolizarea capacităților EW ale Forțelor Armate ale Rusiei, ar trebui menționat că aceste evenimente au avut loc în contextul înfruntării unui adversar tehnologic inferior.

Acțiunile militare ale Rusiei în Donbas, mai mult decât orice conflict anterior, a oferit nu numai oportunități valoroase pentru experimentare, dar a marcat, de asemenea, o reducere a decalajului dintre teoria care stă la baza EW și aplicarea sa practică, EW devenind cu siguranță un element cheie pentru sprijinul operațiilor militare rusești.

Rusia a investit în mod constant în modernizarea EW începând cu anul 2009, sistemele EW modernizate intrând în serviciu la nivel strategic, operațional și tactic, pentru a spori capacitățile tuturor categoriilor de forțe armate. Modernizarea inventarului EW urmează să continue în programul de stat pentru armament până în 2025, ceea ce înseamnă că armata Rusiei va beneficia în mare măsură de progrese suplimentare în ceea ce privește capacitățile de EW.

Indiferent de mediul operațional (aerian, maritim, terestru sau cibernetic) în care acționează, forțele NATO se vor confrunta cu un sistem de EW al Federației Ruse din ce în ce mai capabil, concentrat pe dezvoltarea și desfășurarea unei game largi de forțe și mijloace de specialitate, cu rol de facilitator și

¹⁴ Sistem aeropurtat capabil să bruiereze sisteme avansate de armament ce utilizează pentru dirijare la țintă semnal radar. În conformitate cu corporația KRET, sistemul Khibiny crește de 25-30 ori rata de supraviețuire a avionului de luptă pe care este instalat.

multiplicator de forță. Ca urmare, NATO trebuie să planifice, să revizuiască scenariile operaționale și să se antreneze pentru a desfășura operații defensive și ofensive într-un mediu electromagnetic extrem de disputat.

BIBLIOGRAFIE

1. <https://www.efe.com/efe/america/mundo/la-otan-dice-que-relacion-con-rusia-esta-en-su-punto-mas-bajo-decadas/20000012-4645630>, accesat în 07.10.2021
2. <https://icds.ee/en/russias-electronic-warfare-capabilities-to-2025-challenging-nato-in-the-electromagnetic-spectrum/>, accesat în 09.10.2021
3. <https://www.c4isrnet.com/electronic-warfare/2018/04/24/socom-chief-syria-most-aggressive-ew-environment-on-earth/>
4. Russia's Electronic Warfare Capabilities to 2025: Challenging NATO in the Electromagnetic Spectrum, <https://icds.ee/en/russias-electronic-warfare-capabilities-to-2025-challenging-nato-in-the-electromagnetic-spectrum/>
5. What Will Russian Military Capabilities Look Like in the Future, https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB10038.html
6. Russia's Electronic Warfare Force: Blending Concepts With Capabilities, <https://www.mitre.org/publications/technical-papers/russias-electronic-warfare-force-blending-concepts-with-capabilities>
7. The Future of the Russian Military, https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR3099.html
8. Russian Electronic Warfare A Growing Threat to U.S. Battlefield Supremacy, <https://www.americansecurityproject.org/wp-content/uploads/2020/04/Ref-0236-Russian-Electronic-Warfare.pdf>
9. Russia gears up for electronic warfare in space, <https://www.thespacereview.com/article/4060/1>
10. Electronic Warfare – The Forgotten Discipline, <https://www.japcc.org/electronic-warfare-the-forgotten-discipline/>
11. Russia Puts Whole Of Europe & Parts Of The US In A 'Hit Zone' With New Electronic Warfare System (EWS), <https://eurasianimes.com/russia-puts-whole-of-europe-parts-of-the-us-in-a-hit-zone-with-new-electronic-warfare-systems-ews/>.

UCRAINA – PREZENT ȘI VIITOR

Colonel (r) Ion SCARLAT

Situația economică actuală și impactul său social

După aproape opt ani de la masivele demonstrații proeuropene cunoscute sub denumirea de „Euromaidan” și la mai bine de șapte ani de la anexarea Crimeii de F. Rusă, economia ucraineană pare că își revine. Lent, șovăielnic, dar în direcția cea bună. Totuși starea de război civil din Donbas, ritmul lent al reformelor, corupția, haosul politic, șocul reechilibrării economiei, au creat tot atâtea vulnerabilități. Dintre toate aceste obstacole, se pare că cel mai greu de depășit este cel reprezentat de corupția endemică ce căpușează toate ramurile economiei țării. În pofida faptului că Ucraina beneficiază de forță de muncă educată, resurse naturale abundente și este aproape de Europa unde poate să găsească piețe de desfacere profitabile, nu reușește să progreseze vizibil și convingător.

Produsul intern brut pe cap de locuitor este de patru ori mai mic decât cel al Poloniei, sistemul economic este tot cel moștenit de la URSS și se află în mâna oligarhilor. Guvernul este ineficient, netransparent și eșuează în combaterea corupției, în modernizarea structurilor și promovarea inovației. În Ucraina legile pieții funcționează cu mari deficiențe: sunt multe piețe subdezvoltate, nu există nici competiție, nici concurență pentru obținerea de avantaje individuale, economice sau logistice. Se impune dezvoltarea unei piețe mari, moderne, reglementată pentru a nu fi pervertită de structurile oligarhice și de crimă organizată. Drumul către o bună guvernare bazată pe respectarea legilor și realizarea unei economii competitive este blocat de concentrarea puterii economice și politice în mâinile unui grup restrâns de oligarhi din domeniul finanțelor și economiei cu legături directe în zona politică, juridică și în media. Avera totală a primilor 100 de bogătași ucraineni este de 44,5 miliarde dolari adică aproximativ 30% din PIB-ul țării. Rețeaua de putere, corupție și crimă organizată a căpătat și o denumire, anume aceea de „Sistema”. Aceasta are o bază solidă, formată din cei ce profită de pe urma ei și de aceea este rezilientă, greu de combătut și de destructurat.

Cadrul legal referitor la modul de desfășurare a activităților economice trebuie de asemeni reformat fiindcă în actuala formă mai mult protejază infractorii decât îi condamnă. Deocamdată Ucraina este un exemplu perfect de cum nu trebuie condusă reforma sistemului juridic. Încercările de până acum au eșuat.

În concluzie, nevoia de schimbări sistemice este mare. Fostul președinte al Ucrainei, Petro Poroșenko, a reușit să impună unele reforme dar fără să afecteze interesele „Sistema” pe motiv că „are de purtat un război și nu poate face mai

mult”. Actualul președinte, Zelenski, sprijinit și de guvern, ce pare orientat spre schimbări radicale, fiind impulsivat și de Occident, a reușit să reducă nivelul corupției și să îmbunătățească nivelul de trai al populației, dar deocamdată rezultatele sunt departe de ceea ce se dorea.

Situația este complicată de vecinătatea Rusiei și de dificultățile pe care le creează legăturile economice și sociale pe care Ucraina încă le are cu această țară. Influența acesteia este evidentă, sistemul rusesc de economie centralizată, desfacerea bunurilor, distribuția, până și sistemul bancar sunt concentrate ca în Rusia. De asemeni, există mult capital rusesc în privatizările din Ucraina, mai ales în obiectivele strategice. Rusia nu este interesată de modelul economic ucrainean, ci de menținerea controlului politic, economic și social în această țară.

Deocamdată în Ucraina este un capitalism deficitar ceea ce impune măsuri urgente de demonopolizare rapidă pentru a reduce drastic influența oligarhilor în politică și economie. Aceasta nu se poate face fără un sistem juridic puternic, fără legi adecvate și instituții anticorupție eficiente. Un cadru legislativ adecvat ar putea crea arhitectura de responsabilitate juridică necesară pentru decuplarea decidenților politici de oligarhi și impune un pachet de legi care să prevadă sancțiuni menite să elimine influența oligarhilor în politică, dar și legăturile oculte ale politicianilor cu oligarhi.

Întrucât oligarhiile controlează toate resursele strategice ale țării și oricum nu vor renunța de bună voie la privilegiile dobândite, este necesară adoptarea unei legi anti-oligarhi prin care să se extindă autoritatea statului prin structurile sale anti-monopol. Acesta este un pas periculos, iar pentru a-i asigura succesul este necesar ca populația să fie educată pentru a înțelege exact sensul reformelor, nu să creadă dezinformările oligarhilor și a celor interesați de eșecul Ucrainei. Periculozitatea demersurilor constau tocmai în legalitate. Interpretarea legii conform intereselor, indiferent ale cui, duce la abuzuri, la radicalizarea societății și chiar la confruntări sociale. În ultimă instanță, justiția cauzei dispare și rămâne numai vrajba socială. Ucraina, ca și multe alte țări din estul Europei, nu se împacă bine cu terapiile de șoc care pot fi recomandate de politicieni occidentali care nu au trecut prin așa ceva.

În ceea ce privește descentralizarea locală aceasta este rămasă în urmă, modul de gândire al populației fiind favorabil centralizării.

Situația actuală în Ucraina este una de confruntare a unor interese majore, reprezentate de grupuri care au abuzat și au profitat de sistemul existent. Transformarea sistemului economic centralizat într-unul liber, de piață, constituie un câmp propice de confruntare, iar rolul mass-media pare decisiv în înclinarea balanței de o parte sau de alta. Deocamdată presa este controlată de oligarhi sau chiar de Rusia și aceasta le conferă un avantaj important.

Guvernul a reușit să înființeze Comitetul de demonopolizare care deocamdată încearcă să-și desfășoare activitatea în lipsa unor legi și regulamente clare. Am auzit și o formulare care m-a îngrijorat din partea unei persoane ce activează în acest Comitet, Olga Pishchanska, potrivit căreia „puterea

discreționară este necesară”. Pot să-i înțeleg frustrarea pentru dificultățile întâmpinate în lupta împotriva corupției, dar să soliciți dreptul la liber arbitru, la a te situa de-asupra legii mi se pare că este contraproductiv și întoarce societatea la practicile comuniste. Nu cred că aceasta este soluția. Legea poate fi adaptată la nevoile societății și nerespectarea ei atrage pedeapsa. Fărădelegea nu poate să țină loc de lege, iar cine gândește altfel mai devreme sau mai târziu va fi taxat de istorie.

Greutățile reformei

Momentul actual este unul dramatic în istoria Ucrainei. Semnalele din interior, din vecinătatea apropiată și din partea Occidentului sunt neclare, evenimentele geopolitice sunt fluide, echilibrul global de forțe este în schimbare.

Este dificil pentru liderii ucraineni să înțeleagă ce este cel mai bine pentru țară mai ales în condițiile în care sunt presați din toate părțile, inclusiv din partea propriei populații supusă la rândul ei unei campanii intense de dezinformare și manipulare. Pentru a da cititorului elemente care să-l ajute în înțelegerea situației din Ucraina o să ne referim la câțiva indicatori pe care îi considerăm edificatori.

Starea populației

Ucraina a devenit o țară de migrați. După cum avertiza fostul ministru al afacerilor externe, Pavlo Klimkin, aproximativ un milion de locuitori pleacă din țară în fiecare an. El caracteriza această situație ca fiind catastrofală. Conform unor date statistice publicate recent: Polonia a primit 1,4 milioane de ucraineni (acolo deja locuiau două milioane de imigranți ucrainieni); Rusia a primit între 3 - 4,4 milioane ucrainieni; Cehia vrea să dubleze la 40.000 cota anuală de ucraineni cărora le este permis să muncească acolo; în Germania, un magnet pentru muncitorii est-europeni, locuiesc 138.000 de cetățeni ucraineni și conform afirmațiilor ministerul german al muncii numărul ucrainenilor care muncesc în Germania crește în fiecare an cu 10%. Acestea sunt date estimative, dar în realitate numărul este mult mai mare și chiar dacă în perioada 2020-2021 ritmul a mai scăzut, numărul imigranților din Ucraina este îngrijorător. Departamentul de politică monetară și analiză economică al Băncii Centrale a Ucrainei a calculat că reducerea forței de muncă din cauza migrației a dus la scăderea cu 5-8% a numărului angajaților. Migrația devine o problemă economică majoră atunci când o economie trebuie reconstruită. Cu cei mai talentați și dedicați muncitori plecați, revenirea economică este greoaie, dacă nu imposibilă.

Anul acesta se estimează o creștere economică modestă 2,8%, 3,8%. Cei care muncesc în străinătate trimiteau acasă aproximativ 9,3 miliarde de dolari în 2017, iar pentru anul 2021 se așteaptă ca suma să scadă la 9 miliarde de dolari. Fondul Monetar Internațional (FMI), luând ca indicator PIB-ul per capita, a descris Ucraina ca fiind cea mai săracă țară din Europa (PIB-ul per capita al Ucrainei era în 2018 de 2.964 dolari, al R. Moldova ajungea la 3.226 dolari, Belarus la 6.020 dolari și al Rusiei de 10.950 dolari). De asemenea, specialiștii de

la FMI estimau aportul negativ al corupției ca fiind o reducere cu două puncte la creșterile economice.

Repornirea economiei

Oricât de dureroasă ar fi anexarea Crimeii de către Rusia, cel mai înțelept lucru în acest moment este ieșirea din blocajul economic și repornirea urgentă a economiei pe baze noi și eficiente. Guvernul deja a stabilit un plan de impulsioneare a reformei și redresare economică a Ucrainei care vizează trei aspecte capitale cumplit de greu de realizat fără a duce la convulsii sociale:

- prețul la gaze trebuie crescut substanțial, pentru a reflecta costurile reale, iar populația, precum și industria, trebuie să accepte faptul că acest aspect al reformei este inevitabil;

- subvențiile pentru producția internă de cărbune trebuie oprite, chiar dacă asemenea măsură ar reduce producția, așa cum s-a întâmplat și în alte state est-europene;

- activitatea companiilor care tranzitează gazele rusești pe teritoriul Ucrainei spre Europa Occidentală, încasând pentru acest serviciu sume uriase, trebuie să fie revizuită în totalitatea ei (nu se poate scăpa din vedere faptul că aceste conducte au fost preluate de către companii private pe căi dubioase, iar de atunci o bună parte din venituri, inclusiv din gazele tranzitate, au dispărut).

Toate cele trei aspecte sunt inevitabile pentru a urma calea europeană de dezvoltare, dar toate duc la scăderea nivelului de trai al populației și afectează interesele oligarhilor. În timp ce oligarhii pot compensa pierderile, populația nu are această posibilitate și va reacționa conform impulsurilor proprii. Probabil că FMI și instituțiile bancare ale UE vor ajuta Ucraina în aplicarea acestor măsuri, atât din punct de vedere logistic cât și financiar. Rămâne de văzut în ce condiții se va produce acest lucru.

Estul Ucrainei cu populație rusofonă densă este puternic industrializat. Acolo domină mastodonții oțelului, mari consumatori de energie, dar și fabrici cu înaltă tehnologie, producătoare de piese de schimb pentru elicoptere militare rusești. Pentru cei de acolo reformele ar putea părea o lovitură. Riscul pe care și-l asumă guvernul este acela de a consolida poziția separatiștilor ceea ce ar putea duce la consecințe nedorite de tipul escaladării războiului civil și distrugerea integrității teritoriale a Ucrainei. Ca urmare, bătălia are un dublu aspect: unul economic – măsurile trebuie aplicate pe întreg teritoriul țării, și celălalt politic – posibilitatea de a pune în pericol integritatea teritorială a țării. Scenariul aplicat Georgiei în 2008 trebuie luat în considerație.

Chiar în aceste zile, grupuri răzvrătite protestează împotriva Kievului și solicită organizarea unui referendum și proclamarea „Republicii Donețk”, după modelul Crimeii. Este foarte greu să aplici măsuri economice radicale atunci când ți se subminează coeziunea țării.

Situația este foarte grea pentru guvern, pe umerii căruia apasă întreaga răspundere a deciziilor luate, indiferent cine le cere sau le impune, dar și pentru

UE care, deși nu cu prea multă tragere de inimă, sprijină Ucraina, iar un eșec ar însemna o pierdere majoră de capital politic și prestigiu.

Intențiile Rusiei față de Ucraina

În opinia noastră Moscova nu va renunța la Ucraina. Nu se pune problema unui compromis în care ea să preia controlul estului țării (pe care oricum îl are) și vestul țării să intre în zona de influență occidentală. Rusia nu se mulțumește cu jumătăți de măsură în spațiul său de siguranță. În articolul lui Vladimir Putin publicat pe site-ul prezidențial în data de 12.07.2021 intitulat „On the Hystorical Unity of Russians and Ukrainians” (traducerea în limba engleză aparține Ministerului de Externe al F. Ruse) acesta afirmă, făcând uneori abstracție de adevărul istoric, că Ucraina nu a existat niciodată ca stat și că a fost formată astfel de către bolșevici care, preocupați de ideologia lor de globalizare a revoluției proletare nu au dat atenție detaliilor interne. În acest sens este interesantă și concluzia unui jurist rus care a lansat teoria că Ucraina poate să se desprindă de Rusia, dar să rămână numai cu ce s-a integrat în URSS, nu cu ce a primit ulterior. Aceasta înseamnă fără Crimeea, Bucovina, sudul Basarabiei, Transcarpatia, etc.

Moscova nu se sfiește să dea semnale, oricât de lipsite de credibilitate ar fi ele în actuala conjunctură politică și de securitate, că o soluție militară nu este exclusă. Acesta a fost cazul concentrării mari de forțe rusești la granița cu Ucraina din lunile martie și aprilie 2021.

Intrarea în stare de alertă a NATO a fost îndreptățită, chiar dacă analiza logică și de planificare nu reclama imperativ luarea acestei măsuri. Obiectivele ce ar fi putut fi atinse erau prea mici pentru Kremlin ca să riște costurile pe care le presupune o asemenea mișcare. Dar amenințarea e reală și nimeni nu putea paria pe ceea ce gândește Putin, cum nu poate paria nici pe reținerea și cumpătarea comandanților de unități de la linia de contact, acolo unde conflictul din Donbas s-a încălzit substanțial.

Motivele pentru care Moscova a acționat astfel pot fi: ocuparea primei pagini a mass-mediei internaționale unde să fie portretizată ca o superputere globală de care trebuie să se țină seama – obiectivul a fost atins; redeschiderea negocierilor cu Occidentul privind Ucraina și ridicarea sancțiunilor economice impuse Moscovei; sesizarea interesului strategic al SUA de a atrage F. Rusă de partea sa în perspectiva unei ciocniri sistemice cu China; acțiunile militare (la granița cu Ucraina, confruntările în aer și pe apă cu forțele NATO, etc.) probabil urmăresc recunoașterea de către Occident a faptului că Rusia remilitarizată este o putere globală, ceea ce s-a și întâmplat, oarecum voalat, la Summitul NATO (14.06.2021), dar și prin întâlnirea dintre președinții F. Ruse și SUA, Vladimir Putin și John Biden, la Geneva (16.06.2021).

Poate au fost și alte obiective dar un lucru este sigur, anume că Rusia nu ar fi făcut atâta risipă de forțe și mijloace, fără să urmărească obiective de importanță strategică pentru ea. Faptul că Ucraina nu a primit, așa cum spera, Planul de acțiune (MAP) care anticipează invitația de aderare la NATO, poate

însemna că cele două mari puteri, prin reprezentanții lor, au stabilit ce este permis și ce nu în zona lor de interes major. Dacă s-a mai stabilit și altceva, rămâne de văzut.

Conducerea Ucrainei a criticat NATO, reproșându-i întârzierea aderării sale la Alianță, în pofida puternicelor tensiuni cu Rusia, care a masat zeci de mii de soldați la frontiera sa estică și în Crimeea ocupată. Președintele ucrainean, Volodimir Zelenski, a lansat un apel către NATO să accelereze aderarea țării sale la Alianța Nord-Atlantică pentru a trimite un semnal credibil Rusiei: „NATO este singura cale spre a pune capăt războiului din Donbas” spunea cu destulă dreptate Zelenski. Această solicitare a provocat un protest prompt din partea Moscovei.

La puțin timp, Kremlinul a declarat că o aderare a Ucrainei la NATO va agrava conflictul între separatiștii proruși și forțele ucrainene și nu o va ajuta să își rezolve problemele interne. Din punctul de vedere al Moscovei, Kievul își va înrăutăți și mai mult situația. Aceste schimburi de declarații agresive și intensificarea confruntărilor armate cu separatiștii proruși în Donbas suscită temeri privind escaladarea conflictului început în 2014.

Poziția radicală a Ucrainei, inflexibilitatea la compromisuri, solicitările tot mai mari de sprijin militar pot, la un moment dat, să deranjeze Occidentul, așa cum s-a întâmplat când Georgia, din proprie inițiativă, a atacat separatiștii din Abhazia și Osetia de Sud, adică a atacat Rusia care nu a întârziat, spre deosebire de aliații occidentali ai Georgiei, să intervină și să facă ordine în regiune. Pentru Kiev este și un alt pericol de care trebuie să se țină seamă, acela de a avea grijă permanent de a-și pune propria agendă politică în acord cu evoluțiile globale, cu dinamica relațiilor dintre marile puteri și cu echilibrul de forțe dintre ele.

Dacă ar trebui să tragem o concluzie generală privind jocul politic al marilor puteri, ar fi aceea că în Rusia nu se poate avea încredere, dar și Ucraina trebuie monitorizată pentru a nu comite, intenționat sau nu, greșeli strategice cu consecințe negative cel puțin la nivel regional.

Ucraina și autonomia strategică europeană

Președintele Franței, Emmanuel Macron, îi invită pe europeni să îmbrățișeze „autonomia strategică” ca cea mai bună modalitate de revitalizare a NATO și de abordare a provocărilor globale de la pandemie la controlul armamentului și la schimbările climatice. Vorbind, în februarie 2021, la forumul online al Consiliului Atlantic, Macron a spus că „trebuie să fim mult mai responsabili cu vecinătatea noastră”. El a îndemnat alte națiuni europene să își mărească cheltuielile de apărare ca o demonstrație clară a angajamentului lor de a împărți sarcinile de Securitate cu Statele Unite. El a adăugat că angajamentul intensificat al UE, în ceea ce privește cheltuielile de securitate, pune capăt unei situații de lipsă de răspundere a europenilor pentru securitatea lor. De asemenea, a mai spus că dorește ca europenii să se gândească la UE ca la o entitate preocupată atât de securitate cât și de probleme economice. Uniunea ar trebui să fie una care

funcționează în coordonare politică cu NATO, pentru a asigura interoperabilitatea atunci când este chemată la acțiune.

Putem trage concluzia că, cel puțin pentru o perioadă, relațiile dintre SUA și UE au revenit la normal, că s-au făcut de ambele părți compromisurile necesare și că în privința Ucrainei se va acționa concertat pe liniile stabilite la Geneva.

Poziția Statelor Unite ale Americii

În situația creată de Rusia prin acumularea de forțe militare de-a lungul frontierei cu Ucraina și în Crimeea, NATO și SUA au trebuit să vină cu răspunsuri cât mai concrete de întărire a dispozitivului de la flancul estic al Alianței. În acest sens secretarul de stat al SUA, Antony Blinken, a discutat cu omologul său ucrainean, Dmytro Kuleba, în timp ce președintele șefilor de stat major, generalul Mark Milley, a discutat cu oficialii militari de rang înalt din Rusia și Ucraina. Departamentul de Stat a declarat că Blinken a reafirmat sprijinul SUA pentru Ucraina în fața agresiunii continue a Rusiei, exprimându-și îngrijorarea cu privire la situația de securitate din estul Ucrainei.

Generalul Tod D. Wolters, șeful Comandamentului european al SUA din Europa (SACEUR), a declarat că a pus trupele americane în alertă sporită. Puține puncte de conflict au fost la fel de supărătoare pentru politica externă americană ca Ucraina.

Germania și Franța au încercat să acționeze ca intermediari între Washington, Moscova și Kiev, dar eforturile lor au intrat în impas. La Casa Albă, de la o administrație la următoarea, din motive foarte diferite, Ucraina a fost în centrul unui ciclu de creștere al tensiunilor ruso-americane.

La începutul lunii martie 2021, Pentagonul a anunțat un ajutor militar suplimentar de 125 de milioane de dolari pentru Ucraina, primul sub administrația Biden. Pachetul include radare antirachetă, capacități îmbunătățite de imagistică prin satelit și suport pentru asistență medicală. De asemenea, a mărit cantitatea de rachete antitanc tip „Javelin”. Au fost aprobate atât de partea americană cât și de cea europeană noi sancțiuni pentru Rusia, iar constituirea dispozitivelor militare a continuat să se dezvolte de la Marea Baltică la Marea Neagră.

Președintele Biden are o vastă experiență în relația militară cu Europa de Est. În timpul mandatului președintelui Obama, când acesta era vicepreședinte (2014), acesta a fost unul dintre arhitecții a ceea ce se numea atunci „Inițiativa Europeană de Reasigurare”, o inițiativă care consolida prezența militară a SUA în Europa ca răspuns la agresiunea Rusiei, inclusiv prin staționarea a aproximativ 5.500 de soldați americani în Polonia.

În concluzie, cheia securității țărilor din estul Europei se află la Washington. Este evident că cele două mari puteri își consolidează pozițiile de luptă din Europa. Poate că s-a convenit că aceste acțiuni fac parte dintre cele care sunt permise, dar cu siguranță a fost trasată și o linie roșie peste care nu se poate trece fără a risca confruntarea directă.

O altă concluzie este că Rusia are trei atuuri importante de care toți trebuie să țină seama: statutul de membru permanent în Consiliul de Securitate al ONU; este a doua putere nucleară a lumii și zăcămintele de petrol. Militarizarea intensivă a țării și regimul autocrat de la Moscova au readus-o în categoria marilor puteri ale lumii. Occidentul a înțeles că trebuie să țină seama de ea și chiar să încerce să o atragă de partea sa. Această nouă situație presupune fie negociere și acceptarea de compromisuri, fie confruntare militară. În varianta cea mai bună, cea a negocierii și compromisului, este de presupus că țările din estul Europei vor fi cele pe seamă cărora se vor face eventualele trocuri politice.

Deocamdată Moscova are două obiective de etapă importante: să țină Ucraina în afara NATO și să determine ridicarea sancțiunilor economice impuse de Occident. După ce va realiza aceste obiective (se pare că ținerea Ucrainei în afara NATO a fost realizat) va urma o nouă etapă, aceea de a aduce total Ucraina în sfera sa de influență. Cum se va face aceasta nu are nici o importanță deoarece este o problemă de formă, fondul rămânând același. Astfel, Eurasia în viziunea geopoliticianului rus, Aleksandr Dughin, este din ce în ce mai bine conturată.

Bibliografie

1. Ziarul Financiar: Situația economică din ucraina: Bogdan Cojocaru;
2. <https://adevarul.ro/international/europa: Alexandru Grumaz;>
3. NBC News: Conflictul Rusia-Ucraina;
4. Reuters: Problema Ucrainei;
5. Stratfor: George Friedman;
6. Conflictul ruso-ucrainean: Artur Elisei;
7. Vladimir Putin din 12.07.2021 – „On the Hystorical Unity of Russians and Ukrainians”, articol publicat pe site-ul prezidențial pe 12.07.2021 și tradus în limba engleză de Ministerul de Externe al F. Ruse).

AMENINȚAREA TĂCUTĂ JOCUL GEOPOLITIC AL CHINEI ÎN REGIUNEA MĂRII NEGRE

Conf. univ.dr. Alba Iulia Catrinel POPESCU

Motto: „Leii se mișcă în principal în tăcere, deși răgetul lor poate fi auzit la peste 5 mile depărtare” – zicală africană

Începând cu anii 2000, China a devenit o prezență tot mai vizibilă în Europa. În ultimii 20 de ani, China a semnat un parteneriat strategic extins cu Uniunea Europeană, a dezvoltat platforma 17+1, de cooperare strategică cu statele coridorului est-european, a investit masiv în economia europeană și și-a diversificat mijloacele de acțiune de tip *soft-power*. În acest context, statele regiunii Mării Negre sunt implicit vizate de interesele și acțiunile Chinei, fapt care a generat o serie de întrebări referitoare la intențiile Chinei. Cât de amplă este prezența Chinei în regiunea Mării Negre? Care sunt obiectivele jocului geopolitic al Chinei în regiunea Mării Negre? Aparțin ele unui joc independent? Sau fac parte dintr-o strategie mult mai complexă, care vizează o reconfigurare majoră a sferelor globale de influență?

Timpe de secole, dominația asupra regiunii Mării Negre s-a disputat între Rusia Țaristă și Turcia Otomană, puteri imperiale interesate să-și adjucească controlul „porților Orientului”. Dacă, inițial, după cucerirea Hanatului Crimeii de către ruși (în anul 1783), disputa implica exclusiv cele două mari puteri riverane, începând cu secolul al XIX-lea, confruntarea a început să se internaționalizeze, prin atragerea în regiune a jucătorilor europeni, în speță Franța, Austria și Germania. Războaiele hegemonice și reconfigurările geopolitice ale secolului al XX-lea au adăugat noi jucători, fie ei statali sau nonstatali, ale căror poziționări au respectat, pe fond, liniile de falie dintre cele două blocuri militare intersectate în această regiune: estic, sovietic, și occidental, al Turciei și al aliaților săi europeni și americani.

Noua ordine mondială, succesivă imploziei Imperiului Sovietic, a reconfigurat regiunea Mării Negre, transformând-o într-una dintre cele mai valoroase zone geopolitice ale Eurasiei. Dacă, în a doua jumătate a secolului al XX-lea, partiția geopolitică a acestui areal a fost structurată pe axa nord-sud, între nordul dominat de sovietici și sudul dominat de occidentali, după 1991, partiția a revenit pe axa est-vest, Rusia pierzând o mare parte din sfera sa de influență europeană, liderii de la Kremlin fiind obligați să recurgă la întregul arsenal al războiului hibrid pentru a evita transformarea regiunii într-un spațiu preponderent occidental. Astfel, rând pe rând, fostele state sovietice riverane Mării Negre, Georgia, Moldova, Ucraina, dar și celelalte două state extrem de valoroase geostrategic din vecinătatea caucaziană, Armenia și Azerbaijan, au devenit teatre

de război hibrid, fiind și astăzi vulnerabilizate de conflicte înghețate orchestrate de Federația Rusă.

Schimbarea de paradigmă în geopolitica regiunii, accelerată de aderarea statelor flancului vestic, România și Bulgaria, la formatele euro-atlantice – Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) și Uniunea Europeană (UE) – a diminuat major registrul de instrumente persuasive de tip *soft power* pe care Moscova îl putea aplica în regiune, obligând-o la acțiuni de tip *hard-power*, eficiente pe termen scurt, dar păguboase pe termen lung, prin tensiunile și animozitățile istorice generate de utilizarea lor.

În acest mozaic de jucători geostrategici activi, puteri regionale și actori nonstatali, în ultimul deceniu, în spațiul pontic a pătruns și China care, prin componentele marii sale strategii, țintește transformarea sa în hegemon al masei continentale afro-urasiatică.

Prezența politică, culturală și militară a Chinei în Regiunea Mării Negre

China a „jucat” în spațiul pontic și înainte de 1991, anul dezmembrării Imperiului Sovietic. Sunt bine-cunoscute relațiile politice de nivel înalt, cooperarea economică, academică, științifică, etc. dintre statele blocului estic, România și Bulgaria, cu China. Dar, cu toate că relațiile bilaterale ale celor două state pontice cu China erau înfloritoare, ele se subscriau ideologiei comuniste, cadrului politic impus de Moscova și, mai ales, restricțiilor și controlului sovietic. Prin urmare, chiar dacă era prezentă în regiune, China a fost doar un jucător secundar. Același nivel de prezență se înregistra și pe relația cu Turcia, tributară, la rândul ei, competiției bipolare. Dar, prăbușirea hegemonului estic a reprezentat o oportunitate imediat exploatată de strategii de la Beijing, care au recunoscut suveranitatea noilor state ex-sovietice, au deschis relații diplomatice cu acestea și au căutat noi formate de cooperare regională. Astfel că, după 1991, prezența Chinei în regiunea Mării Negre s-a intensificat până în punctul în care a devenit jucător geostrategic activ, implicat direct în competiția pentru dominația regională.

Relația bilaterală China - Georgia

În data de 9 iunie 1992, China și Georgia au stabilit relații diplomatice permanente, la nivel de ambasadă, deschizând „porțile” cooperării bilaterale pe multiple planuri. Din 1992 până în prezent, cooperarea economică dintre cele două state a crescut constant, astăzi China fiind principalul partener de export al Georgiei, cu un volum de 476,3 milioane de dolari în 2020, reprezentând 14,3% din totalul exporturilor georgiene, doar în decada cuprinsă între 2010 și 2019 exporturile georgiene pe piața chineză crescând cu 700%. Volumul total al tranzacțiilor comerciale, de peste 1,18 miliarde dolari în 2020, situează China pe locul al treilea în rândul partenerilor comerciali ai Georgiei, după Turcia, cu 1,59 miliarde dolari, și Rusia, cu 1,32 miliarde dolari.

Primii investitori chinezi au pătruns pe piața georgiană în 2002. În 2015, Georgia a fost cooptată în *Belt and Road Initiative (BRI) – Inițiativa Drumului și a Centurii Mătășii*, care leagă China și de piețele UE. În mai 2017, cele două state au ratificat *China-Georgia Free Trade Agreement (FTA) - Tratatul de Liber Schimb China-Georgia* iar, în ianuarie 2018 au semnat acordul privind crearea zonelor de liber schimb. Trebuie amintit ca înainte de ratificarea FTA, Georgia devenise membră a *World Trade Organization (WTO) – Organizației Mondiale a Comerțului*, semnase un *Association Agreement - Acord de Asociere (AA)* cu UE prin care se alăturase *Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) - Zona de liber schimb profundă și cuprinzătoare*, semnase acorduri de liber schimb cu Turcia, Japonia, Canada, SUA dar și cu Comunitatea Statelor Independente, statut împărțit doar de alte trei țări: Israel, Islanda și Elveția.

Mai mult, precum afirmă, în 2017, Ji Yanchi, ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Populare Chineze în Georgia, „*centrala hidroenergetică Khadori construită de chinezi a fost prima centrală electrică construită și prima investiție străină la scară largă după independența Georgiei. Companiile chineze au construit 82,1 km de drumuri, 40,6 km de cale ferată și au oferit soluții tehnice de modernizare a căilor ferate georgiene. Conform statisticilor, companiile chineze au creat aproximativ 5.000 de locuri de muncă pentru georgieni. China a oferit, de asemenea, 60 de milioane dolari de ajutor gratuit pentru a sprijini dezvoltarea socială și economică a Georgiei*”. În prezent, în Georgia funcționează 222 de companii chineze, dintre care doar 12 au capital mixt, sino-georgian. Una dintre aceste companii, Hualing Group, se numără printre cei mai mari investitori pe piața georgiană. Două dintre mega-proiectele gestionate de această companie sunt *Zona industrială liberă din Kutaisi*, al doilea oraș ca mărime din Georgia, și marele complex rezidențial și comercial din zona capitalei, Tbilisi. De asemenea, China reprezintă cea de-a doua piață de export a vinurilor georgiene – principalul produs de export al statului caucazian –, iar în data de 4 octombrie 2020, compania daneză de transport Maersk a inaugurat o linie feroviară care leagă orașul chinez Xi’an de capitala georgiană, Tbilisi. Totodată, China a fost unul dintre participanții la licitația privind proiectul construcției unui port de mare adâncime și a unei zone industriale libere de 600 de hectare în localitatea Anaklia, the *Anaklia Black Sea Deep Water Port Project*, licitație câștigată de o companie daneză, dar anulată între timp, cazul aflându-se pe rolul instanței de arbitraj de la *Centrul internațional pentru soluționarea litigiilor privind investițiile – International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID)*. Indiscutabil, dacă proiectul se va materializa, acest unic port de mare adâncime al Georgiei, ar putea transforma micuțul stat caucazian într-un hub logistic la Marea Neagră, cu valoare strategică foarte importantă. Iar, investitorii și operatorii viitorului port Anaklia ar putea dobândi un uriaș capital de influență asupra autorităților de la Tbilisi, aspect care trebuie privit în conjuncție cu masterplanurile de transport trans-urasiatice, *Razvitie*, rusesc, și *BRI*, al Chinei. Dar, chiar și așa, China, prin *CEFC China Energy Company Limited*, deține 75%

din acțiunile *Zonei industriale libere Poti*, cu suprafață de 300 de hectare, situată în dreptul portului maritim cu același nume, unde, în prezent, se construiește un nou terminal de adâncime.

În planul securității, China a refuzat să recunoască Abhazia și Osetia de Sud, afirmând suveranitatea Georgiei asupra celor două teritorii desprinse în urma Războiului Ruso-Georgian din august 2008 și, în calitate de lider al Organizației de Cooperare din Shanghai (SCO) a jucat un rol important în elaborarea *Declarației de la Dușanbe*, prin care s-a solicitat părților implicate în conflict să rezolve „problemele existente” exclusiv prin instrumente diplomatice. La rândul său, Georgia a afirmat existența „unei singure Chine”, refuzând deschiderea relațiilor diplomatice cu Taiwanul.

Și, foarte important, între cele două state se dezvoltă o relație culturală și academică foarte puternică.

Relația bilaterală China - Ucraina

Ucraina aparține Ismului Ponto-Baltic, un spațiu pivotal cu excepțională valoare geostrategică, situat între Occidentul germanic și Răsăritul rusesc. În plus, Ucraina este foarte atractivă ca hub logistic de tranzit în cadrul BRI și, foarte important, este un grânar al Europei.

Ucraina și China au stabilit relații diplomatice permanente la nivel de ambasadă în anul 1992. În 2011 cele două state au semnat *Declarația comună privind stabilirea și dezvoltarea parteneriatului strategic între Ucraina și China*. În 2013 au fost semnate și ratificate *Tratatul de prietenie și cooperare între Ucraina și China, Declarația comună pentru aprofundarea în continuare a parteneriatului strategic și Programul de dezvoltare a parteneriatului strategic între Ucraina și China în anii 2014-2018*. În 2017, Ucraina a devenit membră a BRI și s-a declarat interesată de Formatul 17+1 dezvoltat de China cu state din Europa Centrală și de Est. La ora actuală, China reprezintă principalul partener statal comercial al Ucrainei, pe fondul cererii crescute de produse agricole pe piața chineză ca urmare a războiului comercial cu americanii și a creșterii nivelului de trai al populației, dar și pe fondul conflictului cu Federația Rusă, care a generat o scădere de peste 76,5% a schimburilor comerciale bilaterale, ruso-ucrainene, de la 31 miliarde dolari în 2013, la 7,3 miliarde dolari în 2020. De exemplu, exporturile de porumb originar din Ucraina pe piața chineză au crescut de la 26 milioane dolari în 2013, la 896 milioane dolari în 2019, în paralel cu scăderea exporturilor americane pe aceeași piață, de la 847 dolari în 2013, la 75 milioane dolari în 2019. Dar, din cauza climatului investițional riscant și nefavorabil, investițiile directe chineze în Ucraina au rămas la un nivel redus, care în 2018 a atins mai puțin de 18 milioane dolari. Majoritatea acestor investiții, 39,6%, a vizat sectorul agricol, 19,4% sectorul industrial și 11% transporturile și comunicațiile. Cu toate acestea, China reprezintă cel mai mare creditor „ascuns” al Ucrainei, prin împrumuturi cu dobândă redusă și fără condiții privind practicile de bună guvernare și regulile de stabilitate fiscală. Practici amplificate de

corupția endemică din Ucraina. Ca și în Georgia, China investește în facilitățile portuare ale Ucrainei. Prin *China Harbor Engineering Company Ltd.*, China a finalizat deja prima etapă a proiectului de renovare a portului maritim Pivdennyi (Yuzhny), cel mai mare port al țării, precum și lucrările de dragare a portului maritim Chornomorsk.

Dar, cea mai interesantă cooperare dintre cele două state se desfășoară în domeniul militar, în cadrul căreia Ucraina a devenit o furnizoare de documentații tehnice pentru industria militară chineză. Deloc întâmplător, opt dintre cele 20 de companii chineze listate de Pentagon ca fiind controlate de Armata Chineză, sunt prezente în sectoare esențiale ale economiei ucrainene, inclusiv în zona militară.

În 1998, China a cumpărat portavionul ucrainean Varyag, de fabricație sovietică, pe care l-a modernizat ulterior, l-a redenumit Liaoning și l-a folosit ca prototip la construirea lui Shandong, primul portavion produs integral de industria chineză. China a cumpărat din Ucraina 10 motoare cu turbină cu gaz UGT 25000, împreună cu documentația tehnică completă, pe baza căreia industria chineză a produs turbinele cu gaz QC 280, care echipează noile distrugătoare de tipul 055, clasa Nanchan. La fel s-a întâmplat cu navele de asalt amfibii Bizon cumpărate de China, laolaltă cu documentația tehnică completă, ultimele două nave fiind construite într-un șantier naval chinez, probabil cu asistență tehnică ucraineană. Și, desigur, motoarele de aeronave AI-322 și AI-222-25 fabricate de gigantul ucrainean *Motor Sich*, pentru aeronave chinezești de antrenament de luptă L-15. Mai mult, la începutul anului 2015, Motor Sich, compania constructoare a motoarelor pentru cea mai mare aeronavă de transport din lume, An-225 Mriya, și compania chineză *Beijing Skyrizon Aviation* au semnat un acord care a inclus unele transferuri de tehnologie din Ucraina în China. În schimbul acestui acord, compania ucraineană urma să primească din partea Băncii de Dezvoltare a Chinei, deținută de stat, un împrumut de 100 de milioane de dolari pe o perioadă de 10 ani. În 2016, a fost semnat un nou acord de vânzare, prin care chinezii au dobândit pachetul de acțiuni de control a companiei. În 2017, pachetul majoritar de acțiuni al Skyrizon a fost înghețat de către serviciul de securitate al Ucrainei (SBU), în așteptarea unei anchete. Partea chineză a intentat un proces de arbitraj de 3,6 miliarde de dolari împotriva Ucrainei, pentru blocarea nejustificată a acțiunilor sale. În decembrie 2019, concernul de apărare al statului ucrainean, *Ukroboronprom*, a confirmat vânzarea a peste 50% din acțiunile Motor Sich către chinezi. Această achiziție a asigurat Chinei accesul la prototipurile, documentațiile tehnice și proiectele de cercetare ale companiei. În martie 2021, Oleksiy Danilov, șeful Consiliului de Securitate Națională și Apărare al Ucrainei, a declarat că, în viitorul apropiat, Motor Sich „*va fi redat proprietății statului ucrainean într-un mod legal și constituțional*”, fără a face alte adăugiri.

Și, nu doar atât. China este principalul partener de export al Ucrainei în domeniul armamentului și tehnicii militare, care în 2020 a dezvoltat o cifră de afaceri de 15,42 miliarde dolari, cele două state colaborând la îmbunătățirea caracteristicilor motoarelor pentru avioanele de luptă chinezești de generația a

cincea, la construcția radarelor maritime și a motoarelor pentru nave, dezvoltate de întreprinderea ucraineană Zorya-Mashproekt.

Relația bilaterală China – R. Moldova

Fost teritoriu românesc, ocupat și alipit de Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS) în 1940, Republica Moldova și-a declarat independența în martie 1992. Cu toate că este un stat enclavizat, Moldova deține prin portul fluvial Giurgiulești, statut de riveran al Mării Negre. Localizată în spațiul pivotal al Istmului Ponto-Baltic, între Ucraina și România, Moldova a fost subiectul unui conflict intern, generat în 1992 de Federația Rusă, prin care raioanele din stânga Nistrului au ieșit de sub controlul Chișinăului, s-au autoproclamat Republica Moldovenească Nistreană, cunoscută sub numele de Transnistria, și s-au transformat în cap de pod rusesc în imediata vecinătate a gurilor Dunării. Ca urmare a acestui conflict înghețat, Moldova a fost aruncată în zona gri a statelor tampon, ca și celelalte state ex-sovietice riverane Mării Negre.

Moldova și China au stabilit relații diplomatice permanente la nivel de ambasadă în 1992. În iulie 2010, China și Moldova au semnat un memorandum de înțelegere (MoU) prin care Moldova a primit un împrumut 1 miliard de dolari, reprezentând o zecime din Produsul Intern Brut (PIB) al țării. Ulterior, prezența chineză în Moldova s-a concretizat prin volumul tot mai crescut al schimburilor comerciale, China devenind unul dintre principalii importatori de vin moldovenesc, și prin intenția de a definitiva trei megaproiecte:

- În 2015, prin semnarea unui acord de servicii de terminal cu operatorul intern, *China Shipping Container Lines* a lansat servicii de transport maritim de containere în Portul Internațional Liber Giurgiulești, în perimetrul căruia ar urma să fie dezvoltat un parc de afaceri pentru companiile chineze, care să le faciliteze accesul pe piețele UE și CSI;
- În 2017, cele două state au lansat negocieri pentru a stabili un Acord de Liber Schimb;
- În 2019, Moldova a demarat negocierile pentru un acord de infrastructură cu doi antreprenori chinezi, *China Highway Group* și *China Railway Group Limited*, care ar urma să construiască centura capitalei, Chișinău, și două autostrăzi, dintre care una va face legătura raioanelor din nordul țării cu Ucraina. Construcția se așteaptă a fi finalizată până în 2022.

În ultimii ani, autoritățile de la Chișinău au afirmat clar intenția Moldovei de a participa la megaproiectul BRI. Iar, în contextul crizei coronavirusului, autoritățile chineze au anunțat că datoriile a 77 de țări, printre care și Moldova, au fost suspendate temporar. O declarație mai curând cu valoare simbolică, având în vedere că cel mai mare creditor al Moldovei este România. Dar, chiar și așa, prezența chineză în Moldova este, încă, mult sub potențial, comparativ cu celelalte state ex-sovietice riverane.

Relația bilaterală cu România

Poziționată în sud-vestul Istmului Ponto-Baltic, la vărsarea Dunării în Marea Neagră, România deține o excepțională valoare geostrategică, de pivot și cap de pod potențial la Marea Neagră. Gurile Dunării, care conectează magistralele de transport naval dinspre Marea Caspică spre Oceanul Atlantic, dar și râurile cu potențial navigabil, conferă României un statut natural de *hub* și *nexus* geoeconomic și geopolitic regional. Acestui avantaj geostrategic se adăugă portul de mare adâncime Constanța, cel mai mare port la Marea Neagră, peninsula Dobrogea, Porțile de Fier, Arcul Carpatic și bogățiile solului și ale subsolului. Cu astfel de atuuri, România, stat membru al NATO și UE, reprezintă o piesă importantă a strategiei chineze în regiune.

România înregistrează una dintre cele mai îndelungate relații politice și diplomatice cu China, care datează din 1880, când, la Paris, diplomatul și omul de stat român Mihail Kogălniceanu (1817-1891) și reprezentantul Chinei, diplomatul Zeng Jize (1839-1890), au stabilit primele contacte oficiale dintre cele două state. În data de 5 octombrie 1949, România a fost cea de-a treia țară care a recunoscut

Formatul 17+1

suveranitatea Republicii Populare Chineze (RPC), după URSS (3 octombrie 1949) și Bulgaria, și a stabilit relații diplomatice permanente la nivel de ambasadă. De atunci, relația dintre cele două state s-a derulat îndeosebi în plan politico-diplomatic. Chiar și în perioada recentă, au existat contacte la nivel înalt între cele două state, începând cu vizita de stat în România a președintelui R. P. Chineze, Hu Jintao, când a fost semnată *Declarația Comună a României și a Republicii Populare Chineze privind stabilirea unui Parteneriat Amplu de Prietenie și Cooperare*, și continuând cu vizitele Președintelui României în Republica Populară Chineză în 2003, 2006 și 2008 și întâlnirea bilaterală, la New York, în marja Adunării Generale a ONU, din 26 septembrie 2015, dintre Președintele României și Președintele R. P. Chineze. În plan politico-economic, România este

stat membru al *Formatului 17+1 de Cooperare între China și țările din Europa Centrală și de Est*, înființat în anul 2012, gândit să promoveze BRI și să consolideze cooperarea în domeniile infrastructurii de transport, logisticii, comerțului și investițiilor. Dar, cu excepția întrevederilor la nivel de șefi de guverne din noiembrie 2013 (București), decembrie 2014 (Belgrad), noiembrie 2016 (Riga), iulie 2018 (Sofia) și aprilie 2019 (Dubrovnik), din cadrul formatului amintit, relația dintre cele două state nu a dobândit o mare anvergură economică. Chiar dacă, în 2013 guvernul român a semnat un MoU cu companiile chineze, România a adoptat o poziție neutră în privința „podului economic”

transcontinental al BRI, este situată în afara masterplanurilor regionale din cadrul Formatului 17+1, precum coridorul de transport care ar urma să unească Budapesta de portul grecesc Pireu – cel mai mare port al Greciei, al cărui pachet majoritar de acțiuni a fost achiziționat în 2016 de compania chineză COSCO – și a respins o serie de propuneri de investiții dinspre Beijing privind construcția de autostrăzi, dezvoltarea rețelei 5G Huawei sau construirea reactoarelor 3 și 4 ale centralei nucleare de la Cernavodă.

Investițiile directe ale Chinei în România, ca și în Moldova, sunt situate mult sub potențial. Cu excepția terminalului de cereale achiziționat în Portul Constanța de către COFCO, cel mai mare trader de cereale din China și unul dintre cei mai mari din lume, a unei firme locale de shipping, a trei mari silozuri de cereale în sudul țării și a unor companii specializate în comerț, China nu este activă în domeniul marilor proiecte de infrastructură în România. În planul schimburilor economice, balanța comercială este mult înclinată în favoarea Chinei, în 2020 exporturile românești pe piața chineză, deși în creștere, au atins doar 942,93 milioane dolari, în timp ce importurile din China pe piața românească au atins valoarea record de 5,74 miliarde dolari!

Relația bilaterală cu Bulgaria

Bulgaria aparține, deopotrivă, Istmului Ponto-Baltic, spațiului balcanic și celui riveran fluviului Dunărea și regiunii Mării Negre. Este un stat pivotal, cu o mare valoare geostrategică, prin situarea sa pe traiectul coridoarelor geoeconomice terestre care unesc Levantul de Europa Centrală și Estică, și cu potențial de transformare în hub regional.

Bulgaria a recunoscut suveranitatea RPC și a stabilit relații diplomatice permanente, la nivel de ambasadă cu acest stat, în 4 octombrie 1949. Ca și România, în perioada comunistă a dezvoltat relații bilaterale cu statul chinez sub directă monitorizare a Imperiului Sovietic. Și, tot ca și România, Bulgaria este stat membru al NATO și UE. După 1990, Bulgaria a reînnoit relațiile cu China, atât în plan politic, cât și economic.

Stat membru al Formatului 17+1, Bulgaria este mult mai receptivă decât România față de prezența economică chineză. În 2015, Bulgaria a fost una dintre primele țări din Europa Centrală și de Est care a semnat cu China documentele de cooperare interguvernamentală BRI, în 2018, în timpul președinției bulgare a Consiliului UE, premierul bulgar Boiko Borissov a propus înființarea la Sofia a unui centru global de parteneriat între China și țările Formatului iar, în 2019, între cele două state s-a stabilit un parteneriat strategic. În ianuarie 2020, la Beijing, s-au desfășurat lucrările *Forumului de afaceri China-Bulgaria*, la care au participat aproximativ 80 de întreprinderi din ambele țări. Cu această ocazie, vicepremierul bulgar Mariyana Nikolov a declarat dorința Bulgariei de a deveni „o poartă și o punte de acces pentru companiile chineze pe piața UE”. La nivelul aceluiași an 2020, China a reprezentat cea de-a doua piață externă de desfacere a produselor bulgare, după cea europeană. Pe de altă parte, parteneriatul strategic

sino-bulgar a creat condiții favorabile dezvoltării investițiilor corporative, colaborării în domeniul tehnologiei digitale și mass-mediei precum și activităților culturale. În 2019, în cadrul BRI, *China Machinery Engineering Corporation* (CMEC) a semnat un contract de 120 milioane de euro cu societatea pe acțiuni *Logistical Center-Varna* pentru dezvoltarea comună a infrastructurii celui mai mare port maritim bulgăresc, Varna. De asemenea, investiții chineze de peste 20 milioane dolari transformă portul Burgas în hub logistic menit să faciliteze tranzitul mărfurilor central asiatice spre Pireu. *China National Nuclear Corporation* (CNNC) și-a exprimat interesul pentru construirea în cooperare cu compania rusească *Rosatom* și cea coreeană *Korea Hydro & Nuclear Power Co* a centralei nucleare Belene iar, Huawei ocupă locul 2 în topul pieței bulgărești de vânzare cu amănuntul a telefoanelor mobile. Și, foarte interesant, pe piața ziarelor bulgare a pătruns publicația chineză *China Today*, având același editor ca și *Rusia Today*, iar cooperarea culturală, academică și științifică dintre cele două state este înfloritoare.

Dar, cum foarte bine a remarcat analistul Andreea Brînză într-un articol publicat pe site-ul MEI, „*deși relațiile China-România și China-Bulgaria par pozitive, investițiile chineze sunt reduse atât în România, cât și în Bulgaria, în comparație cu țările occidentale. Potrivit grupului de reflecție german MERICS, România a atras 1,3 miliarde de dolari în investiții străine directe chineze în perioada 2000-2019, comparativ cu 0,45 miliarde de dolari în Bulgaria. Prin comparație, Germania a atras 25 de miliarde de dolari în investiții străine directe din China în aceeași perioadă, iar SUA au primit 149,9 miliarde de dolari*”.

Relația bilaterală cu Turcia

Legăturile politice dintre Turcia Otomană și China imperială sunt foarte vechi. În epoca contemporană, legăturile diplomatice permanente la nivel de ambasadă dintre cele două state au fost stabilite în 5 august 1971, când Republica Turcia a recunoscut Republica Populară Chineză drept unic reprezentant al Chinei. În perioada bipolarității, cele două state s-au aflat în sfere de influență diferite, fără a ajunge vreodată în situație de confruntare. După 1991, relațiile bilaterale au continuat să se îmbunătățească. În aprilie 2000 președintele RPC, Jiang Zemin, a efectuat o vizită de stat în Turcia iar, în iunie 2009, președintele turc Abdullah Gül a efectuat o vizită oficială în China. Cu această ocazie, Gül s-a întâlnit cu omologul său, Hu Jintao, a participat la un forum de afaceri Turcia-China și a vizitat Ürümqi, capitala regiunii autonome uigure Xinjiang. Și, foarte important, vizita a avut ca rezultat o linie de credit de 800 milioane dolari acordată de *Banca de Export-Import a Chinei* mai multor bănci turcești pentru finanțarea comerțului bilateral. Un an mai târziu, la 7 octombrie 2010, China și Turcia au semnat opt acorduri de cooperare în domeniul comerțului, al schimburilor culturale și tehnice, al cooperării maritime, etc. În 2017, ambasadorul Chinei în Turcia, Yu Hongyang, a declarat China pregătită să discute condițiile aderării Turciei la *Organizația de Cooperare de la Shanghai*. În iulie

2019, în plină criză uighură, președintele turc, Reçep Tayyip Erdoğan, a efectuat o vizită oficială în China, ocazie cu care a afirmat că „*este o realitate faptul că oamenii din toate etniile din Xinjiang duc o viață fericită pe fondul dezvoltării și prosperității Chinei*” și că „*Turcia nu permite niciunei persoane să incite dizarmonia în relația Turcia-China. Turcia se opune ferm extremismului și este dispusă să crească încrederea politică reciprocă cu China și să consolideze cooperarea în materie de securitate*”. O afirmație neașteptată din partea unui vocal susținător al tradiției și unității islamice. O declarație care, însă, nu a oprit criticile Chinei la adresa intervențiilor militare turce în nord-estul Siriei.

De asemenea, și în plan economic relația bilaterală a crescut semnificativ. Turcia este stat membru al BRI, cu statut de hub al rețelelor de infrastructură de transport de mărfuri și energie care leagă Estul și Vestul, cu potențial de transformare în centru global activ al comerțului internațional, lider al „Coridorul de mijloc” al *Centurii Economice a Drumului Mătăsii*. China reprezintă principalul partener comercial al Turciei, înaintea Rusiei și a Germaniei, cu un volum total al tranzacțiilor comerciale, în 2020, de peste 24 miliarde dolari. O cale ferată, care pornește din Istanbul și acoperă o distanță de 8.693 de kilometri, trecând prin Turcia, Georgia, Azerbaidjan, Marea Caspică și Kazahstan pentru a ajunge la orașul chinez Xi'an, a devenit operațională de la sfârșitul anului 2020. În 2015, cei mai mari doi operatori portuari din China, *Cosco Pacific* și *China Merchants Holdings (International)* și un al treilea investitor au plătit aproape 1 miliard de dolari pentru o participație de control în terminalul turcesc de containere Kumport, al complexului portuar Ambarli, de pe malul european al orașului Istanbul, în dreptul strâmtorii Dardanele. În septembrie 2019, autoritățile celor două state au anunțat demararea construcției *centralei termice Honotlu*, din statul turcesc Adana, cea mai mare investiție chineză din Turcia, în valoare de 1,7 miliarde dolari. În iunie 2019, *Banca Populară Chineză* a transferat fonduri în valoare de 1 miliard de dolari în economia turcescă, plus un pachet de 3,6 miliarde dolari pentru sectorul energetic, ajutoare menite să consolideze puterea partidului de guvernământ, AKP, în plan intern și internațional. *Podul Yavuz Sultan Selim* – unul dintre cele mai înalte din lume – în valoare de 2,7 miliarde de dolari, a cărui construcție a fost finanțată de China, ca urmare a insolvenței cumpărătorului turc, a fost vândut investitorilor chinezi pentru 688 de milioane dolari. Cea mai mare platformă de comerț electronic din Turcia, *Trendyol*, cu 2 milioane de cumpărători activi și 25 de milioane de membri, a fost cumpărată cu 750 de milioane dolari de către operatorul chinez *Alibaba*. La nivelul anului 2019, pe teritoriul Turciei activau 8000 de lucrători chinezi iar, volumul total al investițiilor directe chineze în Turcia a depășit valoarea de 15 miliarde dolari.

Colaborarea politico-economică bilaterală este completată în plan cultural, academic, jurnalistic și militar. În plan militar, cooperarea a început în anii 1990, în contextul eșuării negocierilor cu guvernul Statelor Unite ale Americii (SUA) pentru a produce, cu transfer de tehnologie, sistemul de rachete cu lansare multiplă M-270 MLRS. Pe cale de consecință, începând cu 1997, Turcia a fabricat

sub licență rachetele chinezești WS-1 302mm și TR-3000, sub numele de Kasîrga, începând cu 1998, rachetele B-611 SRBM sol-sol cu rază scurtă de acțiune și, ulterior, în 2007, rachetele balistice tactice Yıldîrîm J-600T iar, în 2017, rachetele balistice Bora-1. De asemenea, pe fondul refuzului decidenților americani de a vinde avioane F-35 Turciei, în 2019 au apărut informații privind intenția Ankarei de a achiziționa avioane Shenyang J-31 din China. Și, nu în ultimul rând, trebuie amintită relația intensă de cooperare militară a Turciei cu Ucraina, care vizează inclusiv compania Motor Sich. În plin scandal privind achiziția pachetului majoritar al companiei de către Skyrizon, în aprilie 2021, Turcia s-a declarat interesată să achiziționeze 50% din pachetul de acțiuni al „gigantului” ucrainean.

Relația bilaterală cu Federația Rusă

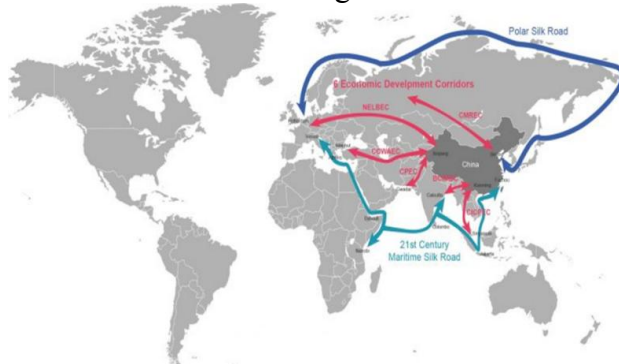
Este o relație complexă, al cărei curs de acțiune rezultă din intersectarea intereselor celor trei jucători geostrategici globali: SUA, China și Federația Rusă (F. Rusă).

Pe fond, relația bilaterală este dominată de tensiuni structurale, generate de complementaritatea celor două mari puteri vecine.

Astfel, în timp ce „suprapopulatul stat chinez reprezintă cea mai mare putere demografică a lumii, F. Rusă este statul cu cel mai mare teritoriu, care se confruntă, însă, cu o adevărată dramă demografică, având în vedere sporul natural negativ, rata mare de mortalitate și afecțiunile generate de stilul de viață.

În timp ce statul chinez se confruntă cu penuria de resurse energetice, F. Rusă își dispută cu S.U.A. statutul de cel mai mare jucător global pe piața de energie, fiind posesoarea al celor mai mari resurse de gaze naturale de pe glob și a circa 30% din resursele subterane ale globului.

O astfel de complementaritate reprezintă o sursă inepuizabilă de suspiciune la Moscova. Suspiciune alimentată și de BRI, proiectul strategic pancontinental al Chinei, completat cu un „Drum polar al Mătăsiilor”, care se suprapune peste inelul intern de securitate al F. Ruse și poate sfârși prin îndiguirea celei din urmă și, nu în ultimul rând, de ambițioasele programe de înzestrare militară și de cercetare spațială, care cresc potențialul militar și tehnologic al Chinei și îi pecetluiesc transformarea în hegemon.

Belt and Road Initiative

Cu atât mai mult cu cât, în anul 2015, compania chineză *General Nice* a preluat proiectul de exploatare a zăcămintului de fier de la Isua din Groenlanda, *marcând intrarea Chinei în rândul proprietarilor de mine în zona arctică*. Acest interes tot mai accentuat al Chinei pentru regiunea arctică va deveni un factor important de tensiune în relația bilaterală, dar și un element de apropiere între F. Rusă și SUA. Sau, poate că nu deoarece, în logica regiunilor geoeconomice Rusia, chiar ca pertener secundar, ar avea mai multe beneficii decât dacă s-ar alia cu SUA, indiferent de ce avantaje i s-ar oferi.

Cu toate acestea, în buna tradiție **maskirovka**¹⁵, Federația Rusă menține relații „cordiale” cu China, unul dintre principalii săi parteneri în organizații multipolare precum **BRICS**¹⁶ și **Organizația de Cooperare de la Shanghai**. Este o strategie prin care F. Rusă caută să-și maximizeze beneficiile folosindu-se de statutul său aparent neutru față de confruntarea dintre celelalte două puteri ale trilateralei.

Guvernul chinez este perfect conștient de suspiciunile Moscovei în privința intențiilor sale, motiv pentru care a evitat să-și supraliciteze prezența atât în regiunea Strâmtoarelor Daneze, de importanță vitală pentru Federația Rusă, singurele puncte de constricție maritimă unde nu și-au extins influența, cât și în privința Iranului, unde au cedat în favoarea Indiei concesionarea portului strategic Chabahar din dreptul strâmtoării Hormuz.

Mai mult, cele două puteri cooperează în dosare favorabile pentru amândouă, cum ar fi **Formatul chinez 17+1** suprapus peste Coridorul Nord-Sud / Inițiativa celor Trei Mări susținut de americani, în care China a atras state din Peninsula Balcanică cunoscute ca făcând parte din sfera de influență a Federației Ruse. Formatul este complet degrevat de dimensiunea energetică, atât de problematică pentru Rusia.

Sau, strânsă cooperare bilaterală din perioada conflictului sirian, când ambele state au ajutat militar, economic și politic regimul lui Bashar al-Assad, frontul comun în Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite (CS al ONU) în dosare reciproc avantajoase, încercările de **de-dolarizare a pieței internaționale** prin impunerea yuanului ca monedă de schimb a tranzacțiilor petroliere, etc.

Și, nu în ultimul rând, trebuie amintite manevrele navale comune din Marea Mediterană sau prezența, în mai 2015, a fregatelor chinezești purtătoare de rachete din clasa 54A, *Linyi* (574) și *Weifang* (547), în Marea Neagră. Cele două fregate au ancorat în baza navală Novorossiysk înaintea vizitei președintelui chinez Xi Jinping la Moscova, pentru a celebra victoria aliaților în cel de-al Doilea Război Mondial.

¹⁵ Doctrina militară rusă a dezinformării și intoxicării informative a adversarului.

¹⁶ Organizație a puterilor emergente al cărei nume reprezintă acronimul inițialelor statelor membre: Brazilia, Rusia, India, China, Africa de Sud.

Obiectivele jocului geopolitic al Chinei în regiunea Mării Negre

Dominația regiunii Mării Negre reprezintă o etapă a Marii Strategii a „Visului Chinei”. O Mare Strategie gândită, probabil, în anii „secolului umilinței” (1839-1949) și implementată, mai apoi, pas cu pas, de toate guvernele care au administrat statul chinez. O Mare Strategie prin care statul chinez ar urma să se transforme în hegemonul de necontestat al masei continentale afro-urasiatice iar, lumea ar urma să revină la o bipolaritate decisă de China. Un „vis” care ar trebui să se încheie doar cu renașterea deplină a „Imperiului Celest” transformat în stăpân al lumii, prin unipolaritate chineză. Un „vis” imaginat în perioada imperială și implementat în perioada comunistă, în deplină concordanță cu obiectivele ideologiei comuniste, de instaurare a societății socialiste globale, multilateral dezvoltate. O societate socialistă globală atee, ordonată și disciplinată pe principii confucianiste, axată pe muncă, productivitate, eficiență.

Evident că, la scară globală, regiunea Mării Negre reprezintă doar o „piesă” dintr-un „urias puzzle”. Dar, valoarea geostrategică a acestei „piese” o face extrem de importantă în masterplanul chinez.

În antichitate, regiunea pontică laolaltă cu cea baltică erau considerate ca fiind granițele *de facto* ale Europei. Teza, formulată de marele astronom și geograf elen Ptolemeu (87-165), a fost preluată, ulterior și de alți geografi care au situat granița europeană în dreptul ismului care unește litoralul sudic al Mării Baltice de litoralul nordic al Mării Negre. Prin urmare, regiunea Mării Negre este situată într-o zonă de tranziție geografică între Asia și Europa.

Complexul geopolitic al regiunii Mării Negre reprezintă un spațiu tampon, parte a limesului ponto-baltic, care separa Occidentul germanic de Răsăritul rusesc. Este un spațiu de confluență între două mari civilizații: creștinismul majoritar ortodox și Islamul sunnit.

Geostrategic, limesul ponto-baltic devine un spațiu pivotal de excepțională valoare, „piatra prețioasă” a inelului de securitate al Federației Ruse, care se prelungește în sud cu excepțional de valorosul spațiu pivotal turc, prin care Europa se unește cu Asia iar, Marea Neagră se unește cu Marea Mediterană. Caracterul pivotal al zonei pontice este completat de prezența unuia dintre cele șapte puncte de constricție maritimă globale, Strâmtoarea Turcești, și de gurile de vărsare ale unor fluvii navigabile care unesc regiunea pontică de regiunea caspică, prin coridorul fluvial Volga-Don, de regiunea central europeană, prin coridorul fluvial al Dunării – și în perspectivă de Europa apuseană, prin coridoarele Dunăre-Elba-Oder, Dunăre-Main-Rin – precum și regiunea pontică de regiunea baltică prin coridoarele fluviale ale Nistrului, Niprului și Bugului.

Geeconomic, regiunea Mării Negre reprezintă un hub al coridoarelor economice care unesc Europa Occidentală de Asia Centrală și Europa Nordică de Levant, un nexus al intereselor geopolitice și geoeconomice mediteraneene, levantine, caspice, central și est europene, o piață de desfacere de peste 400 milioane de consumatori, mai ieftină și mai puțin pretențioasă decât cea occidentală și o piață de forță de muncă ieftină și educată.

Având aceste atribute, devin clare motivele pentru care statele regiunii au fost capacitate, într-o formă sau alta, în masterplanul chinez al BRI, de ce Turcia este „curtată” de chinezi pentru a deveni centru global activ al comerțului internațional, lider al „Coridorul de mijloc” al Centurii Economice a Drumului Mătăsii sau de ce China devine principal partener de comerț al Georgiei, Bulgariei și al Ucrainei.

Și, din aceleași rațiuni, putem afirma că pierderea controlului acestui spațiu pivotal de către puterile maritime și euro-atlantice în favoarea blocului ruso-chinez – care trebuie obligatoriu analizată în contextul dominației zonei pivot nordice, eurasiatice, de către F. Rusă și a zonei pivot sudice, subsahariene, de către China – ar avea un impact geopolitic de egală magnitudine cu pierderea din sfera de influență occidentală a Iranului, în 1979, prin greșelile de politică externă ale administrației Carter.

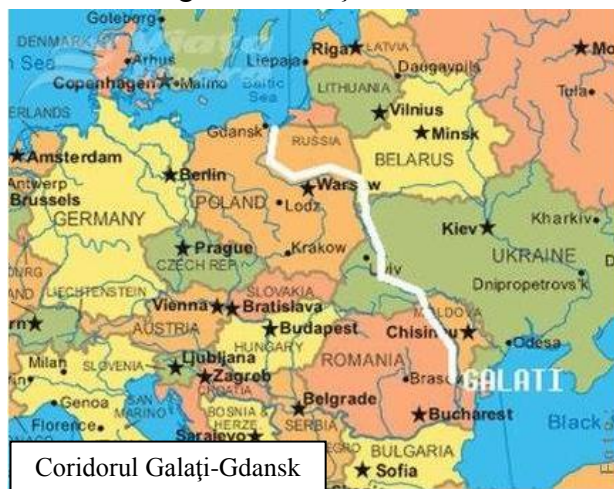
Desigur, privind la anvergura prezenței chineze în regiunea pontică nu putem să nu ne întrebăm cum de a putut pătrunde atât de ușor într-o zonă așa de sensibilă pentru securitatea Federației Ruse? Sau, altfel spus, ***este „jocul” geopolitic regional al Chinei unul independent? Sau face parte dintr-o strategie mult mai complexă, care vizează o reconfigurare majoră a sferelor globale de influență?***

Cu certitudine, jocul regional al Chinei în regiunea Mării Negre nu poate fi unul independent. Într-o regiune percepută de Rusia drept marea sa vulnerabilitate strategică, întrucât, alături de regiunea Mării Baltice, reprezintă singura zonă deschisă, lipsită de frontiere naturale, a inelului sau intern de securitate, China nu putea pătrunde fără știința și accețiunea acesteia. Explicația acestei cedări este legată de istoria recentă a acestui spațiu, în care rusofobia alimentată în perioada sovietică s-a amplificat după 1991, ca urmare a războiului hibrid declanșat de Federația Rusă cu precădere în fostele state sovietice riverane, pentru a bloca transformarea regiunii într-un spațiu occidental.

Pe cale de consecință, paleta instrumentelor de putere aflate la dispoziția Rusiei a fost mult restrânsă, existând riscul ca statele respective, măcinate de conflicte înghețate generate de intervenția Moscovei și aflate într-o zonă gri, să gliseze necondiționat spre Occident. În acest context a apărut China în ecuația regională, care a început extragerea din sfera occidentală a acelor state în care Rusia fie că declanșase conflicte înghețate (Georgia, Ucraina, Moldova), fie a pierdut la un moment dat controlul (Bulgaria), fie este jucător economic, dar nu poate avea anvergura necesară unei schimbări radicale de orientare geopolitică (Turcia). Singurul stat care a rezistat și rezistă asaltului celor doi aliați „de facto” în regiune este România.

Prin urmare, asistăm la o clară delimitare a taberelor pe „tabla de șah” regională și europeană. Pe de o parte, se află partenerii noului bloc estic, sino-rus, al Organizației de Cooperare de la Shanghai, iar, pe de altă parte, se află aliații formatului euro-atlantic. Aliați angrenați la nivel regional în masterplanul Coridorului Nord-Sud Est-European al Inițiativei celor Trei Mări și Formatului

București-9, care dobândește în acest context o importanță strategică uriașă. Orice cedare în favoarea celor două puteri estice, orice amânare a implementării acestui proiect și, mai ales, o slabă capacitate a României în cadrul formatului 3SI (Inițiativa celor trei mări), reprezintă un pas înainte pentru ca strategia ruso-chineză în regiune să reușească. **În acest context, coridorul de transport estic,**

fluvial și rutier, Galați-Gdansk, care să unească portul dunărean Galați, mergând pe malul Prutului și Siretului spre Vistula, în Polonia, până în portul maritim Gdansk, devine vital pentru conținerea regiunii în spațiul de influență euro-atlantic.

În plus, devine tot mai evident că sistemul internațional glisează spre bipolaritate. *O bipolaritate pe care o va genera politica de alianțe a Rusiei în cadrul trilateralei puterilor conducătoare ale sistemului internațional actual.* Amenințată, pe de o parte, de emergența hegemonului chinez la granița sa sudică, de masterplanurile sale în Eurasia și în regiunea arctică, iar, pe de altă parte, având relații reci, competiționale cu SUA, care au descris-o drept principala amenințare la adresa propriei lor securități naționale, Rusia este nevoită să jongleze între cei doi parteneri de trilaterală strategică globală. Un joc în trei, în care Rusia va trebui să aleagă răul mai mic, mizând pe cercetarea sa tehnologică în domeniul militar și pe uriașul său arsenal nuclear, pe care să îl defileze ori de câte ori amenințarea din partea oricăruia dintre cei doi ar deveni reală.

Dar, și aici apar niște nuanțe. În timp ce China vine cu instrumentul economic de *hard power*, SUA îl utilizează pe celălalt, militar. În timp ce China, cu acordul Rusiei, și-a adjudecat în mare măsură zona pivot sudică a Africii Subsahariene drept spațiu de expansiune și dezvoltare, scăzând presiunea demografică de la granița comună, SUA își afirmă rolul de superputere în Europa, un spațiu în care intră în directă competiție cu interesele rusești. Această competiție care dobândește accente „fierbinți” în regiunea Mării Negre, unde Turcia își joacă propriul joc geopolitic, desprins parcă de angajamentele euro-atlantice, Bulgaria devine partener strategic al Chinei și își aprofundează parteneriatul strategic cu Rusia în domeniul energetic, iar fostele state sovietice, confruntate cu conflicte înghețate își caută formule de supraviețuire statală și economică în colaborare cu China.

Între amenințarea militară și cea economică, care va fi alegerea Rusiei? Se pare că, până în acest moment, Rusia înclină spre varianta a doua, cele două puteri

răsăritene jucând în tandem, atât în cadrul instituțiilor internaționale, cât și la nivel regional, în Africa Subsahariană, în Asia de Sud, în America de Sud, în Marea Mediterană sau în regiunea Mării Negre. În această alegere ar mai putea exista un calcul. Tot mai multe voci contestă adevărata putere financiară a Chinei, spunând că este clădită pe „nisipuri” mișcătoare, în timp ce puterea militară americană este cât se poate de reală. În aceste condiții, blocul ruso-chinez nu ar fi altceva decât o altă „maskirovkă” a Rusiei, menită să îndepărteze spațiul competițional de propriul inel de securitate din Asia Centrală, Caucaz, Istmul Ponto-Baltic.

Dar, chiar și așa, *Centura economică chineză a Mării Negre* asociată dominației militare a regiunii de către Rusia, riscă să îndepărteze tot mai mult Occidentul de componenta sudică a **Istmului Ponto-Baltic, spațiul cel mai valoros, din punct de vedere geostrategic, al Eurasiei** și să coboare din nou „cortina de fier” peste această zonă. O „cortină” care ar putea acționa atât pe axa est-vest, cât și pe axa nord-sud, transformând automat România în cap de pod atlanticist, gardian al gurilor Dunării, obiectiv strategic vizat de planurile expansioniste rusești încă din perioada Țarului Petru cel Mare (1672-1725). Obiectiv tot mai vizat de prezența chineză în porturile ucrainene și moldovenesc. Obiectiv care ar trebui privit și în contextul cooperării militare sino-ucrainene. O „cortină” susținută și de actualul recul al prezenței chineze în Europa.

Prin urmare, România trebuie sprijinită militar și economic de către aliații săi euro-atlantici și multiplu interconectată cu celălalt stat al flancului estic, Polonia, dar și cu celelalte state central și sud europene în cadrul coridorului strategic est-european 3SI. De asemenea, Georgia și Moldova ar trebui sprijinite economic și militar de către aliații occidentali și interconectate în formate de securitate ponto-caucaziene, cu atât mai mult cu cât cele două state pontice nu au dezvoltat parteneriate în domeniul militar cu China. Și, nu în ultimul rând, ar trebui căutată o formulă de soluționare diplomatică a conflictului din Ucraina, de care profită, în final, China și Rusia.

Cu atât mai mult cu cât jocul geopolitic și geoeconomic al Chinei în regiunea pontică, transformat într-o adevărată „amenințare tăcută” la adresa intereselor euro-atlantice, servește și anunță potențiale reconfigurări ale sferelor de influență regionale și globale.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. ‘16+1’ mechanism set to bolster China-Europe ties, 10.07.2018, http://www.china-ceec.org/eng/zdogjhz_1/t1575579.htm;
2. 2020 data: China is Georgia's top trading partner by exports, 20.01.2021, <https://agenda.ge/en/news/2021/145>;
3. Akfirat A., China suspends debt payments for 77 poor countries, United World, 17.06.2020, <https://uwidata.com/11850-china-suspends-debt-payments-for-77-poor-countries/>;

4. Brînză A., *Strategic competitors în search of China: The story of Romania and Bulgaria*, MEI, 17.06.2020, <https://www.mei.edu/publications/strategic-competitors-search-china-story-romania-and-bulgaria>;
5. *Bulgarian Head of State: Bulgaria Can Deepen its Strategic Partnership with Russia in the Field of Energy*, 04.03.2019, novinite.com, <https://www.novinite.com/articles/195563/Bulgarian+Head+of+State%3A+Bulgaria+Can+Deepen+its+Strategic+Partnership+with+Russia+în+the+Field+of+Energy>;
6. CANALUL DUNĂRE - SIRET - MAREA NORDULUI, 08.08.2015, <http://politici.weebly.com/transporturi/canalul-dunare-siret-marea-nordului>;
7. Charaia V., Lashkhi M., *Georgia and China: The Economic Ties that Could One Day Bind, „A Sea Change?: China’s Role in the Black Sea”*, Frontier Europe Initiative, November 2020, <https://mei.edu/sites/default/files/2020-11/A%20Sea%20Change%3F-China%27s%20Role%20in%20the%20Black%20Sea.pdf>;
8. *China Harbor Engineering Company completes dredging in port of Chornomorsk*, 21.06.2019, PortSEurope, <https://www.portseurope.com/china-harbor-engineering-company-completes-dredging-in-port-of-chornomorsk/>;
9. *China, Moldova Kick Off Free Trade Agreement Talks*, Yicai Global, 29.12.2017, <https://www.yicai.com/news/china-moldova-kick-off-free-trade-agreement-talks>;
10. *China, Bulgaria lift ties to strategic partnership*, Xinhuanet, 04.07.2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-07/04/c_138196385.htm;
11. *China, Turkey to establish strategic cooperative relationship*, Xinhua, 08.10.2010, https://www.chinadaily.com.cn/china/2010-10/08/content_11386689.htm;
12. *Chinese projects in Ukraine*, Kyiv Post, 14.09.2018, <https://www.kyivpost.com/business-focus/chinese-projects-in-ukraine.html>;
13. Davi E., *Moldova’s Unexpected Opening to China*, CHOICE, 22.09.2020, <https://chinaobservers.eu/moldovas-unexpected-opening-to-china/>;
14. *Dushanbe Declaration of Heads of SCO Member States*, President of Russia, 27.08.2008, <http://www.en.kremlin.ru/supplement/287>;
15. *Economic Watch: Turkey-China commerce moves forward despite pandemic*, Xinhua, 12.05.2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-05/12/c_139941399.htm;
16. Filipova R, *Chinese Influence in Bulgaria: Knocking on a Wide Open Door?*, CHOICE, 08.09.2019, <https://chinaobservers.eu/chinese-influence-in-bulgaria-knocking-on-a-wide-open-door/>;
17. *Free Trade Regimes*, <https://investinggeorgia.org/en/georgia/free-trade-regimes>;
18. Gaspers J., *Turkey’s SCO Ambitions Challenge EU and United States*, GMF, 14.07.2017, <https://www.gmfus.org/blog/2017/07/14/turkeys-sco-ambitions-challenge-eu-and-united-states>;
19. *Georgia*, Republic of Turkey Ministry of Trade, <https://www.trade.gov.tr/free-trade-agreements/georgia>;
20. Kraemer R., *Beijing’s military industry on the move în Ukraine*, 10.09.2020, <https://www.mei.edu/publications/beijings-military-industry-move-ukraine>;
21. *Legal Basis of Ukraine and China, Embassy of Ukraine in the People’s Republic of China*, 27.10.2020, <https://china.mfa.gov.ua/en/partnership/184-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-kitajem>.

JAPONIA ÎNTRE CIOCAN ȘI NICOVALĂ – partea a III-a –

Gl.bg. (r) Dan NICULESCU

SUA: factorul principal al apărării Japoniei

Decuplarea de SUA înseamnă renunțarea la alianța strategică dintre cele două țări, ceea ce ar expune Japonia atât pericolului dinspre Rusia cât și dinspre China. Forțele armate nipone au un caracter defensiv și, deocamdată, nu au valoare strategică

datorită limitărilor impuse de propria constituție care interzice orice acțiune militară în afara țării.

În prezent, SUA are dislocat în Japonia Flota a 7-a ce are în componere un grup de luptă de portavion, Forța Expediționară 3 Infanterie Marină, precum și alte instalații militare, în total 54.000 militari.

De unde vine această teamă a guvernului nipon că Washingtonul ar putea să se disocieze de un aliat atât de important ca Japonia?

În mod categoric un prim argument este acela al pericolului ca obiectivele și forțele americane dislocate în Japonia să fie direct amenințate de a fi lovite cu armamentele tot mai sofisticate tehnologic dobândite de China, și chiar de Coreea de Nord. În situația în care această amenințare va fi evaluată ca fiind credibilă și imediată, cu siguranță conducerea politico-militară de la Washington va redisloca aceste forțe în zone mai sigure. Abandonarea pozițiilor amenințate va însemna și abandonarea aliaților față de care SUA și-a asumat anumite obligații de securitate.

Temerile decuplării de SUA au fost alimentate și de inconsecvența administrațiilor americane în ceea ce privește aliații săi asiatici, inclusiv Japonia. „America First” reactualizată de președintele SUA, Donald Trump, are pentru asiatici aceeași semnificație ca și pentru europeni. Chiar dacă Washingtonul a făcut eforturi de a recâștiga încrederea aliaților săi tradiționali (Japonia, Coreea de Sud, Australia, Indonezia) și de a-și face alții noi (India, Vietnam), lucrurile sunt departe de a fi perfecte. Oricum, amenințările președintelui Trump potrivit cărora SUA își vor retrage trupele din Japonia și Coreea de Sud dacă acestea nu-și vor spori contribuția financiară la asigurarea securității proprii vor persista multă vreme în memoria aliaților și partenerilor asiatici, indiferent de ce strategie va adopta administrația Biden. De fapt, în anul 2021 vor expira acordurile privind „Sprijinul națiunii gazdă” încheiate de Washington cu Tokio și Seul. Negocierile pentru un nou acord au început și par a fi destul de dure.

Acordul cu Japonia a expirat în martie 2021, dar părțile au convenit ca pentru anul financiar 2021 guvernul Japoniei să plătească suma de 1,91 miliarde dolari reprezentând contravaloarea pentru utilități și pregătirea militarilor americani. Președintele Trump solicitase Japoniei suma de 8 miliarde dolari.

Dar pentru a înțelege mai bine situația putem analiza un scenariu posibil în actuala conjunctură geopolitică regională. Acesta ar consta în ocuparea militară de către China a Taiwanului sau a insulelor din proximitatea sa care, oricum, sunt greu de apărat. O astfel de acțiune ar putea fi anticipată de declararea de către Beijing a spațiului din jurul Taiwanului ca aparținând exclusiv Chinei (astfel de declarații au mai fost făcute fără a fi urmate de acțiuni militare concrete). Dacă Beijingul va hotărâ să recurgă la soluția militară va exercita presiune asupra guvernului de la Taipei și va pune Washingtonul în față unei situații critice, aceea de a alege între război, inclusiv nuclear și pace. Teoretic este greu de crezut că SUA va alege războiul cu China pentru a-și onora obligațiile față de Taipei. Abandonarea Taiwanului va fi un eveniment cu importanță strategică majoră deoarece va pune sub semnul întrebării credibilitatea politicii SUA în zona Asiei de Sud-Est și va genera o reorientare strategică a țărilor din zonă considerate aliate ale SUA. Preluarea controlului asupra Taiwanului de către China va dezorganiza sever arhitectura militară americană din întreaga regiune și va avea un efect militar și economic direct asupra Japoniei fiindcă, în ultimă instanță, apărarea Taiwanului este esențială pentru apărarea Japoniei. Urmarea firească a unei acțiuni militare asupra Taiwanului ar fi preluarea controlului și asupra Insulelor Senkaku.

Este interesant de văzut momentul pe care îl vor alege liderii chinezi să testeze modul în care administrația Biden va răspunde unui asemenea provocări. În prezent sunt mulți comentatori politici, atât din zona asiatică dar și din SUA, care anticipează că acest moment se apropie. Va fi o astfel de situație pentru Washington o „capcană a lui Tucidide” sau va găsi o soluție onorabilă de a rezolva criza?

Cert este faptul că mesajele recente ce vin de la Beijing sunt tot mai amenințătoare, ceea ce este o schimbare totală de strategie și denotă încrederea Beijingului că se poate opune cu succes dominației regionale americane.

Condițiile geopolitice actuale par să încurajeze ambițiile Chinei: tot mai multe zone geografice devin fierbinți și solicită atenția sporită a Washingtonului; politica fostului președinte american, Donald Trump, a generat neîncredere față de capacitatea și voința SUA de a le asigura securitatea; bugetul militar chinez este aproape nelimitat, în timp ce bugetul militar american este sub presiune (la o navă militară construită în SUA, China construiește patru nave); reprezentanții marilor corporații și ai finanțelor din SUA câștigă în urma afacerilor cu China și nu doresc o confruntare militară cu aceasta, și nici abandonarea legăturilor comerciale ce s-au dovedit profitabile pentru companiile americane.

În aceste condiții putem trage concluzia că administrația Biden, deși va continua politica de confruntare cu R.P. Chineză, nu va exclude dialogul, negocierile, compromisurile, fapt ce va mai relaxa situația în zona Asiei de Sud-Est. Dacă mai introducem în ecuație și răbdarea tradițională a chinezilor, am putea spera că pacea mai are șanse.

Aparent, Japonia va avea de câștigat din prezența la Washington a unei administrații mai puțin coercitive. În realitate, Tokio va fi pus în situații mult mai dificile și va fi silit să ia măsurile solicitate de Trump (creșterea bugetului de apărare, limitarea prezenței chinezești pe piață japoneză, extinderea și diversificarea cooperării cu SUA, etc.) de bună voie, deoarece Japonia nu se poate apăra singură, iar art. 5 din Tratatul de securitate nipono-american nu obligă SUA să apere teritoriul acesteia.

Practic, Japonia se află în aceeași situație de dependență față de SUA în ceea ce privește securitatea ca și Europa. Ambele nu au altă șansă decât să acționeze ca aliați fermi și fideli ai SUA.

În acest sens, liderii niponi ar trebui să convingă conducerea militară americană asupra necesității înființării unui comandament operațional comun în Japonia care să aibă ca principal obiectiv conducerea forțelor militare comune pentru apărarea Japoniei.

Ca primă concluzie, putem spune că Japonia nu este imună la presiunea politică, economică, militară și tehnico-științifică exercitată de China și nici la cea exercitată de SUA. În prezent Japonia are opțiuni strategice, dar nu are libertatea politică de a le implementa în avantajul său.

Realitățile contemporane par a arăta că SUA este puterea în descreștere, în timp ce China este puterea în ascensiune. Deocamdată acest lucru este aproape o realitate la nivelul competiției economice. La nivel strategic, SUA pare a fi mult mai puternică decât China și încă dominantă în Zona Asia-Pacific. Alianța cu celelalte democrații regionale (Australia, Japonia, India și Coreea de Sud) îi dau stabilitate strategică în zonă atât timp cât China este un inamic comun. Nu trebuie neglijat faptul că în cadrul acestei alianțe (QUAD) sunt și foarte multe dificultăți (interese politice divergente, reproșuri istorice, etc.) pentru rezolvarea cărora este necesară mai multă implicare și voință politică din partea SUA. Șocul generat de politica administrației Trump, care a creat multe suspiciuni față de politica americană în zonă, nu se va uita ușor și liderii locali vor fi nevoiți să caute alternative politice pentru o eventuală decuplare de securitatea oferită de SUA.

O altă concluzie se referă la axa strategică QUAD (SUA, Australia, Japonia, India, Coreea de Sud) ce reprezintă o alianță a cinci democrații împotriva puterilor autoritare (este o alianță menită să se opună cu prioritate expansiunii chineze). Cele două tabere adverse par să se pregătească pentru o confruntare militară (cursa înarmărilor, declarații ostile, amenințări, provocări, demonstrații de forță, atacuri cibernetice, operații de dezinformare). Fostul președinte Trump denumea virusul COVID-19 „virusul chinezesc” ceea ce este o ambiguitate care poate avea două sensuri: ori a venit din China, ori a fost făcut în China? Situația generată de pandemia actuală nu a aplanat apetitul belicos al actorilor geopolitici.

Din altă perspectivă, aplicarea „Strategiei Anacondei”¹⁷ prin care se poate bloca pe mare accesul Chinei spre exterior, trebuie implementată cu mai multă fermitate de Washington, altfel Beijingul va găsi sau va crea fisuri în acest dispozitiv după care va fi greu să mai fie oprită.

Washingtonul, în cazul unei amenințări credibile cu atacuri nucleare asupra bazelor și facilităților sale militare din Asia de Sud-Est, probabil își va retrace dispozitivul militar și își va abandona aliații.

Pe o perioadă medie și lungă de timp Armata Japoniei va rămâne integrată sistemului militar american din Asia de Sud-Est. Dacă va exista voință politică, ceea ce presupune modificarea constituției și acceptarea de către populație a remilitarizării țării, Japonia poate ajunge în scurt timp o putere navală, aeriană și spațială de primă mână. Populația Japoniei nu este încă pregătită moral pentru a accepta remilitarizarea țării. Pe de altă parte, pacifismul nu este o garanție de securitate, dimpotrivă, este o invitație la agresiune.

Apărarea Japoniei și a insulelor sale din Sud ar trebui să se constituie într-o acțiune comună nipono-americană. Deși acest lucru este bine cunoscut de conducerile politico-militare ale ambilor aliați, nici după 60 de ani de la semnarea Tratatului comun de securitate nu a fost înființat un comandament comun care să coordoneze acțiunile militare ale celor două state pentru apărarea Japoniei.

¹⁷ Amiralul Alfred T. Mahan este unul dintre cei mai importanți geopoliticieni ai SUA. El este primul care a înțeles avantajul geografic enorm de care beneficiază SUA și a identificat pașii politici și militari pe care liderii de la Washington trebuie să-i facă pentru a aduce țara în poziția de lider global.

În linii generale, teoria sa geopolitică preciza condițiile necesare ca o țară să devină o putere globală: să aibă poziție strategică dominantă, deschidere spre mare, acces sigur la căile de navigații maritime pentru a dezvolta comerțul; posibilitatea de a controla regiuni importante din punct de vedere strategic; o flotă militară puternică care să-i asigure controlul mărilor (să protejeze navele comerciale, rutele maritime și să descurajeze pretențiile maritime ale altor state). Mahan preciza și statele care trebuie urmărite îndeaproape (Rusia, Germania și Japonia) și importanța deosebită pe care o are Oceanul Pacific pentru realizarea obiectivelor politice, economice și militare americane.

Preluând „teoria anacondei” a generalului McClellan, care a aplicat-o la nivel tactic în timpul luptelor purtate în Războiul de Independență al SUA, amiralul Mahan a dezvoltat-o la nivel strategic. Anaconda este un șarpe constrictor care își ucide victima prin sufocare. În geopolitică, acest lucru se realizează prin blocarea dinspre mare a teritoriului inamicului, ceea ce duce la: izolarea lui de exterior; interzicerea comerțului limitându-i aprovizionările; în final, la epuizarea lui.

Modelul cel mai elocvent al aplicării în practică a „teoriei anacondei” este modul în care SUA a realizat dispozitivul său strategic din Asia de Sud-Est: primul cerc de blocare este cel apropiat, realizat în zona de rimland a Asiei, compus din Coreea de Sud, Vietnam, Thailanda și India; al doilea cerc este cel insular, format din Japonia, Taiwan, Filipine și Indonezia; în sfârșit, cel de-al treilea cerc, tot insular, este format din Australia, Noua Zeelandă și Papua Noua Guinee. La prima vedere pare o construcție geostrategică perfectă care, în caz de conflict militar, poate izola accesul Chinei către vestul Oceanului Pacific către Orientul Mijlociu. În realitate nu este exact așa. China, printr-o gamă largă de presiuni politice, economice și militare a început să lovească eficient în acest sistem și chiar să realizeze unele fisuri în el.

Pentru a realiza un astfel de dispozitiv strategic, o putere navală trebuie să-și construiască o rețea stabilă de baze navale și logistice (de aprovizionare și reparații), trebuie să realizeze acorduri politice cu diferite țări, în baza cărora să se accepte prezența forțelor pe teritoriul lor. Pentru a realiza acest lucru, fie că este vorba de SUA sau China, orice presiune este bună.

În prezent, mai ales sub influența fluctuațiilor ultimelor patru administrații americane, dar și a acțiunilor Chinei, omogenitatea dispozitivului strategic american a avut de suferit. Mulți lideri politici așteaptă să vadă de partea cui va atârna balanța de forțe ca să hotărască de partea cui va trece. Această politică prudentă are avantaje, dar ascunde și multe pericole.

În cazul în care va veni o vreme în care guvernul de la Tokio va fi nevoit să aleagă una dintre părți, este puțin probabil că va accepta dezastru și să meargă alături de SUA până la final.

BIBLIOGRAFIE

1. Alexandr Dughin, Bazele geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei, Editura eurasiatica.ro. București 2011
2. John Bolton, The Room Where It Happend, electronic book
3. The National Interest, 29.09.2018, Discursul premierului Japoniei, Shinzo Abe, în Parlamentul Indiei, Editat de The National Interest, 29.09.2018 - Confluence of the Two Seas;
4. Amiral James Stavridis, Sea Power, Amazon carte electronică;
5. George Friedman, Viitorul război cu Japonia, Amazon carte electronică;
6. Amiral James Stavridis, Command at Sea, Ed. Penguin Press, 2017;
7. Daniel S. Markey, China's Western Horizon. Beijing and the New Geopolitics of Eurasia, Ed. Oxford University Press, 2020;
8. Paul Dobrescu, Geopolitica, Ed.Comunicare, 2008;
9. Douglas E. Schoen și Melik Kaylan, The Russia-China Axis, Ed.Encounter, 2014;
10. Richard McGregor, Xi Jinping: The Backlash, Ed. Penguin Australia, 2019;
11. Robert D. Kaplan, The Revenge of Geography, Ed. Random House, 2012;
12. Henry Kissinger, A World Restored, Ed. Penguin Press, carte electronică;
13. Henry Kissinger, World Order, Ed. Penguin Press, 2014;
14. John Garafano și Andrea J. Dew, Deep Currents and Rising Tides, Ed. Georgetown University Press, 2013;
15. Kazuta Suzuki, Japan view of the North Corean Threat, Asia Times, 05.06.2018;
16. Grant Newsham, China, Japan island dispute in new sharper focus, Asia Times, 03.08.2020;
17. Joshua Walker și Hidetashi Azuma, Shinzo Abe's Unfinished Deal with Russia, The National Interest, 11.08.2020;
18. Mike Yeo, Japan names contractor to build its future fighter jet, Defense News, 31.10.2020;
19. Mike Yeo, Japan is bolstering its electronic warfare capabilities, Defense News, 05.10.2020;
20. Mike Yeo, Japan unveils its hypersonic weapons plans, Defense News, 13.03.2020;
21. Sam Nussey, Trump asks Japan to hike payments for US troops to 8 billions dollars, Asia Times, 16.11.2019.

DEZINFORMAREA MODERNĂ ȘI EFECTELE SALE ASUPRA SOCIETĂȚILOR CONTEMPORANE

Gl. mr. (ret) dr. Adrian-Leonard BANTAȘ¹⁸

Motto: *Dacă nu citești ziarele ești neinformați, dacă le citești, ești dezinformați* (Mark Twain)

„Virusul nu există”. „Vaccinurile provoacă autism, modifică ADN-ul, ne transformă în maimuțe, răspândesc boala, etc.” Am auzit cu toții astfel de idei și încă multe altele pe care nu credem că are vreun rost să le cităm aici. Altele sunt întrebările pe care dorim să ni le adresăm, fie și implicit. Cine răspândește cu atâta eficiență astfel de elucubrații? De ce au ele atât de mult succes? Ce interese servesc și cum pot fi combătute?

Principalul răspuns la toate aceste întrebări se leagă, într-un fel sau altul, de dezinformare, de cauzele și efectele acesteia. Din acest motiv și ținând cont de faptul că perioada pe care o traversăm reprezintă un exemplu aproape de manual de campanie de dezinformare, în studiul de față vom aborda problematica dezinformării, pornind de la definiția sa, trecând prin modalitățile ei de manifestare și în final, propunând câteva soluții pentru limitarea efectelor sale în România.

Dezinformarea: scurtă analiză conceptuală

Desigur, un concept susceptibil de o multitudine de variante de înțelegere, cum este cel de *dezinformare*, nu poate fi cu ușurință circumscris unei definiții exhaustiv formulate. Cu toate acestea, însă, a nu defini conceptul cu care dorim să operăm nu poate fi, nici pe departe, o opțiune viabilă. Din acest motiv vom încerca să cuprindem, în rândurile următoare, câteva dintre posibilele accepțiuni ale conceptului de dezinformare.

O primă variantă de înțelegere a acestui termen poate fi regăsită prin simpla consultare a Dicționarului Explicativ al Limbii Române. În paginile acestuia, prin verbul a dezinforma se înțelege „a informa greșit, în mod intenționat, tendențios; a induce în eroare”. Ceea ce remarcăm, la o primă

¹⁸ Specialist în coordonarea, conducerea, managementul structurilor de planificare militară, supraveghere, consiliere, coordonare și control în domeniul tehnic și organizatoric pe linie de specialitate (comunicații, informatică și război electronic), conducerea în eșaloanele superioare în situații de pace, criză și război. Absolvent al unor instituții de învățământ superior militar și civil, practică în domeniul abordat.

vedere, în această definiție este elementul de intenție presupus de acțiunea de dezinformare. Deși același rezultat se poate obține în suficient de multe situații (și probabil cu toții ne facem „vinovați” de așa ceva în diferite momente ale vieții noastre cotidiene), pentru a ne afla în prezența acțiunii de dezinformare este necesară prezența *intenției*.

Într-o încercare mai completă de a defini *dezinformarea*, Henri-Pierre Cathala, autorul unei lucrări de referință în domeniu, consideră că „*dezinformarea reprezintă ansamblul procedeelelor dialectice puse în joc în mod intenționat pentru a reuși manipularea perfidă a persoanelor, grupurilor sau a unei întregi societăți, în scopul de a le devia conduitele politice, de a le domina gândurile sau chiar de a le subjuga*”. Remarcăm, și aici, aceleași elemente esențiale: un ansamblu de acțiuni realizate cu intenție, de către unul sau mai mulți actori în vederea îndeplinirii unui obiectiv care, după cum vom constata pe parcursul acestui studiu, are în vedere susținerea intereselor actorilor ce realizează dezinformarea, în general în dauna intereselor celor dezinformați. În continuare, autorul citat adaugă o altă serie de elemente considerate drept componente definitorii ale acțiunilor de dezinformare. În opinia sa, acestea presupun „*disimularea surselor și scopurilor reale, precum și intenția de a face rău, printr-o reprezentare deformată sau printr-o reprezentare tendențioasă a realității. Este o formă a agresiunii care caută să treacă neobservată. Se înscrie în rândul acțiunilor psihologice subversive*”.

Odată prezentate definițiile de mai sus (reprezentând, la rândul său, doar o primă variantă de definire a conceptului de dezinformare) și trăsăturile dezinformării, să încercăm să le vizualizăm, cu ochii minții, într-un colț al memoriei noastre și să analizăm fiecare dintre caracteristicile enunțate prin raportare la campania de dezinformare pe care o trăim în momentele de față, referitoare la diferitele elemente ale pandemiei de COVID-19 și ale campaniei de vaccinare împotriva acestei maladii.

Prima dintre trăsăturile în cauză este reprezentată de disimularea surselor. La o simplă privire asupra unora dintre platformele utilizate, în multitudinea de posibilități oferite de către Internet, observăm că identitatea reală a acestora nu poate fi aflată decât cu mijloacele și procedeele specifice structurilor de informații. De fapt una dintre caracteristicile comportamentale ale agenților responsabili cu operarea acestor pagini este tocmai schimbarea periodică a identității lor, astfel încât să nu poată fi urmărită întreaga traiectorie a conținutului articolelor postate și să inducă, totodată impresia unei multitudini de surse care converg asupra acelorași opinii.

Ofer în continuare câteva exemple de astfel de adrese implicate în acțiuni de dezinformare: www.trenduri.blogspot.ro, www.3dots.ro, www.efemeride.ro, www.cocoon.ro și alte denumiri care nu indică nici o proveniență, impresie completată de lipsa oricărei descrieri privitoare la istoricul platformei respective, la persoanele care o gestionează, etc. Alături de asemenea exemple regăsim și o sumedenie de pagini purtând, în aparență, numele unor persoane despre care nu se

poate identifica în mediul online niciun alt element cu ajutorul căruia să le putem detecta identitatea reală, care utilizează fotografiile preluate, cel mai probabil de pe Internet și elemente de descriere intenționat vagi sau chiar inventate. Dezinformatorii întotdeauna își prezintă activitatea ca un act nobil, dezinteresat de salvare a unei comunități pretins a fi amenințate de interesele altor actori, de obicei străini și aparținând unor pretinse grupuri de interese oculte (*Oculita Mondială, Grupul Bilderberg, Masoneria, Big pharma*, etc). Referirile sau aluziile la o conspirație mondială este garanția unui impact major asupra țintelor vizate fiindcă această temă a fost atât de mediatizată și de la nivele foarte înalte, încât puțini se mai îndoiesc de realitatea ei.

Intenția *de a face rău* se regăsește din plin, însă, pentru deplina și corecta înțelegere a acestei formulări sunt necesare anumite precizări suplimentare.

Deși nu este detectabilă la prima vedere, intenția în cauză poate fi deslușită la o analiză atentă a consecințelor reale, complexe și pe termen lung ale acțiunilor de dezinformare. Să abordăm, spre exemplu, actualul bombardament informațional referitor la pandemia de COVID-19 și, în special, la campania de vaccinare. O modalitate relativ simplă de a ne da seama cine ar putea fi în spatele acesteia ar fi aceea de a observa efectele sale și de a ne întreba cui folosesc acestea. Ulterior, de la aceste constatări până la plasarea acestora în contextul obiectivelor reale ale agenților de dezinformare nu mai este decât un singur pas, pe care îl vom și efectua.

Am făcut, așadar, referire la consecințele acțiunilor de dezinformare, acum să vedem care ar putea fi acestea în situația pe care o traversăm. Dacă ne referim la consecințele ce le pot avea acțiunile prin care sunt atacate, sistematic, toate măsurile de prevenire și limitare a răspândirii virusului SARS-COV-2 în rândul populației nu ne trebuie prea multă pregătire pentru a înțelege că ridicarea intempestivă a tuturor restricțiilor ar duce la o adevărată explozie a cazurilor de COVID-19 (excludem excesele interesate sau neinteresate și implicarea excesivă a politicului în treaba specialiștilor).

Ar putea avea o astfel de explozie consecințe pozitive pentru societatea românească? Nicidecum! Aparent, relansarea activităților specifice HORECA, spre exemplu, ar fi aproape imediat copleșită de avalanșa de cazuri grave de COVID-19, care ar sufoca sistemul medical, la care s-ar adăuga un val de infectări care, chiar dacă ar conduce doar la forme medii sau ușoare ale bolii, prin efecte secundare, prin sechelele cu care ar rămâne pe termen lung persoanele afectate ar lăsa viitorului o populație cu o sănătate fragilă, dependentă de sistemele de sănătate, cu o capacitate de muncă mult redusă și cu o speranță de viață mai scurtă decât ar fi de așteptat în condițiile evoluției actuale a științei medicale. Nici o societate, oricât de puternică ar părea, nu ar putea continua să prospere sau măcar să funcționeze normal cu o asemenea povară economico-socială.

Aceleași constatări sunt valabile și în cazul campaniei de vaccinare. Logica elementară ar indica faptul că, dacă un factor de influență dorește ridicarea restricțiilor aplicate pentru prevenirea și combaterea răspândirii virusului SARS-

COV-2, ar trebui să susțină din toate puterile campania de vaccinare. O rată ridicată de vaccinare nu înseamnă altceva decât sfârșitul epidemiei și, implicit, al restricțiilor. În aceste condiții, pentru observatorul care a crezut sau încă mai crede în puritatea intențiilor agenților de dezinformare împotriva restricțiilor, o campanie simultană împotriva vaccinării ar apărea drept totalmente lipsită de logică.

Și totuși, din perspectiva acestor agenți, campania în cauză este perfect justificată pentru că, așa cum afirmă și autorul citat, intenția lor este *de a face rău*, sau, altfel spus, de a aduce atingere valorilor și coordonatelor generale pe care se structurează societatea atacată, cu scopul de a o submina, de a-i afecta prosperitatea, bunăstarea, interesele și a propaga starea de confuzie și de neîncredere.

Pentru a devoala aceste intenții, să utilizăm, din nou, acea logică elementară, acel bun simț la care am făcut referire mai sus. La ce ar conduce, ne putem întreba, ridicarea intempestivă și nemotivată a restricțiilor împreună cu suspendarea sau reducerea ritmului campaniei de vaccinare? Exemplul Indiei, Braziliei, chiar al Marii Britanii este poate cel mai elocvent în acest sens.

Pe vastul teritoriu al Indiei locuiesc peste 1 miliard de locuitori, numărul persoanelor vaccinate, la începutul lunii mai 2021 se situa în jurul a 150 milioane, nu toate fiind vaccinate cu ambele doze. În această situație, sistemul de sănătate al țării, fragil și înainte de pandemie, a fost cu totul depășit, nereușind să facă față avalanșei de cazuri.

Dacă acestea sunt consecințele evidente ale eventualei aplicări a soluțiilor propuse de către autorii articolelor neasumate de pe platformele de tipul celor menționate, pentru a ne încadra în definiția propusă de Henri-Pierre Cathala, trebuie doar să apreciem existența (sau, din contră, inexistența) intenției *de a face rău*. Deși, în lipsa unor informații care nu se pot identifica în surse deschise, nu putem furniza dovezi palpabile în sprijinul acestei afirmații, tot logica elementară, la care se adaugă experiența, ne indică faptul că o asemenea campanie este practic imposibil să se desfășoare în lipsa unui sprijin profesionist. Or un asemenea sprijin nu este și nu poate fi acordat de către persoane fără o pregătire adecvată în domeniu. Tocmai acest nivel inerent de pregătire, observabil pe baza amploarei campaniei, face imposibilă necunoașterea consecințelor sale. Cu alte cuvinte, nivelul de pregătire în cauză este, pur și simplu, incompatibil cu prostia. Or acest fapt nu poate să ne conducă decât la concluzia unei campanii desfășurate cu bună știință, cu intenția *de a face rău*.

Desigur, existența acestei intenții nu o exclude pe cea a „convinșilor”, a acelor persoane care, crezând în presupusul adevăr al celor afirmate în articolele amintite, le repetă din propria convingere contribuind, astfel, la atingerea obiectivelor actorilor responsabili de acțiunea de dezinformare. Totuși, buna credință a acestora, provenită din naivitate sau credulitate nu reprezintă, pentru autorii dezinformării, decât o economie de mijloace, un ajutor nesperat sau, din contră, anticipat în propagarea mesajelor lor.

Următoarea componentă a definiției, și cea finală este legată de obiectivul campaniilor de dezinformare, respectiv, în viziunea lui Henri-Pierre Cathala, acela de „*a reuși manipularea perfidă a persoanelor, grupurilor sau a unei întregi societăți, în scopul de a le devia conduitele politice, de a le domina gândurile sau chiar de a le subjuga*”.

Cărui obiectiv îi poate corespunde această manipulare? Pentru a ne răspunde la această întrebare este util să ne amintim de unul dintre elementele comune ale diferitelor definiții ale puterii. Ce este, cu alte cuvinte, puterea? Este capacitatea de a influența un actor (care poate fi un stat, un grup, un individ, etc.) să facă ceva ce altfel, din proprie inițiativă, nu ar face.

O altă definiție este cea oferită de către teoreticianul francez, de origine rusă, Vladimir Volkoff. Conform acestuia, dezinformarea reprezintă o „*tehnică ce permite furnizarea de informații generale eronate unor terți, determinându-i să comită acte colective sau să difuzeze judecăți dorite de dezinformatori*”.

După modelul de mai sus, vom analiza, în continuare, elementele definiției oferite de către doctrinarul Vladimir Volkoff, pentru a evidenția familiaritatea elementelor acesteia, observabile în mod facil și direct și în cadrul actualei crize generate de virusul SARS-COV-2.

Astfel, în primul rând, aceasta reprezintă o *tehnică*. Fiind o *tehnică*, dezinformarea nu poate fi văzută ca o acțiune izolată, ci trebuie considerată un „*ansamblu de procedee și deprinderi folosite într-un anumit domeniu de activitate*”, procedee utilizate, cu alte cuvinte, în mod conștient și profesionist, pentru aducerea la îndeplinire a unui scop anume.

Care este scopul imediat al utilizării acestei tehnici? Acela de a *furniza informații generale eronate unor terți*, ne spune definiția de mai sus. La ce se poate referi aceasta prin *informații generale eronate*?

În opinia noastră, caracterul general eronat al informațiilor în cauză poate să se refere la faptul că, dacă le analizăm separat, este posibil să constatăm că nu toate informațiile prezentate în cadrul unei campanii de dezinformare sunt false, însă, chiar dacă printre ele se găsesc și informații adevărate, combinarea și/sau interpretarea lor în mod intenționat eronată generează concluzii care, deși prezintă aparența unei conformități cu realitatea, nu întrunesc acest caracter. Pentru succesul campaniei, informațiile reale trebuie să convingă ținta că toate datele prezentate sunt reale.

Cel de-al doilea element esențial al definiției este legat de scopul inducerii în eroare și acesta este de a determina entitatea vizată să adopte un anumit comportament indus de dezinformare, să emită opinii conforme cu aceasta.

Întrucât considerăm că această a doua parte a definiției prezintă, la rândul său, două componente distincte, le vom analiza separat, începând cu ultima, despre care considerăm că poate fi tratată mai rapid și mai facil, urmând a reveni, apoi, la prima dintre componentele menționate.

Difuzarea, răspândirea de către dezinformați a informațiilor dorite de dezinformatori ne arată pe de o parte, cum capacitatea de influențare nu este

suficientă prin ea însăși (în special în situațiile contemporane în care dezinformarea vizează mase extinse de indivizi, de ordinul milioanei sau chiar miliardelor, la nivel global) și pe de altă parte, cum dezinformarea este preluată și răspândită chiar de victimele dezinformatorului, devenind inconștient agenții acestuia.

A doua componentă analizată este și cea mai importantă, întrucât se referă exact la obiectivul fundamental al actului de dezinformare, anume aceea de a determina destinatarul dezinformării să comită anumite acte, să săvârșească anumite acțiuni.

Din definiția oferită de Volkoff înțelegem că este vorba de acte sau acțiuni pe care nu le-ar comite în lipsa dezinformării. Dar ce altceva reprezintă faptul de a-l determina pe un terț să comită o faptă, o acțiune sau o inacțiune decât o manifestare de *putere asupra sa*? Ajungem, pe această cale, la subiectul următor al demersului nostru, adică la dezinformare ca mijloc de proiectare a puterii.

Dezinformarea ca mijloc de proiectare a puterii în Europa contemporană

Încă de la începuturile lor, societățile umane, fie că au fost sau nu organizate în state, au resimțit nevoia de a determina alte societăți să adopte o conduită diferită de cea conformă cu interesele proprii. Cum se realiza acest lucru? Prin utilizarea forței proprii (de obicei, a forței armate) care, în acest scop, trebuia proiectată la distanță mai mare sau mai mică de centrul propriu de putere.

Desigur, dezinformarea însoțea și atunci acțiunile militare (îmbrăcând forme mai simple, cum ar fi lansarea de zvonuri¹⁹), însă, cu timpul, sfera de aplicabilitate a acesteia a depășit cu mult zona operațiilor militare.

Într-o epocă în care statele își pot atinge obiectivele și prin alte mijloace decât forța militară (de cele mai multe ori fiind consecințele complexe ale unei acțiuni militare) și în care cele mai multe regimuri politice sunt de natură democratică (opinia publică fiind un factor important în adoptarea deciziilor politice), dezinformarea devine unul dintre cele mai eficiente forme de manifestare a puterii.

Apariția Internetului, cu precădere a rețelelor sociale, includerea în arsenalul dezinformării a tehnologiilor moderne din domeniul inteligenței artificiale, comunicațiilor, ciberneticii, etc. i-au amplificat puterea de persuasiune. În plus, rezultatele obținute prin campaniile de dezinformare pot duce la realizarea scopurilor propuse cu un consum de forțe și mijloace infim în comparație cu războiul.

Spre exemplu, într-o comunicare a Comisiei Europene din anul 2018 se evidențiază faptul că, „în 2016, agregatoarele de știri de pe platformele de comunicare socială și motoarele de căutare au fost principalele modalități de

¹⁹ Deși acest tip de dezinformare care vizează forțele armate și factorii de decizie ai inamicului nu și-a pierdut niciodată importanța, exemple notabile în acest sens sunt campania de dezinformare care a precedat Debarcarea din Normandia și cea dinaintea acțiunilor Coaliției internaționale împotriva Irakului, în cadrul Primului Război din Golf.

consultare online a știrilor pentru 57% dintre utilizatorii din UE . În ceea ce privește tinerii, o treime dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 18 și 24 de ani afirmă că platformele de comunicare socială sunt principala lor sursă de știri”. În acest context, „80% dintre europeni au întâlnit informații pe care le consideră false sau înșelătoare, de cel puțin câteva ori pe lună” iar „85% dintre respondenți percep aceasta ca reprezentând o problemă în țara lor”.

Ce înseamnă acest lucru? Înseamnă că Internetul și rețelele sociale au anulat, practic, distanțele, au făcut ca proiectarea puterii să devină o realitate permanentă oricând, oricât și oriunde, nu prin acțiuni armate, ci prin dezinformare.

În actuala conjunctură internațională se pare că F. Rusă este cea mai dinamică în domeniul realizării campaniilor de dezinformare, fără a exclude alți jucători precum China, SUA, Iran, Coreea de Nord, Israel, etc.

Desigur atribuirea dezinformării este greu de realizat și aceasta este un alt avantaj major fiindcă rezultatele obținute, unele severe la adresa suveranității naționale, nu pot fi considerate agresiune.

Aceasta nu înseamnă că nu putem aplica procedeul moștenit de la romani întrebându-ne *quid prodest*, cui folosește?

Întâlnim diferite tipuri de mesaje care pretind, între altele, că Uniunea Europeană sau diferite state membre ale acesteia promovează valori sau idei străine identității noastre, ori că dorește să ne șteargă identitatea? Altele accentuează disensiunile dintre SUA și UE, sau divergențele de opinii din interiorul UE. Multe induc ideea că Rusia este victima expansiunii Occidentului sau că Ucraina nu este un stat, ea fiind un tot cu Rusia și altele. Nici România nu este în afara jocurilor de dezinformare și un exemplu excelent pentru a demonstra perfidia tehnicilor de dezinformare este știrea potrivit căreia Armata României s-ar fi unit cu cea a Ucrainei. Într-adevăr, subtilă și otrăvită minciună, dar care cu siguranță a găsit oameni de bună credință care au crezut-o și transmis-o mai departe.

Citind aceste dezinformații ce poate fi mai firesc decât să ne întrebăm cine utilizează fricile noastre pentru a ne induce sentimentul euroscepticismului, cui îi poate folosi slăbirea coeziunii dintre popoarele statelor membre UE și NATO sau erodarea încrederii în aceasta?

Nu în ultimul rând, întâlnim la tot pasul mesaje care discreditează campaniile de vaccinare, încearcă să inducă ideea ineficienței sau chiar a pericolozității acesteia. Este suficient să ne întrebăm, și în acest caz, cui i-ar folosi scăderea încrederii cetățenilor în vaccinare? Interesele cui le-ar servi perpetuarea pandemiei sau creșterea presiunii politice în favoarea acceptării vaccinului Sputnik V?

Răspunsul la toate aceste întrebări nu poate fi decât unul singur și pentru a-l afla nu trebuie să facem decât să aruncăm o simplă privire spre Răsărit!

În loc de concluzii: cum putem combate dezinformarea?

Cu siguranță că la această întrebare nu poate exista un răspuns simplu, însă pot fi distinse câteva linii de acțiune, la nivel individual și la nivel colectiv.

La nivel individual, Serviciul Cercetare al Parlamentului European ne propune 5 pași de urmat. Iată trei dintre aceștia, citați de către publicația Europuls:

a. Verificați sursa și autorul: după cum bine știm, există o multitudine de pagini sau de persoane cunoscute drept autori de dezinformări. Într-un Raport recent privind dezinformarea în România, exemplele citate îi includ pe Gheorghe Piperea, Daniel Roxin, dar și numeroase pagini cărora nu le-am face decât un serviciu enumerându-le. Prin contrast, există suficiente publicații, atât în România, cât și în străinătate care, prin calitatea informațiilor oferite de-a lungul timpului s-au dovedit demne de încredere. Ține de fiecare dintre noi să facem diferența. Deși nu este o garanție a succesului, credibilitatea sursei ne oferă, de cele mai multe ori, suficiente indicii privind calitatea informației.

b. Verificați informația! Ce poate fi mai ușor decât să verificăm o informație în era motoarelor de căutare? De asemeni, instituțiile europene și naționale, dar și o serie de operatori privați au lansat în ultima vreme, ca urmare a scandalurilor în care au fost implicați (Facebook, Cambridge Analitica, etc.), o serie de pagini destinate evidențierii și combaterii celor mai cunoscute campanii de dezinformare. Câteva exemple includ „EuvsDinsinfo”, „StopFake”, „VerificaSursa”, extensia „DeNecrezut” pentru Google Chrome și nu numai. De asemenea, fiecare dintre noi avem o bibliotecă personală pe care o putem utiliza pentru a verifica informațiile întâlnite pe Internet.

c. Utilizați-vă propria logică, propriul discernământ. Multe dintre informațiile false conțin erori de logică, nu neapărat evidente dar care pot fi remarcate la o analiză atentă sau chiar evidențiază necunoaștere limbii țării țintă. La nivelul statelor și organizațiilor internaționale, contracararea dezinformării este mai dificilă și o asemenea acțiune nu poate oferi rezultate decât pe termen lung.

O primă opțiune, pe care o considerăm necesară, este ridicarea dezinformării la rang de amenințare la adresa siguranței naționale, includerea ei în strategiile de securitate națională și documentele subsecvente, elaborate pe baza acestora, urmată de combaterea ei cu mijloacele specifice structurilor de apărare, ordine publică și siguranță națională. În lipsa codificării arsenalului de contramăsuri statele nu vor putea exercita acțiuni concrete împotriva dezinformării, care implică în mod inerent restrângeri de drepturi și libertăți.

Însă opțiunea care, deși oferă rezultate în timp, este cea mai eficientă și durabilă, este investiția în educație. Campaniile de dezinformare își ating obiectivele atunci când o parte semnificativă din populația unui stat este suficient de susceptibilă la acestea, ori reducerea susceptibilității nu se poate realiza decât prin creșterea nivelului de educație. Practic, o populație puțin educată reprezintă o adevărată vulnerabilitate la adresa securității unui stat, o poartă de intrare pentru interesele puterilor cu obiective contrare. De aceea, după cum s-a afirmat și în doctrina de specialitate, *„societatea românească trebuie să accepte educația ca*

pe o prioritate și să investească în acest domeniu și rezultatele vor apărea, chiar dacă nu pe termen scurt. Pentru ca rezultatele investițiilor în educație să devină palpabile este nevoie de maturizarea generațiilor care s-au bucurat de ele”.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Bantaș, Dragoș – Adrian, Teză de doctorat cu titlul „*Contribuții ale buneii guvernări la nivel național pentru consolidarea securității în spațiul euroatlantic*”, susținută în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 12.10.2018;
2. Cathala, Henri-Pierre, *Epoca dezinformării*, Editura Militară, București, 1991;
3. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - *Combaterea dezinformării online: o abordare europeană*, Bruxelles, 26.04.2018;
4. Deleanu, Bogdan, *Dezinformarea, postacii și basmele moderne în spațiul public românesc*, www.europuls.ro, 06.03.2018;
5. Kaye, Alan D.; Okeagu, Chikezie N; Cornett, Elyse M., *Economic impact of COVID-19 pandemic on healthcare facilities and systems: International perspectives*, www.ncbi.nlm.nih.gov, 17.11.2020;
6. Rannard, Georgina; Shah, Dhruvi; Bramwell, Kris, *India's Covid crisis: Your questions answered*, www.bbc.com, 02.05.2021;
7. Solescu, Mihai, *Dezinformarea – mijloc și scop al acțiunilor agresive desfășurate de către inamic; modalități de contracarare*, în Revista Academiei Forțelor Terestre, nr. 3/2000
8. *** *A dezinforma*, www.dexonline.ro, f.a;
9. *** *Tehnică*, www.dexonline.ro, f.a.

OPINII

DEZINFORMAREA COMPONENTĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI INFORMAȚIONAL

– partea a II-a –

Gl. mr. (ret) prof. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU

Motto: „Când puterea nu mai are chip, devine invincibilă sau, cel puțin, greu de controlat” – Umberto Eco,
„Înainte ca racul, războaie calde și populism mediatic”.

Conținut, manifestare, autori, actori și posibilități de contracarare

Niciodată în istoria sa, umanitatea n-a fost mai invadată ca astăzi de o avalanșă de informații și niciodată n-a fost supusă mai intens ca acum campaniilor de dezinformare și manipulare. Autorii acestor campanii sunt doar bănuți, scopurile lor doar intuite. Fenomenul globalizării, inclusiv în domeniul comunicării, a favorizat extinderea necontrolată a dezinformării, printr-un mijloc pe cât de surprinzător, pe atât de eficace – INTERNETUL. Acesta a pus în discuție sau mai degrabă s-a prefăcut că pune conceptul de LIMITĂ DE GRANIȚĂ, de HOTAR sau de FRONTIERĂ.

În privința INTERNETULUI, acțiunile sale par a nu mai avea limite și nici praguri separatorii de manifestare. Și acesta este doar începutul. INTERNETUL, apărut mult mai târziu, deși nu pune niciun preț pe granițe, frontiere, hotare sau cum se vor mai numi aceste forme și metode de separație, are tendința de a diminua și în final, de a distruge esența libertății individuale.

Astăzi, lumea devine treptat tot mai încâlcită. Peste tot se întâmplă lucruri din ce în ce mai bizare cărora ne este tot mai greu să le descifrăm sensurile și mai ales intențiile. Credem că în aceste momente de debusolare, de pierdere a interesului pentru aflarea adevărului din lucrurile care se petrec, este necesar să învățăm să le analizăm corect, iar acest demers trebuie să fie început, încă din școli și nu doar din conferințele de presă și comunicările „științifice”.

Internetul, sub toate formele de manifestare, informează cu aceeași rapiditate și eficiență cu care dezinformează. Te face să te simți mai inteligent și te prostește în față cu știrile false care ne umplu existența cotidiană. În acest context, vom constata că devine din ce în ce mai simplu să dezinformeze, să manipuleze și să influențeze opinia publică, fără nicio teamă și fără niciun regret. Aceasta cel puțin deocamdată.

După căderea comunismului și destrămarea Uniunii Sovietice (paradoxal, Federația Rusă avea să rămână cea mai mare țară din lume, chiar și după pierderea

statelor care formau Imperiul fondat de Lenin și Stalin), omenirea intra într-o perioadă de relativă acalmie. Teoreticienii, analiștii și strategii, în marea lor majoritate, își uneau glasurile și proclamau că de-acum, gata, războaiele clasice vor dispărea și că doar pe-aici, pe colo va mai izbucni câte un conflict militar minor și că lumea se va reazeza pe făgașe normale. Eliberarea de comunism și de zidurile lui despărțitoare n-a produs efectele la care se aștepta omenirea, decât parțial. Lumea a rămas conflictuală iar „abnegația” și eforturile de a inventa motive noi pentru conflicte noi, meritau o cauză mai bună. S-au schimbat teoriile militare.

NATO a rămas, odată cu dispariția Pactului de la Varșovia, cea mai mare alianță militară și de atunci încearcă să se regăsească și să-și întărească identitatea și menirea. După 1990, extinderea NATO către estul Europei a declanșat nemulțumirea crescândă a Rusiei, care a fost obligată să ia măsuri de sporire a capacităților sale militare. Și astfel, inamicul principal al NATO a început să prindă consistență, încât astăzi, putem vorbi de o Federație Rusă cu apucături imperiale și cu pretenții de mare putere globală.

Atentatele din SUA de la 11 septembrie 2001 au adus în prim plan fizionomia unei noi amenințări globale pentru contracararea căreia lumea nu era pregătită. Așa cum n-a fost pregătită nici în ce privește criza declanșată de pandemia Covid-19, așa cum nu vom fi pregătiți nici pentru a înfrunta noile modificări geoclimatice care, să fim serioși, nu se produc nici din cauza fumului de țigări și nici al autovehiculelor, acestea având contribuția lor, e drept, dar atât.

Schimbarea sau aducerea la zi a strategiilor din 10 în 10 ani s-a dovedit a fi prea lentă, în raport cu factorii de risc nou apăruiți și al amenințărilor neconvenționale (asimetrice). Poate cea mai complexă și mai periculoasă dintre aceste amenințări este SUBVERSIUNEA, care este o componentă a războiului psihologic ce aparține războiului informațional.

Experții și analiștii în domeniu consideră că războiul informațional are 8 componente de bază, cu posibilitatea apariției și a altora în viitor: războiul împotriva structurilor de comandă și control ale inamicului; războiul în domeniul intelligence; războiul electronic; războiul psihologic; războiul purtat de hackeri; războiul în sfera economico-financiară și bancară; războiul în realitatea virtuală; războiul cibernetic.

DEZINFORMAREA este parte a SUBVERSIUNII și include o serie de acțiuni specifice: intoxicarea; propagandă albă, neagră sau gri; generarea și răspândirea zvonurilor; minciuna propriu-zisă; bârfa. Toate cele cinci forme de acțiuni contribuie la inducerea în eroare și manipularea țintelor.

De remarcat este faptul că până la apariția scrierilor lui Volkoff, în Occident nu exista nici măcar termenul de dezinformare, fiind recunoscută ca amenințare destul de târziu, deși serviciile secrete ale URSS organizau și desfășurau operațiuni de dezinformare împotriva țărilor occidentale încă din perioada Războiului Rece. Documentele publicate în cartea „Afacerea de spionaj a secolului – Arhiva Mitrokhin – KGB în Europa și în Vest” este cea mai

elocventă dovadă a acestui fapt. Autorul acestei cărți, ofițerul KGB Vasili Mitrokhin, a lucrat timp de 30 de ani în cadrul acestui serviciu și a reușit să părăsească Rusia ajutat de serviciul secret britanic, luând cu el un volum impresionant de însemnări și copii de documente secrete. Astfel, descoperim existența în structura de organizare a KGB a „Serviciului A” (dezinformare, acțiuni sub acoperire). Componentele Serviciului A evidențiază faptul că operațiunile de dezinformare se desfășurau în strânsă legătură cu acțiunile „sub acoperire” specifice activităților de spionaj, dar și de sabotaj, uneori și de crimă organizată.

Fără nicio îndoială, marii maeștrii ai artei subversiunii și dezinformării rămân sovieticii, prin structurile specializate din cadrul KGB, mai nou FSB, și GRU, serviciul de spionaj al Armatei. Imixtiunea în alegerile din SUA dar și din diferite țări europene, acțiunea de influențare a populației pentru BREXIT, recentul scandal cunoscut sub denumirea „Solar Winds” sunt doar cele mai răsunătoare și mediatizate succese rusești în domeniul dezinformării.

Un comentariu aparte se cuvine a fi făcut în legătură cu „subversiunea ideologică” folosită în mod special împotriva dizidenților. Aceștia au atras atenția conducătorilor sovietici pe data de 5 decembrie 1965, de Ziua Constituției URSS, prin acțiunile de protest la adresa regimului comunist. Acțiunile acestora au luat prin surprindere atât Comitetul Central al URSS cât și conducerea KGB care-l avea în frunte pe Iurii Andropov, viitorul secretar general al PCUS.

Pe parcursul celor 17 ani, până la moartea sa, Andropov a rămas cel mai hotărât adversar al disidenților. Implicarea nemijlocită în înăbușirea Revoluției din Ungaria, dublată de experiența dobândită în timpul Primăverii de la Praga, l-a convins că una dintre amenințările principale ce planează asupra blocului sovietic constă în atitudinile ideologice și subversive susținute de Occident (a se observa paradoxul gândirii lui Andropov, care acuza și înfieră Occidentul de acțiuni ideologice subversive împotriva Uniunii Sovietice, în vreme ce esența activității sale și a KGB îl reprezenta tocmai subversiunea ideologică, atât în țară cât și în exteriorul ei).

Una dintre victimele atenției KGB a fost Alexander Soljenițin, un anonim profesor de provincie, care devenise celebru în URSS și în străinătate prin romanul său „O zi din viața lui Ivan Denisovici”. La 10 ani după publicarea cărții, la presiunea lui Andropov, guvernul rus aprobă expulzarea lui Soljenițin pe motiv că acesta lupta împotriva conducerii sovietice. Soljenițin este expulzat în RFG, iar de aici pleacă în Elveția la Zürich. Se pare că pentru Andropov nu a fost suficient deoarece a ordonat să se creeze în familia lui Soljenițin o stare de nervozitate, susținându-se ideea că unii din colaboratorii și apropiații săi ar fi fost agenți KGB.

Pentru a ne face o idee asupra amplitudinii efortului de „compromitere” a dizidentului rus, V. Mitrokhin menționează că în 1975 KGB elaborează un „Plan de măsuri al agenților operativi”. Aplicarea măsurilor din plan asupra lui Soljenițin a avut succes, elvețienii începând să fie convinși de „minciunile sovieticilor”. Soljenițin se mută peste Ocean, în SUA, în Vermont. Efectele

punerii în aplicare a Planului KGB au fost dureroase pentru el. Într-o cuvântare susținută în fața studenților de la Harvard urmărită și de unele personalități din conducerea CC al PCUS și ale KGB, Soljenițin denunță Occidentul care prin „tăcere și neimplicare” se transformase în complice al comunismului sovietic criminal. Presa americană îl acuză și ea pe dizidentul rus de ușurință și de naivitate în înțelegerea Occidentului. „The Washington Post” aprecia viziunea acestuia drept o „grosolană neînțelegere a societății occidentale”. După părerea lui Andropov, Soljenițin fusese discreditat, ceea ce însemna că obiectivul KGB fusese atins.

Un alt dizident inconfortabil împotriva căruia KGB a luat măsuri extrem de complexe pentru anihilarea lui a fost academicianul Andrei Saharov, părintele bombei cu hidrogen sovietice, care fusese nominalizat pentru premiul Nobel pentru Pace. Imediat după apariția acestei știri (22.11.1975), șeful KGB, V.I. Andropov, a semnat un plan de măsuri operative complexe pentru demascarea substratului politic al propunerii de decernare a premiului Nobel pentru Pace lui Saharov. În acest scop, DGU (Direcția Generală 1 de Informații Externe - Spionaj) a KGB a primit o serie de instrucțiuni extrem de concrete:

- să inspire articole și cuvântări ale unor personalități publice și politice din Finlanda, Suedia, Danemarca, Anglia și RFG, pentru a dezvolta tema potrivit căreia decernarea Premiului Nobel pentru Pace era o încercare a unor cercuri politice de a încetini procesul de destindere;

- să organizeze expedierea de scrisori și declarații de protest față de decernarea Premiului Nobel pentru Pace lui Saharov către Comitetul Nobel din Parlamentul norvegian și către alte organe de presă influente din țări occidentale;

- să transmită materiale compromițătoare despre Saharov presei daneze, suedeze și finlandeze făcând aluzie la legăturile cu organizațiile finanțate de CIA și alte servicii speciale occidentale;

- să încerce să-l convingă pe S. Haffner, principalul comentator politic al revistei vest-germane Stern, să facă comentarii negative privind decernarea Premiului Nobel lui Saharov;

- cu ajutorul agenților de influență din rândurile emigranților chileni proeminenți din Anglia și Mexic să se răspândească textul unei telegrame false de felicitare trimisă de generalul Pinochet lui Saharov, cu prilejul primirii Premiului Nobel pentru Pace;

- să sugereze personalităților publice din țările arabe declarații prin care să condamne decizia Comitetului Nobel în favoarea lui Saharov, prezentând-o ca pe o răsplată din partea sioniștilor pentru declarațiile savantului rus în chestiunea emigrării evreilor din Uniunea Sovietică.

Pentru ca discreditarea lui Saharov să fie cât mai eficientă, campania de dezinformare a continuat încă 2-3 ani cu aceeași intensitate ca la început. Caracteristica esențială a acestui complex de măsuri îl reprezintă folosirea mass-media în strânsă conlucrare cu agenții acoperiți specializați în domeniul subversiunii ideologice.

Perfecționarea mijloacelor și metodelor de subversiune, în esență de dezinformare, continuă și astăzi. Serviciile secrete ale F. Ruse, inclusiv cele militare, nu au niciun motiv să renunțe la acest tip de armă extrem de eficace atât pe timp de pace, cât și pe timp de război. Se schimbă doar mijloacele aflate într-o vădită cursă de perfecționare iar principiile de acțiune sunt ajustate noilor realități.

Planul subversiv complex elaborat de KGB în scopul dezinformării opiniei publice românești pe timpul evenimentelor revoluționare din anul 1989 reprezintă dovada capacității creative în domeniu a acestui serviciu. De la genocidul imputat lui Ceaușescu (am în vedere vehicularea cifrei de 60.000 morți) și până la știrile privind otrăvirea surselor de apă, atacurile terorștilor despre care nimeni nu știa nimic, la simularea unor atacuri cu rachete de tipuri diferite, toate acestea erau destinate declanșării unui haos generalizat și aruncarea țării într-un război civil distrugător. Numai că lucrurile s-au lămurit la un moment dat și am reușit să ne desmeticism prevenindu-se astfel alunecarea țării către catastrofă, obiectiv urmărit și de țările interesate de destabilizarea statului român.

După ce Occidentul a înțeles cât de periculoase pot fi acțiunile de dezinformare, au început să apară preocupări serioase și în acest domeniu, iar lucrurile au evoluat rapid. Dezinformarea a fost recunoscută în Occident ca un instrument redutabil de acțiune împotriva adversarilor. Au apărut manuale care prezentau forme și metode prin care presa, mass-media, site-urile de socializare pot fi folosite ca vectori de dezinformare și recent au început să se elaboreze și mijloace active de contracarare a dezinformării. Una din primele măsuri de informare-dezinformare a fost înființarea instituției purtătorului de cuvânt atât la nivelul liderilor politici, cât și militari (se estimează că înființarea acestei instituții a fost influențată de concluziile rezultate după războiul din Vietnam și avea ca scop filtrarea știrilor transmise din teatrul de operații). De asemeni, marile companii de media socială (Facebook, Twitter, etc.) au fost obligate să introducă politici de limitare a accesului informațiilor false și nu au lipsit nici amenințările cu represalii, deși toată lumea știe cât de greu poate fi atribuit un atac cibernetic.

Acțiunile de dezinformare au fost frecvente, de ambele părți, în timpul războaielor locale ce au avut loc în Orientul Mijlociu, Africa și Europa. Un astfel de exemplu este conflictul militar din Kosovo (05.03.1998 - 11.06.1999). Din analiza datelor și informațiilor care apăreau în mass-media rezultă că ambele părți, adică NATO și Iugoslavia socialistă, se prezentaseră cu „temele făcute” în ceea ce privește acțiunile de dezinformare și intoxicare. Ambele părți au avut în vedere să dezvolte aceste tipuri de acțiuni, manipulând realitatea prin statistici false, prin metode specifice războiului psihologic și războiului informațional. Ambele tabere au pus accentul pe următoarele tipuri de teme de dezinformare: bilanțul pagubelor materiale și umane provocate de acțiunile armate ale adversarului, rapoartele „oficiale” privind distrugerile provocate inamicului, caracterizarea liderilor politici și militari drept corupți și accentuarea disensiunilor în interiorul forțelor adverse.

În afara acestor teme comune ambelor părți, forțele NATO au mai abordat următoarele teme: prezentarea masacrelor săvârșite de armata iugoslavă și forțele paramilitare sârbești, existența pe teritoriul iugoslav a lagărelor de concentrare și a gropilor comune în care fuseseră îngropați adversarii, precum și catastrofa umanitară generată de intervenția armatei iugoslave în Kosovo.

Astfel, se poate presupune că obiectivele urmărite de acțiunile de dezinformare ale forțelor NATO urmăreau sensibilizarea opiniei publice privind necesitatea intervenției militare în scopul stopării procesului de epurare etnică în Kosovo și oprirea producerii unei catastrofe umanitare.

Pe de altă parte, forțele iugoslave urmăreau justificarea apartenenței istorice a provinciei Kosovo la Serbia, a dreptului fiecărui stat la autoapărare, drept consfințit de ONU și lipsa de legitimitate a intervenției NATO.

Manipularea prin statistici a devenit un fel de joc de ping pong între cele două tabere în ceea ce privește rezultatele acțiunilor de luptă. Comandamentul NATO susținea că într-o noapte au fost lovite 40 de ținte și în câteva zile au distrus jumătate din avioanele MIG-29 iugoslave și circa jumătate din depozitele de muniții ale armatei iugoslave. Pe de altă parte, comandamentul iugoslav declara că pierderile suferite au fost minime, că NATO au reușit să distrugă într-o zi numai 7 avioane de luptă, 3 elicoptere, 30 rachete de croazieră și 3 avioane fără pilot. Intoxicarea era generală și practic omul de rând căruia îi erau adresate aceste știri cu greu reușea să înțeleagă ceva.

Ambele părți au folosit pe scară largă tactici, tehnici și proceduri specifice războiului informațional, bruiajul, războiul psihologic. Practic toate mijloacele dezinformării și-au găsit locul în acest război clasic.

În concluzie, constatăm că până la cel de Al Doilea Război Mondial subversiunea era utilizată ca un auxiliar al războiului, care se desfășura, de regulă, pe câmpul de luptă și prin categoriile de arme. Începând cu Războiul Rece, asistăm la o schimbare radicală. Se dezvoltă o nouă concepție de dezinformare mai bine acordată la noile concepte de luptă (războiul psihologic, informațional, cibernetic, hibrid, etc.). Concomitent eficiența dezinformării atât pe timp de pace, cât și pe timp de război crește. Atacul prin diferitele mijloace de dezinformare poate fi mascat cu ușurință fiind dificil a fi atribuit unui actor. Întrucât autorul este anonim, cel puțin din punct de vedere juridic, nu poate fi pedepsit fiindcă acțiunea de agresiune nu poate fi dovedită cu probe concrete.

Viitorul va aduce multe surprize în acest domeniu care are o cuprindere nelimitată.

BIBLIOGRAFIE

1. Vasili Mitrokhin, Christopher Andrew, „Afacerea de spionaj a secolului – Arhiva Mitrokhin – KGB în Europa și în Vest”, vol. 2, Editura Orizonturi;
2. Petru Ștețcu, Cristina Duma, „Manipularea”, Ed. Concordia, 2020;
3. Ciprian Pânzaru, „The Marketing of War. A Sociological Approach”, Ed. Pro Universitaria, 2021;
4. Col. (r) Mircea Mocanu, „Afacerea Solar Winds”, articole publicate în Monitorul Apărării.

ISTORIE

GENERALUL NICOLAE CONDEESCU REFORMATOR AL SERVICIULUI DE INFORMAȚII AL ARMATEI ROMÂNIEI

Gl.bg. (r) Dan NICULESCU

Generalul Nicolae Condeescu este unul dintre întemeietorii serviciului de informații modern al Armatei României, el și-a pus amprenta pe întregul proces de modernizare și de transformare a acestuia dintr-o structură de pace, fără prea mare importanță, într-una indispensabilă obținerii succesului în luptă. Ceea ce este și mai semnificativ, întreg acest proces s-a desfășurat concomitent cu dinamica Primului Război Mondial.

Condeescu a luat conducerea acestui serviciu când era la un nivel minim de funcționalitate și ca atare de importanță în cadrul armatei și l-a dus la nivelul de participant direct, nemijlocit, la marile victorii obținute de armata română în a doua parte a marelui război.

Prin personalitatea sa dinamică și vizionară a impus în gândirea militară a vremii rolul hotărâtor al Serviciului de informații militare în timp de pace și de război. Calitățile lui, rolul jucat în timpul Primului Război Mondial și după acesta, l-au propulsat în cariera militară și apoi politică și i-a asigurat un loc de onoare în istoria militară a României.

Nicolae Condeescu era absolvent al Școlii de Ofițeri (1894) și al Școlii Superioare de Război (1905). Din primii ani ai carierei sale s-a remarcat în cadrul unităților în care și-a desfășurat activitatea prin înalte calități organizatorice, ceea ce i-a determinat pe șefii săi să-l trimită la un stagiu de perfecționare în Austria, în cadrul armatei austro-ungare (1908).

Începând din 1 aprilie 1915, maiorul Condeescu a fost numit șeful Biroului 2 informații din Marele Stat Major (M.St.M.), activitate în care a adus „servicii neprețuite Secției III Operații, ținând la curent cu mersul operațiunilor de război pe diferitele teatre de operații” și, mai ales, „prin priceperea deosebită ce depune în a clasa, centraliza și verifica diferitele informații ce sosesc din multe izvoare, pentru a stabili adevărul

pe diferitele fronturi operative”. Activitatea sa a fost apreciată de șeful Secției III Operații, locotenent-colonel Ioan Rășcanu, ca având „*roade neprețuite*” și l-a propus pentru avansare, în mod excepțional, la gradul următor și decorarea cu ordinul „Steaua României” cls. a II-a.

Odată cu mobilizarea Armatei României (15 august 1916) locotenent-colonel Condeescu a fost numit ajutor al șefului Serviciului de informații din Marele Cartier General (M.C.G.), având ca sarcini centralizarea știrilor, studiul armatelor inamice, redactarea ordinelor și buletinelor de știri, organizarea și desfășurarea unor misiuni informative pe front. De la 12 decembrie 1916 și până în iunie 1918, Nicolae Condeescu a fost șeful Serviciului de informații al armatei române, legându-și numele „*în mod elogios*” de toate succesele din campaniile militare.

El este cel care a inițiat o nouă organizare a serviciului de informații care „*aproape nu exista*” și transformarea acestuia într-unul „*din cele mai complete și rodnice servicii din Marele Cartier General*”. Sub îndrumarea sa, au fost organizate structuri informative și contrainformative la nivelul comandamentelor și unităților, au fost elaborate, cu sprijinul Misiunii militare franceze în România, instrucțiuni de organizare și funcționare, iar el personal a organizat și condus o școală pentru ofițerii destinați a încadra structurile de informații create la marile unități. Bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz „*au consfințit valoarea muncii inteligente și spornice dedicată cunoașterii situației inamicului*”, ceea ce a permis obținerea rezultatelor pozitive cunoscute.

Colonelul Condeescu a dobândit „*un mare succes*” atât față de inamic, prin cunoașterea detaliată a organizării trupelor și a planului său strategic de acțiune în vara anului 1917, cât și față de mișcarea bolșevică rusă care amenința ordinea de drept în România, ceea ce a permis luarea la timp a celor mai eficiente contramăsuri.

Pe un alt plan, colaborarea cu structurile similare aliate s-a intensificat, iar șeful Serviciului de informații român, colonelul Condeescu, a avut o contribuție decisivă pentru câștigarea încrederii structurilor similare aliate, încredere care este esențială în stabilirea unor astfel de relații. În munca de informații încrederea se câștigă greu și se pierde ușor. O recunoaștere a reușitei acestor demersuri a venit chiar din partea Cartierului General englez care a transmis mulțumirile sale Marelui Cartier General român, iar colonelul Condeescu și mulți dintre subordonații săi au fost decorați de guvernul britanic.

În condițiile vitrege ale încheierii armistițiului cu Puterile Centrale, colonelul Condeescu a fost desemnat să participe la negocierile de la Focșani și Brăila, unde a desfășurat o activitate apreciată de superiori, deoarece a reușit să procure și să transmită informațiile necesare pentru înțelegerea corectă a intențiilor Germaniei pentru România.

Sub-șeful M.C.G., generalul Alexandru Lupescu, l-a caracterizat pe Condeescu drept „*unul din principalii factori ai războiului nostru, care*

concretizează acel element de succes: informații exacte asupra inamicului, apărare contra spionajului inamic”.

Anticipând problemele de personal cu care se va confrunta serviciul de informații militare în urma desființării M.C.G (la 28 aprilie/11 mai 1918) și demobilizării armatei, colonelul Condeescu a înaintat un raport prin care a propus ca în organigrama M.St.M. să se acorde o atenție sporită încadrării și organizării Secției informațiilor militare, alcătuită din două birouri, unde să fie încadrați ofițerii cu experiență și rezultate în domeniu. În plus, una din sarcinile importante ale structurii era aceea de a cunoaște cu exactitate unitățile la care era detașat personalul activ ce încadraseră structurile de informații pe timp de război, dar și adresele rezerviștilor în cazul în care aceștia erau demobilizați. Șeful serviciului de informații înțelesese că războiul nostru nu s-a terminat și își lua măsurile necesare pentru ca la nevoie să-și mobilizeze oamenii cât mai repede. La 2 mai 1918, generalul Constantin Christescu, șeful M.C.G., înțelegând justetea solicitărilor colonelului Condeescu a aprobat raportul, iar la 12 iunie 1918, prin Ordinul de Zi nr.191, a luat ființă Secția a IV-a informații.

La 1 noiembrie 1918 trupele române au fost remobilizate, M.C.G. reînființat iar colonelul Condeescu a revenit la funcția de șef al Biroului informații, urmând ca la 15 decembrie 1918 să fie numit șeful Secției informații din Marele Stat Major.

Ca un bun analist, colonelul Condeescu a lucrat anticipativ și a elaborat un proiect de organizare a structurii de informații militare potrivit noilor condiții geopolitice, de asemeni, tot în 1919, a elaborat o nouă „*Ordine de bătaie*” a Secției informații. Ca element de noutate, documentul avea anexată o notă estimativă privind fondurile necesare desfășurării în bune condiții a activității serviciului. De remarcat că din totalul sumei necesare de 700.000 lei, considerată minimă, mai mult de jumătate era alocată activităților informative desfășurate pe Frontul de Vest (Ungaria, Austria, Germania și Slovacia) și pe Frontul de Est (Rusia, Ucraina, Polonia), de unde rezultă interesul pentru două zone din care, și atunci, puteau apare amenințări la adresa securității României (în aprilie 1919, francul elvețian și cel francez costau 3 respectiv 2,5 lei, în vreme ce o liră sterlină ajunsese la 66 de lei, iar dolarul la 15 lei, conform www.economica.net).

Din 1919, cariera colonelului Condeescu a intrat pe o altă orbită, una în care, în mod cert, profesionalismul dobândit și dovedit în campania din 1916 – 1918 l-a ajutat să ocupe poziții de maximă răspundere. A fost numit adjutant al principelui moștenitor Carol și trimis, împreună cu acesta, într-o călătorie în jurul lumii.

După război, Nicolae Condeescu a urcat treptele ierarhiei militare și politice ajungând să dețină funcții importante precum cea de șef al Casei Militare Regale sau cea de ministru de război în mai multe guverne ale timpului. Ulterior, a devenit inspector general al Comandamentelor Teritoriale (1931) și membru în Consiliul Superior al Armatei (1931, 1932–1934).

Prin activitatea desfășurată în timpul Primului Război Mondial, generalul Nicolae Condeescu s-a dovedit unul din artizanii victoriilor obținute în anul 1917, însă numele său nu va apărea niciodată pe un frontispiciu, acolo unde ar merita cu prisosință. Acesta este „prețul” plătit de adevărații profesioniști ai „intelligence-ului”, mulți și necunoscuți, care acționează în favoarea intereselor statului în momente critice, după care cei mai mulți sunt lăsați uitării și se scufundă în anonim.

Generalul Condescu a decedat la puțin timp după împlinirea vârstei de 60 de ani, în ziua de 11 iulie 1936, la moșia sa din Urlați, Prahova, lăsând în urmă amintirea unui om corect, dârz și care nu a făcut compromisuri în cariera pe care a ales s-o urmeze.

Puțini au știut atunci că generalul Condeescu a fost unul din „creierele” de la Marele Cartier General român din Primul Război Mondial, artizanalul unei structuri de informații militare capabilă să se achite cu succes de misiunile încredințate în condiții grele de război.

Unul din meritele cele mai mari ale generalului Condeescu a fost acela că a reușit să restructureze și să modernizeze serviciul de informații militare din mers, în condițiile în care soarta țării și a armatei era critică.

Alături de ceilalți conducători ai armatei a reușit să-și aducă aportul esențial la transformarea țării din una amputată teritorial într-o țară mare, a românilor împrăștiați în diferite imperii și a Armatei României, dintr-o armată învinsă în una victorioasă, mândră și încrezătoare.

NOUTĂȚI MILITARE

ARME PENTRU ZONA ARCTICĂ

Factorii de decizie din cadrul Forțelor terestre ale SUA au selecționat două companii, una americană și una singaporeză pentru a concura în realizarea de vehicule militare adecvate pentru zona arctică. Scopul competiției este acela de a înlocui vechea tehnică folosită în zonele polare (Small Unit Support Vehicles – SUSV) cu noi achiziții de tehnică performantă, adaptată la condițiile de climă arctică, dar și la cerințele războiului modern.

Compania singaporeză va prezenta o versiune modernizată a transportorului cu remorcă Branco 3 prezentat în anul 2017. Modelul Branco 2 a fost achiziționat de Marea Britanie și este încă în serviciu, iar îmbunătățirile aduse modelului Branco 3 sunt rezultatul experienței britanice rezultate din exploatarea autovehiculului în Afganistan. Noul model prezentat are cabina în formă de V, configurația interioară îmbunătățită, o bună rezistență la explozia minelor și a mijloacelor explozive improvizate, poate transporta o greutate mai mare decât modelele anterioare și poate dezvolta o viteză de până la 60 km pe oră pe drum îmbunătățit. De asemenea, exercită o presiune mică asupra terenului datorită faptului că șenila este acoperită cu o bandă de cauciuc ceea ce justifică marea sa mobilitate, inclusiv pe zăpadă. Construcția șenilei, spre deosebire de cele tradiționale, de metal, ușurează mult lucrările de întreținere. Branco 3 are arhitectură modulară ceea ce permite ca remorca să fie rapid reconfigurată în funcție de nevoi prin folosirea modulelor tip (standardizate). În afara rolului principal, acela de a transporta militari și materiale, Branco 3 dispune de un aruncător de 120 mm și un sistem computerizat de dirijare a focului. Pe cabină există un sistem de prindere care permite montarea diferitelor tipuri de arme ce permit ducerea luptei fără ca personalul să părăsească vehiculul. Această posibilitate devine foarte utilă în condiții de ger și climă aspră. Acesta are o mare mobilitate în a escalada pante și, în general, a manevra în teren accidentat datorită faptului că toate roțile sunt motrice, atât ale camionului, cât și ale remorcii.

Firma din Singapore urmează să prezinte pentru testare și evaluare alte două noi prototipuri de vehicule: unul multifuncțional și unul de transport materiale. Experții militari vor evalua: greutatea maximă ce poate fi transportată, mobilitatea, rezistența la accidente, flotabilitatea la trecerea cursurilor de apă, transportabilitatea și manevrabilitatea în condiții arctice.

Parcul de SUSV al Forțelor terestre americane, achiziționat în anii 80' este format dintr-o versiune a transportorului cu remorcă suedez Hagglunds BvS-

206D. Aceste vehicule sunt pe șenile, amfibii, pot fi parașutate din avion sau transportate de un elicopter. De-a lungul timpului au suferit numeroase îmbunătățiri și vor continua să rămână în serviciu în ciuda faptului că acest model nu mai este în producție și întreținerile sunt dificil de realizat. Deși BvS-206 nu se mai produce, firma suedeză Hagglunds a devenit între timp subsidiară companiei BAE Systems care încă produce transportoare cu remorcă. Oferta prezentată de BAE Systems este transportorul „Boewulf” care este o versiune modernizată a transportorului BvS10. Acesta are șenile cu bandă de cauciuc, similar modelului singaporez, dezvoltă o viteză maximă de 60 km/h și are o autonomie de mers de

400 km. Interesant este că și în armata britanică există acest model de transportor cu denumirea „Vikings”. Atât varianta BvS10 cât și BvS-206 pot fi configurate pentru transportul unor armamente grele ca de exemplu rachete antitanc TOW, aruncătoare, stații de dirijare a tragerilor de la distanță. Ca și în cazul transportorului Branco 3 și Boewolf are posibilități de montare pentru diferite tipuri

de arme pe cabină. De asemeni, BvS10 poate fi transportat de un elicopter CH-47F Chinook sau UH-60 Black Hawk (un elicopter poate transporta numai jumătate din transportor, ori vehiculul, ori remorca). Este de remarcat că în caietul de sarcini al Forțelor terestre americane, este prevăzut suplimentar ca transportorul să poată fi parașutat dintr-un avion de transport de tip C-130.

Forțele terestre americane doresc să aibă toate prototipurile inițiale trimise până pe data de 14.06.2021, după care le va trimite la Centrul de testare a materialelor pentru condiții de climă rece, din Alaska, unde testarea va dura din august până în decembrie 2021. Se dorește ca până la sfârșitul lunii iunie 2022 să se stabilească modelele care vor intra în înzestrarea Forțelor terestre americane.

În cadrul bugetului de finanțare a programului de achiziționare a noilor transportoare pentru zona arctică au fost prevăzute fonduri în valoare de 6,6 milioane dolari pentru cercetare și dezvoltare și încă 9,25 milioane dolari pentru începerea achiziției. Pentru început, Forțele terestre doresc să achiziționeze 110 vehicule, urmând ca cifra totală să fie de 165 vehicule.

Competiția geopolitică în zona arctică s-a intensificat și SUA este dispusă să recupereze lipsa de preocupare pentru această zonă care promite foarte mult, atât în competiția economică, cât și în privința relațiilor internaționale și a echilibrului de forțe.

BIBLOGRAFIE

Defense News; The War Zone: 05.04.2021

ROBOTIZAREA ÎN ARMATA FEDERAȚIEI RUSE

Liderii militari ruși au mari ambiții în ceea ce privește introducerea inteligenței artificiale ca parte componentă esențială în arhitectura noilor sisteme de armamente ce vor intra în dotarea forțelor armate. Un prim pas în această direcție a fost realizarea unui mini-tanc robotizat denumit Uran-9. Pentru o mai exactă evaluare a performanțelor acestui tanc s-a constituit o subunitate care a fost dislocată în Siria. Mini-tancul Uran-9 folosește sisteme de inteligență artificială pentru navigație și poate hotărî autonom lovirea țintelor. Cu toate acestea, pe durata testelor efectuate s-a observat că un militar operator conduce prin telecomandă toate manevrele executate de mașină. Testele efectuate în Siria au mai scos la iveală și alte deficiențe legate de Uran-9 precum: dificultăți logistice legate de funcționarea și întreținerea sa și slaba protecție oferită de blindajul ușor.

De asemenea, specialiștii militari ruși au mai realizat modele experimentale ale tancurilor T-14 Armata, T-72 și transportoarelor blindate BMP-3.

Au fost testate și două modele de avioane fără pilot cu rază mare de acțiune – Okhotnik și Altius. Se presupune că acestea au la bord sisteme robotizate pentru selecția, identificarea și distrugerea țintelor, precum și sisteme de selectare automată a traseului de

deplasare la țintă și de revenire la bază.

Deocamdată toate mijloacele de luptă asistate de inteligența artificială experimentate în armata Rusiei sunt din categoria semiautonome, adică acționează sub supravegherea continuă a unui militar operator.

Un alt domeniu în care specialiștii militari ruși doresc să introducă sisteme de luarea deciziilor asistate de inteligența artificială este cel al sistemelor de arme ce presupun luarea unei hotărâri rapide, așa cum este apărarea anti-rachetă, războiul electronic, sistemele radar de avertizare timpurie, etc. Dar și în aceste domenii decizia finală aparține tot omului, analiza datelor putând rămâne în responsabilitatea inteligenței artificiale, care în privința vitezei de analiză depășește cu mult posibilitățile umane.

Conducerea armatei ruse a experimentat modul de implementare a inteligenței artificiale în sistemul C5ISR reprezentat de Centrul Național de Conducere a Apărării (NDMC), înființat în anul 2014 și care, începând cu anul 2020, a introdus în arhitectura sa și sisteme de inteligență artificială. Acest centru

răspunde de analizarea tuturor datelor și informațiilor referitoare la forțele armate rusești din interiorul țării și de peste hotare.

Conducerea militară rusă a executat mai multe exerciții (în Crimeea, Marea Caspică) pentru a verifica buna funcționare și eficiența acestui centru. Astfel, sistemul de algoritmi (inteligență artificială) din cadrul NDMC a preluat informațiile de la radare, avioane, unități terestre de apărare anti-rachetă, nave, și alte surse, pe care le-a analizat prezentând conducerii armatei o imagine reală și actuală a situației. În cadrul NDMC deciziile sunt luate tot de comandanți, nu de inteligența artificială.

Problemele majore cu care se confruntă militarii ruși sunt legate de: gradul de autonomie ce poate fi acordat inteligenței artificiale în luarea deciziilor pe câmpul de luptă, unde trebuie să se oprească controlul robotului asupra armamentului și cum pot fi stabilite restricții de ordin etic. După cum se observă, rezolvarea problemelor legate de control și luare a deciziei este capitală și încă nu se poate vorbi de o opinie unanim acceptată. Militarii deocamdată sunt reticenți în privința cedării rolului hotărâtor în privința deciziei.

Probabil că mai devreme sau mai târziu inteligența artificială va înlocui omul și în luarea deciziilor în domeniul militar.

Putin, probabil parafrazându-l pe geopoliticianul britanic, Halford Mackinder, spunea în anul 2017: „țara care va controla inteligența artificială va conduce lumea”.

Cred că mai important ar fi să știm către ce o va conduce?

BIBLIOGRAFIE

Defense News, April 30, 2021

MIG-41

Compania Rostec a anunțat la începutul lunii ianuarie 2021 că a început derularea programului de proiectare și dezvoltare a avionului MiG-41 care va înlocui avionul MiG-31 aflat din anul 1980 în înzestrarea Forțelor aeriene rusești. În anul 1990 MiG-31 a fost modernizat devenind MiG-31BM. În fotografia anexată sunt avioane MiG-31BM survolând Piața Roșie.

MiG-41 va fi a cincea generație de avion interceptor greu, supersonic, care probabil va intra în înzestrarea Forțelor aeriene ale F. Ruse în anul 2030. Constructorii de la Rostec au început să lucreze la acest proiect din anul 2010 (proiectul se va realiza la Biroul Mikoyan iar construcția se va face la uzina Sokol din Nizhni Novgorod).

Conform datelor furnizate de presa rusească, MiG-41 va beneficia de tehnologie stealth, va atinge viteze de 4 – 4,3 Mach, va avea la bord rachete antisatelit și va putea zbura în zona arctică, dar și în spațiul extraterestru apropiat. Se pare că dificultatea cea mai mare ce trebuie rezolvată de specialiști ruși este proiectarea motorului.

Analizii occidentali sunt sceptici în privința realizării unui motor atât de complex în intervalul de timp stabilit. De asemeni, se consideră că industria aerospațială rusească este prinsă în prea multe programe de modernizare a flotei de avioane (continuarea programului de dezvoltare a avionului Su-75, modernizarea avionului Su-34 și a avioanelor de bombardament Tu-160 Blackjack, Tu-22M Backfire și Tu-95), iar nivelul de finanțare necesar este prea mare pentru posibilitățile actuale ale F. Ruse.

Dacă totuși industria aerospațială rusească va reuși să ducă la bun sfârșit acest program, atunci în înzestrarea Forțelor aeriene rusești vor fi două tipuri de avioane de generația a 5-a: MiG-41 și Su-57 care a fost testat în anul 2010 (în 2019 un aparat s-a prăbușit având probleme la sistemul de control). În pofida acestui incident, Forțele aeriene rusești au achiziționat anul acesta 76 avioane Su-57. Motorul aflat pe Su-57 este model AL41F1, model care se află și pe Su-35. În prezent, la Biroul de proiectare Liulka se află în lucru un nou motor pentru avionul Su-57.

BIBLIOGRAFIE

Defense News, 30.01.2021

SUA, MAREA BRITANIE ȘI FRANȚA ÎȘI VOR ÎNTĂRI COLABORAREA TEHOLOGICĂ

Comandanții forțelor navale ale SUA, Franței și Marii Britanii s-au întâlnit la Toulon, Franța, pentru a oficializa decizia de a dezvolta cooperarea și interoperativitatea dintre forțelor navale ale celor trei state și de a acționa împreună pentru rezolvarea celor mai importante conflicte ce amenință securitatea maritimă. Amiralul Mike Gilday, șeful Operațiilor navale (SUA), Lord Amiral

Tony Radakin, Lordul Amiralității (MB) și Amiralul Pierre Vandier, comandantul Forțelor navale ale Franței, au semnat acordul trilateral în care se precizează adeziunea la valorile democratice, interesele strategice ale celor trei țări și responsabilitatea lor globală de a asigura libertatea traficului maritim, cu prioritate în zona Indo-Pacific, Orientul Mijlociu, Oceanul Înghețat, zona caraibiană și Africa. Cooperarea strânsă dintre forțele navale ale celor trei țări nu este o surpriză deoarece pretențiile noilor competitori geopolitici le amenință direct poziția globală cucerită după cel de Al Doilea Război Mondial, iar schimbările survenite în echilibrul global de forțe face imposibil ca o țară, oricât de puternică ar fi, să rezolve singură multitudinea de amenințări și provocări. Această realitate impulsionează strângerea rândurilor țărilor cu interese și valori asemănătoare.

Este de remarcat dinamica acțiunilor comune anterioare semnării acestui acord: exerciții în Oceanul Indian (pentru asigurarea libertății de navigație, interoperabilitate, control, etc.) care au asigurat o prezență continuă în zonă chiar și pe timpul pandemiei; exercițiul de mare amplitudine din Oceanul Pacific la care a participat, alături de forțele navale americane, portavionul britanic „Queen Elizabeth” care avea la bord și forțe terestre (infanterie marină) și de aviație americane; portavionul francez „Charles de Gaulle”, care a participat la exerciții comune cu marinarii americani în Oceanul Atlantic.

Este necesar să se precizeze faptul că cele trei țări sunt membre NATO, puteri nucleare și au în dotare portavioane, cu alte cuvinte reprezintă o forță demnă de luat în seamă, ce poate descuraja orice provocare.

Colaborarea dintre cele trei țări se va extinde și în domeniul tehnologiilor navale. Un prim pas a fost făcut în anul 2020 când reprezentanții SUA și ai Marii Britanii au semnat o declarație de intenție ce prevedea realizarea în comun a unei viziuni de standardizare a tehnologiilor militare astfel încât acestea să poată fi interschimbabile. Prin aceasta se intenționează realizarea standardizării noilor tehnologii ce vor fi integrate în mijloacele de luptă din forțele navale ale celor trei țări semnatare ale acordului, uniformizarea modului de ducere a luptei navale și încurajarea efortului comun de a acționa ca o forță navală încheată. Integrarea se

va realiza atât la nivelul operațional cât și tehnologic prin introducerea pe scară largă a inteligenței artificiale, astfel încât navele de suprafață și submarinele fără echipaj la bord să devină o realitate a operațiunilor navale. Pentru a sprijini realizarea acestui proiect, Forțele navale ale SUA au înființat la Londra un centru denumit „Tech Bridge” menit să reunească nivelul guvernamental, cu sectorul industrial și cu cel academic.

BIBLIOGRAFIE

Defense News, 04.06.2021

DARPA PROIECTEAZĂ DRONE CARE CAUTĂ DRONE

Evenimentele recente din Orientul Mijlociu (Iran, Irak, Yemen), în care atacul cu drone asupra unor obiective militare și civile au fost devastatoare, au atras atenția liderilor și specialiștilor militari asupra unei amenințări majore la care încă nu s-a găsit o soluție pe deplin mulțumitoare. Unele soluții tehnice s-au găsit, și mai multe

sisteme de luptă împotriva dronelor, în special a celor de mici dimensiuni, deja au fost introduse în înzestrarea unităților militare. Acestea sunt sisteme de luptă contra dronelor, care folosesc tehnologii precum energia dirijată, microundele, lasere, etc. Problema este că pentru a lovi o dronă inamică trebuie mai întâi să o descoperi, ceea ce este foarte greu de realizat în deșert, câmp deschis și mai ales în zone urbane.

Pentru rezolvarea acestei probleme, specialiștii de la DARPA (Agenția militară pentru proiecte avansate) au inițiat programul „Dragnet”. Soluția găsită constă în montarea de senzori pe drone de căutare care pot detecta, clasifica și urmări avioane fără pilot de mici dimensiuni ce zboară în zonele urbane.

Primul test al sistemului Dragnet a avut loc în anul 2019 la San Diego și a fost un succes dacă ținem seama de cantitatea mare de date furnizată de senzorii optici, acustici și de radar către centrul de combatere a dronelor (C-sUAS). Senzorii pot acoperi o suprafață de 20 km² în care pot descoperi prezența unor drone ostile.

Prin realizarea acestui proiect specialiștii de la DARPA și-au încheiat misiunea, chiar dacă mai sunt multe elemente de testat și îmbunătățit. Dar aceasta va fi sarcina specialiștilor din industrie care vor primi studiul și îl vor materializa după ce se vor pune de acord și cu beneficiarii militari care, la rândul lor, vor contribui la îmbunătățirea produsului prin cerințele pe care le vor formula producătorului. Legea concurenței va transforma în scurt timp acest produs într-un mijloc redutabil de apărare împotriva UAV-urilor care atacă, singure sau în roiuri, obiectivele militare ale SUA sau ale aliaților săi.

BIBLIOGRAFIE

Defense News, 23.04.2021

LASER DE MARE PUTERE PENTRU FORȚELE NAVALE GERMANE

Companiile Rheinmetall și MBDA au fost selecționate de către Ministerul Apărării german pentru a construi, testa și operaționaliza o armă laser de mare putere care va intra în înzestrarea Forțelor Navale germane.

Se estimează că sistemul laser va fi realizat până la sfârșitul anului 2021, urmând ca testările să se facă în anul următor, după ce va fi instalat pe

fregata „Sachsen”.

În cadrul acestui proiect companiei Rheinmetall îi va reveni sarcina să construiască laserul de mare putere, sistemul de dirijare a fasciculului laser, sistemul de răcire și, de asemenea, va realiza integrarea sistemului cu un demonstrator. După ce demonstratorul va fi instalat acesta va fi folosit pentru testarea diferitelor componente ale laserului precum senzorii, sistemul de conducere a luptei și vor fi evaluate regulile de folosire a armei în luptă.

Ritmul rapid de realizare a acestei arme se datorează experienței anterioare dobândite de Rheinmetall în domeniul laserelor de mare energie pentru forțele navale germane.

Laserul de mare putere actual reprezintă cel mai ambițios proiect European și este o extensie a prototipului testat cu succes în anii precedenți.

BIBLIOGRAFIE

Defense News, 29.01.2021

SUA: SISTEM DE MICROUNDRE DE MARE PUTERE ÎMPOTRIVA DRONELOR

Departamentul Apărării al SUA a hotărât în anul 2019 înființarea Oficiului comun de contracarare a avioanelor fără pilot de mici dimensiuni (Joint Counter-Small Unmanned Aircraft Office – JCO). Acest birou se află sub coordonarea directă a Forțelor terestre, deși scopul final este acela de realizare a unei arhitecturi comune pentru toate categoriile de forțe armate care să răspundă nevoilor acestora de contracarare a amenințărilor reprezentate de acțiunile avioanelor fără pilot de mici dimensiuni. Bugetarea proiectului se va face de la toate categoriile de forțe armate și valoarea sa este de aproximativ 50 milioane dolari, derularea programului începând din anul financiar 2022. Contribuția financiară a Forțelor Terestre va fi de 18,73 milioane dolari pentru dezvoltarea, integrarea și testarea unor tehnologii

noi ce implică folosirea microundrelor de mare putere în combaterea dronelor inamice, fie că acționează individual, fie în roi (fotografia anexată a fost făcută pe timpul desfășurării exercițiului demonstrativ din luna mai 2019 unde au acționat 40 de drone simultan).

Deocamdată specialiștii militari sunt în faza când caută metode de a integra efectele diferiților interceptori într-un singur sistem de combatere a dronelor.

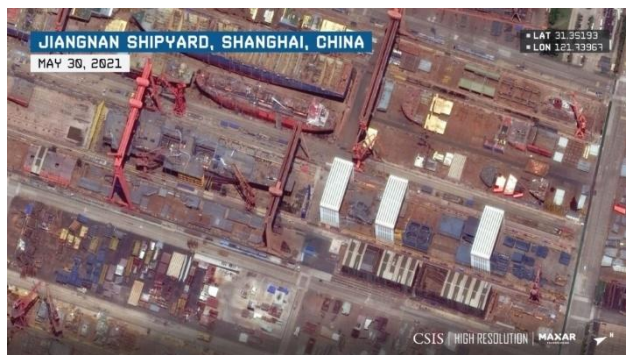
Liderii militari ai Forțelor terestre doresc să integreze mijloacele ce folosesc microundrele de mare putere în Sistemul de mijloace de protecție împotriva focului indirect pentru a apăra obiectivele fixe împotriva atacurilor executate cu rachete de croazieră, roiuri de drone, artilerie, etc. Pentru realizarea acestui obiectiv, Forțele terestre colaborează cu specialiștii Forțelor aeriene care, în cadrul programului, răspund de activitatea de cercetare și dezvoltare. Cu sistemul realizat în prototip, cunoscut sub denumirea THOR (Tactical High Power Responder – Respondent tactic de mare putere) s-a prezentat un exercițiu demonstrativ la baza aeriană Kirtland, din New Mexico, în luna februarie 2021.

Se estimează că în anul 2023 se va trece la producția industrială a sistemului, iar în anul 2024 se vor executa primele trageri reale cu sistemul THOR. Până atunci specialiștii militari ai Forțelor terestre vor trebui să găsească soluții contra efectelor colaterale ale interceptorului cu microundre de mare putere, acestea urmând a fi integrate în arhitectura THOR în faza finală a programului.

BIBLIOGRAFIE

Defense News, 07.06.2021

AL TREILEA PORTAVION AL CHINEI

Construction of China's Type 003 aircraft carrier continues at Jiangnan Shipyard.

La șantierul naval Jiangnan de la Shanghai se află într-un stadiu avansat de lucru cel de al treilea portavion al Forțelor Navale ale Chinei. Construcția acestuia a început în anul 2018 și probabil se va termina în anul 2022.

Se estimează că acesta va fi mult mai mare decât precedentele două portavioane

(Liaoning și Shandong) intrate în înzestrarea Marinei chineze care au lungimea de 304,5 m și lățimea de 40 m. Când puntea de zbor a noului portavion va fi terminată, dimensiunile finale vor fi de 315 m lungime și 74 m lățime ceea ce îl va face al doilea portavion din lume ca mărime. Aceste estimări aparțin experților de la Centrul de Studii Internaționale și Strategie (Center for Strategic and International Studies – CSIS) care urmăresc îndeaproape evoluția lucrărilor la această navă. Tot cei de la CSIS i-au dat numele de „Type 003”.

Analiza datelor existente, inclusiv a imaginilor satelitare duc la concluzia conform căreia China a făcut progrese mari în ceea ce privește construcția de portavioane. Din analiza imaginilor satelitare obținute se pare că lucrările la infrastructură sunt terminate iar puntea de decolare/aterizare este parțial terminată.

Se estimează că noul portavion va adopta sistemul CATOBAR pentru decolarea/aterizarea avioanelor. Acest sistem presupune decolarea avioanelor cu sprijinul unei catapulte, probabil electromagnetice (Electromagnetic Aircraft Launch System – EMALS) și un sistem de frânare la aterizare (arrested recovery). Sistemul EMALS este mai performant decât sistemul de catapultă acționat prin forța aburului folosit la portavioanele Liaoning și Shandong, deoarece permite decolarea mai rapidă, lansarea avioanelor cu o încărcătură mai mare la bord (armament, carburant, etc.), dar și a avioanelor de dimensiuni mai mari (avertizare timpurie și cercetare de tipul KJ-600), implică mai puține lucrări de întreținere și este mai economică în privința consumului de energie electrică. Deocamdată acest sistem cu catapultă electromagnetice există doar pe noile portavioane americane din clasa Ford. Folosirea catapultei electromagnetice la „Type 003” este deocamdată la nivel de presupunere justificată prin nivelul de ambiție al factorilor de conducere politică și militară chinezi.

„Type 003” va avea turnul de comandă pentru conducerea aviației de dimensiuni mai mici decât la celelalte două portavioane din marina Chinei, radare și sisteme de comunicații moderne.

Deocamdată nu sunt informații precise privind numărul și dimensiunile lifturilor pentru aducerea avioanelor pe puntea de zbor. Totuși sunt unele opinii potrivit cărora „Type 003” va avea două lifturi de dimensiuni mai mari decât cele folosite pe celelalte portavioane ale Forțelor Navale chineze, permițând primirea a două avioane simultan (comparativ, portavionul francez „Charles de Gaulle” are două lifturi, iar „US Gerald R. Ford” are trei lifturi toate cu capacitatea de a primi două avioane simultan). În concluzie, dacă estimările specialiștilor de la CSIS se vor adevăra, noul portavion chinez va concura cu cele mai puternice nave din această categorie din lume.

Ca și celelalte portavioane ale Chinei, „Type 003” are propulsie clasică, dar analiștii occidentali consideră că într-un viitor nu prea îndepărtat specialiștii și constructorii de nave chinezi vor realiza și portavioane cu propulsie nucleară. Atunci China va fi pe picior de egalitate cu SUA și Franța care sunt singurele țări care au realizat până în prezent portavioane cu propulsie nucleară.

Lansarea la apă a portavionului „Type 003” nu se va face mai repede de anul 2022, după care va urma o perioadă de testare și evaluare de câțiva ani. Intrarea în serviciu a noului portavion va aduce un aport calitativ major Forțelor Navale chineze, ceea ce va permite mai multă libertate de mișcare în oceanele Indian și Pacific și va spori credibilitatea de forță maritimă a Chinei.

SUBMARINUL BRITANIX HMS „ANSON”

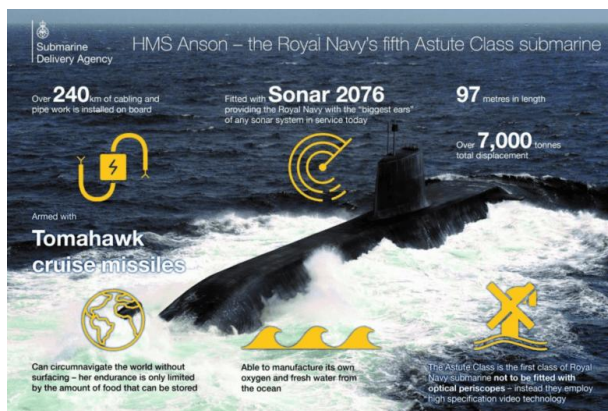
În luna aprilie 2021 de la docurile Șantierului naval Barrow din Devonshire a fost lansat la apă submarinul „Anson” din clasa Astute, cel mai puternic și modern submarin din Marina Marii Britanii. După acest moment, care a coincis cu împlinirea a 150 de existență a șantierului naval Barrow, va urma perioada de testare pe mare care va dura aproximativ un an. După aceasta submarinul va deveni operațional în cadrul Marinei Regale britanice. HMS Anson are propulsie nucleară realizată de un motor Rolls Royce PWR2 la care se mai

adaugă un propulsor cu jet de apă. De asemenea, beneficiază de cele mai noi tehnologii de comunicații, diferiți senzori, peste 39.000 de elemente de mascare a semnalului acustic, tehnologie stealth și sonar de ultimă generație. Motorul PWR2 este din clasa Vanguard, a fost proiectat pentru echiparea submarinelor cu rachete balistice la bord și are o durată maximă de funcționare de 25 ani fără să fie realimentat. Principalele sisteme de arme din dotare sunt: torpile grele Spearfish și rachete de croazieră navă-sol Tomahawk (modelul Tomahawk Block IV a fost modernizat și transformat într-o versiune nouă, Block V, care are raza de acțiune mai mare, sisteme de navigație și comunicație mai bune și sistemul de analiză a datelor, *data link*, mai performant). Submarinul poate lansa atât rachete nucleare cât și rachete armate cu focos simplu sau cu muniții multiple. Poate lovi cu precizie o țintă terestră de la distanța de 1.000 km de țărâm. Greutatea sa este de 7.400 tone, lungimea de 97 m și poate să facă ocolul pământului în imersiune producându-și necesarul de oxigen și de apă potabilă. La fel ca și celelalte submarine din Marina Regală și „Anson” are partea superioară (pasarela și turnul) întărite astfel încât dacă navighează sub gheață să poată reveni la suprafață spărgând gheața (submarinele, în general cele ce navighează în zona polară obișnuiesc să-și mascheze prezența și deplasările, ascunzându-se sau navigând pe sub calota glaciară).

În Marina Regală sunt în serviciu încă trei submarine din clasa Astute (HMS Ambush, HMS Audacious și HMS Artful), iar altele două sunt în construcție la Șantierul Naval Barrow (Agamemnon și Agincourt).

La începutul lunii mai

2021 Ministerul Apărării al Marii Britanii a anunțat că Gruparea de lovire de portavion condusă de HMS Queen Elizabeth (HMSQE), va pleca spre zona Indo-Pacific, unde timp de 28 de săptămâni, va participa la diferite activități specifice (vizite în porturi din peste 40 de state dintre care India, Japonia, Coreea de Sud, Singapore), exerciții navale, etc. Această grupare condusă de cel mai recent portavion intrat în înzestrarea Marinei britanice va fi însoțită și de un submarin din clasa Astute. Submarinul va avea întreaga unitate de foc pe toată durata misiunii.

De asemeni, pe durata Exercițiului NATO „Sea Guardian” (21-30.06.2021) din Marea Mediterană, Grupul de lovire de portavion a asigurat sprijin de luptă forțelor participante.

BIBLIOGRAFIE

Defense News, 26.05.2021;
NavyRecognition.com

TANC HIBRID

O companie mixtă turco-qtareză specializată în construirea de vehicule blindate a prezentat în luna ianuarie 2020 un model de tanc hibrid ce combină caroseria blindată a tancului Leopard 2A4 cu turela făcută de uzina Altay din Turcia.

Compania spera ca acest model de tanc hibrid să devină tentant pe piața de armament, după ce va fi achiziționat de armata turcă care și-a exprimat intenția să cumpere 300 de unități. Deși mai sunt probleme tehnice care își așteaptă rezolvarea de mai bine de un an, se dorea ca armatele care au în dotare tancul Leopard să fie interesate de modernizarea acestuia și să se orienteze către oferta făcută de cele două companii.

Tancul beneficiază de protecție activă realizată de industria militară turcească, sistem de stingerea incendiilor și laser de avertizare timpurie. Armamentul principal este un tun de 120 mm cu țeava lisă fabricat tot de compania turcească Altay.

Se intenționează ca Turcia să construiască 1000 de unități, dar abia după ce va găsi o soluție tehnică satisfăcătoare pentru grupul motor al tancului (sistemul motor și transmisie). Pentru rezolvarea acestei probleme tehnice esențiale, specialiștii turci au inițiat negocieri cu firma germană producătoare a tancului Leopard, dar negocierile au eșuat. În prezent au încheiat un contract cu firma Hyundai-Rotem din Coreea de Sud.

BIBLIOGRAFIE

Defense News, 30.01.2021

LANSAREA PRIMEI ARME ROMÂNEȘTI COMEMORATIVE DE COLECȚIE LP 5.2 PANDUR

Cu ocazia sărbătoririi bicentenarului Revoluției din 1821 conduse de Tudor Vladimirescu, Asociația Națională a Colectionarilor de Arme în colaborare cu Uzina Mecanică Cugir au realizat 100 de pistoale comemorative cu denumirea **LP 5.2 Pandur**¹. Această primă armă românească comemorativă de colecție a fost prezentată în cadrul festiv la Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I” vineri, 28 mai 2021. La activitate au participat invitați din cadrul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Interne, Companiei Naționale

Romarm, Uzinei Mecanice Cugir, Asociației Naționale a Colectionarilor de Arme și Asociației Diplomaților Militari în Rezervă și Retragere.

Pistolul cal. 9 mm LP 5/UMC Md.95 se află în dotarea Armatei Române de mai bine de 25 de ani. Ales de către inginerii militari pentru fabricare la Uzina Mecanică Cugir (UMC), acesta este similar modelului israelian apărut în 1990, IMI Jericho 941R. Pistolul românesc a preluat calitățile recunoscute ale modelului Jericho, preponderent moștenite de la legendarul CZ-75. Familia pistoalelor înrudite cu CZ-75 este astăzi favorită pentru acuratețea sa în competițiile internaționale de tir cu armă scurtă și este în dotarea mai multor forțe armate și structuri de ordine și securitate publică.

Pistolul LP 5.2 este noul model dezvoltat și fabricat la UMC într-un flux tehnologic modernizat. Pistolul este mai ușor cu 140 g față de Md.95, țeava este tratată termochimic prin nitrurare, corpul și manșonul închizător au rămas în construcția clasică și robustă de oțel din semifabricat forjat. Acest model va intra într-un număr însemnat în dotarea Armatei Române, de aceea constructorii din Cugir l-au trecut printr-un complex de probe de certificare conform NATO AC/225 (LG/3-SG/1) D14, „Proceduri de evaluare pentru viitoare sisteme de arme ușoare NATO”. Tragerile efectuate în diverse condiții au înregistrat până la final o

¹ UMC Md.98/2000/LP 5.2 Pandur, calibru 9 mm, cartuș 9x19 mm, lungime 206,5 mm, masă fără încărcător 910 g, masă cu încărcător gol 1110 g, capacitate încărcător standard 15 cartușe, viteză glonț, 330 m/s, distanța efecace 50 m.

precizie constantă, superioară baremului cu 28% și aceeași viteză la gura țevii, parametru ce indică lipsa unor modificări geometrice în țeavă.

Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I” este prin tradiție păstrătorul prototipului sau capetelor de serie, astfel că pistolul ce intră în colecția muzeului este unul din cele trei ce au parcurs cu succes încercarea de durabilitate de 10.000 de focuri.

Asociația Națională a Colecționarilor de Arme (ANCA), care a făcut ca acest eveniment să fie un succes, a fost înființată în iulie 2007 pentru a crea cadrul legislativ și organizațional pentru reunirea colecționarilor de arme. Această asociere a fost necesară pentru inițierea mediului care să contribuie la păstrarea în patrimoniul țării a armelor de valoare. În 2008 a fost organizată prima expoziție de arme din colecții particulare din România, în colaborare cu Muzeul de Istorie din Ploiești. ANCA a dezvoltat o colaborare deosebită cu Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, participând în fiecare an cu arme de colecție și uniforme de epocă la zilele aniversare ale acestei instituții.

PREZENTARE DE CARTE

MISIUNI SECRETE (SILENT MISSIONS) DE VERNON A. WALTERS partea I

Autorul acestei cărți, Vernon A. Walters, este o legendă a spionajului și diplomației secrete. A intrat în armata americană în anul 1941, ca ofițer de infanterie, a fost remarcat pentru abilitățile sale lingvistice și folosit ca ofițer de legătură, la diferite eșaloane și pe diferite fronturi (Italia pe timpul celui de Al Doilea Război Mondial, Coreea și Vietnam), a fost atașat militar în Franța, Italia și Brazilia, a însoțit ca translator cinci președinți americani, a făcut parte din comisia însărcinată cu implementarea Planului Marshall, a sprijinit contactele secrete de la Paris dintre Henry Kissinger și diferite delegații vietnameze pentru inițierea negocierilor de Pace, și spre finalul carierei a fost director al CIA. În anul 1976 a trecut în rezervă cu gradul de general.

Această carte este o poveste remarcabilă despre personalități politice și militare marcante (de Gaulle, Hrusciov, Tito, Kennedy, Eisenhower, Nixon, Ford, Harriman și Kissinger) și despre evenimente istorice de maximă importanță ce au influențat cursul istoriei în secolul XX. În cariera sa de 35 ani, Vernon Walters a trăit în centrul evenimentelor îndeplinind cele mai diverse misiuni atât la nivel militar, cât și guvernamental: a intrat în Roma cu generalul Clark, a participat la întâlnirea istorică de pe insula Wake dintre președintele Truman și generalul MacArthur, a fost prezent la toate evenimentele importante ale vremii, de la Războiul Rece la Watergate.

Această carte este valoroasă din mai multe puncte de vedere: istoric, autobiografic, informativ și educativ. Nu în ultimul rând, stilul în care este scrisă are dinamism, precizie și sensibilitate. Autorul ridică voalul de pe multe evenimente care la vremea respectivă au fost puțin cunoscute și ne ajută să înțelegem mai bine cum se întâmplă lucrurile în zonele rarefiate ale marilor puteri geopolitice.

Întrucât cartea nu a fost tradusă în limba română voi încerca o prezentare în extenso, și chiar și așa, mă voi opri numai la evenimentele pe care le consider mai importante. De asemeni, am recurs și la un compromis, anume am împărțit această prezentare în două părți, partea a doua urmând să fie publicată în numărul următor, astfel încât detaliile să fie savurate de cei ce se vor încumeta să citească cartea.

Prima acțiune militară la care sublocotenentul Walters a participat a fost debarcarea trupelor americane în Maroc, în anul 1942. Hotărârea ca această operație de debarcare să aibă loc a fost luată în urma unei întâlniri dintre

președintele Roosevelt și primul ministru britanic, Winston Churchill și a purtat numele de cod „Operațiunea Torch”. Fără a intra în detalii, subliniez faptul că această misiune a fost foarte bine pregătită informativ. Obiectivul politico-militar era acela de a identifica generali francezi dispuși să abandoneze loialitatea față de guvernul de la Vichy și să aducă trupele franceze din Africa de Nord în tabăra Aliată. Un rol important în aceste demersuri i-a revenit consulului american de la Alger, Rober Murphy. În final s-au găsit trei candidați: generalul Henri Giraud, adus de Aliți cu un submarin în Africa, care se pare că era prima opțiune a aliaților, generalul Charles de Gaulle, conducătorul refugiat la Londra al Franței Libere și amiralul Jean Darlan, loțiitorul mareșalului Pétain aflat în vizită în Alger.

În ceea ce privește spiritul de rezistență al trupelor franceze, acesta este cel mai bine exprimat de generalul Weygan, comandantul trupelor din Africa de Nord, care le spusese colaboratorilor săi că „dacă americanii vin cu 5.000 de militari vom trage în ei; dacă vin cu 150.000 militari îi primim cu brațele deschise”. Realitatea era că în zona Maroc, Tunisia și Algeria nu erau trupe germane, dar francezii au luptat cu destulă îndârjire împotriva aliaților.

Principalele îndatoriri ale sublocotenentului Walters și a subordonaților săi erau legate de interogarea prizonierilor francezi, italieni, germani și însoțirea ca traducători a comandanților americani. Într-o astfel de misiune autorul a avut ocazia să se întâlnească cu prințul moștenitor al Marocului, viitorul rege Hassan al II-lea. Între ei s-a legat o prietenie strânsă care a dăinuit toată viața.

În anul 1943 locotenentul Walters a fost încadrat la Centrul de ofițeri de informații de la Camp Ritchie, lângă Washington D.C. unde răspundea de interogarea prizonierilor italieni. Conducerea armatei americane se pregătea pentru trimiterea forțelor din Africa în Italia și nevoia de informații era foarte mare.

Pe lângă îndatoririle curente, locotenentul Walters a fost solicitat de Pentagon să însoțească o delegație militară din Portugalia care urma să viziteze SUA. Deși Portugalia era aliată tradițional cu Marea Britanie, guvernul de la Lisabona rezistase presiunilor externe și reușise să-și păstreze neutralitatea. Interesul american față de Portugalia era cât se poate de mare: din punct de vedere propagandistic se dorea convingerea militarilor portughezi că SUA este atât de puternică, încât nu poate pierde războiul. Din punct de vedere politic și militar se dorea convingerea guvernului portughez să accepte prezența militară Aliată în insulele Azore și stabilirea de baze aeriene și baze pentru submarine.

Delegația portugheză era formată din șase militari de diferite arme. Ulterior, unul dintre aceștia a ajuns ministrul marinei comerciale, trei au fost comandanți ai categoriei de forțe armate din care făceau parte, unul a murit în luptă și altul, colonelul Francisco Craveiro Lopez, a devenit președintele Portugaliei. Delegația a fost un succes, americanii au fost chiar excesiv de deschiși față de vizitatori și în final toată lumea și-a atins scopurile propuse. În urma acestor reușite, locotenentul Walters a fost promovat la gradul de căpitan.

SUA se pregătea să intre în război împotriva Germaniei și planificatorii militari americani căutau modalități care să le permită trimiterea forțelor navale către Africa de Nord, Orientul Mijlociu și zona China-Burma, viitoarele teatre de operații. Pentru aceasta au fost inițiate negocieri cu guvernul Braziliei. În anul 1942 aceste negocieri s-au finalizat prin semnarea unor înțelegeri în baza cărora Brazilia intra în război alături de SUA, permitea construirea de baze navale și aeriene de-a lungul țărmului brazilian, utile în lupta împotriva submarinelor germane ce acționau în apropierea coastelor Americii de Sud și construirea pe insula Ascension, chiar în craterul vulcanului a unei piste de aviație. Controlul asupra insulei Ascension a redus la jumătate distanțele ce trebuiau parcurse de navele americane spre oceanele Pacific și Indian. Mai mult, Brazilia, în dorința de a-și spori importanța geopolitică, a acceptat să trimită în Italia un corp expediționar sub comanda SUA. Astfel, Brazilia a fost prima țară din America de Sud care a trimis o forță expediționară peste ocean. Această forță, inițial planificată a fi formată din trei divizii dar ulterior redusă la o divizie, a fost trimisă în Italia unde a luptat neîntrerupt 229 zile. În Campania din Italia trupele braziliene au fost primele care au reușit să captureze o divizie germană întreagă. Alături de brazilienii din Armata a IV-a SUA (A.4 SUA) mai luptau trupe franceze, sud-africane (o divizie) și italiene (unități formate din prizonierii luați în campania din Africa de Nord).

Căpitanul Walters a participat la pregătirea militarilor brazilieni și cu această ocazie a legat o strânsă prietenie cu colonelul Humberto Castelo Branco, șeful operațiilor din cadrul Corpului expediționar. Colaborarea dintre cei doi a continuat și pe timpul Campaniei din Italia, unde căpitanul Walters a fost ofițer de legătură între comandamentul A.4 SUA și Corpul expediționar brazilian. Mulți ani mai târziu, cei doi se vor reîntâlni la Rio de Janeiro, Walters ca atașat militar și Castelo Branco ca președinte al Braziliei. Acest episod va fi prezentat mai detaliat în partea a doua a acestei lucrări.

Pe timpul Campaniei din Italia autorul a participat ca translator la întâlnirea pe care generalul de Gaulle a avut-o cu generalul Clark, comandantul A.4 SUA. Cu acest prilej generalul de Gaulle a solicitat aprobarea de a retrage Corpul francez, format din patru divizii, din compunerea A.4 SUA pentru a putea participa la debarcarea aliată din sudul Franței. Generalul de Gaulle a obținut această aprobare. Pe timpul convorbirilor a avut loc un incident din care se pot trage multe învățăminte. Convorbirea dintre cei doi generali s-a purtat în limba franceză, de Gaulle pretinzând că, deși a petrecut trei ani la Londra, nu a reușit să învețe limba engleză. Căpitanul Walters, convins că așa este, și-a permis ca pe timpul translației să adauge și opinii personale de genul: „Generalul zice că nu este de acord, dar dacă insistați sigur va ceda”, ș.a. La sfârșitul discuțiilor când cei doi generali și-au luat rămas bun, generalul de Gaulle a vorbit în engleză, fără însă a menționa situația jenantă creată de translator.

După ce Corpul expediționar brazilian a revenit în țară, Walters a fost numit atașat militar adjunct la Rio de Janeiro. În perioada șederii sale în Brazilia

au fost multe personalități politice și militare în vizită, printre care: generalul Eisenhower, Eva Peron, președintele Truman, ș.a. La dineul oferit în onoarea președintelui Truman de ministrul de Externe al Braziliei, a cărei soție era româncă, a fost invitat și fostul regele al României, Carol al II-lea, care la vremea aceea locuia în Brazilia. Truman a comentat că nu-l respectă pe fostul rege fiindcă a preferat să fugă din țară fără să-i pese de popor. Când i-a fost prezentat Carol al II-lea i-a spus: „Aveți în România un băiat de ispravă care face ceea ce trebuie în pofida condițiilor dificile”.

În Europa postbelică situația era disperată, industria era distrusă, lanțul de aprovizionare nu funcționa, populația era săracă și deznădăjduită, continentul își revenea greu și nesigur după ravagiile războiului. SUA trebuia să se implice cu un program de anvergură pentru reconstruirea Europei Occidentale. În anul 1947, la Universitatea Harvard, generalul Marshall a propus pentru prima dată un astfel de plan care ulterior îi va purta numele. Apoi a fost înființat la Paris Centrul SUA-Europa pentru programul de reconstrucție, o structură abilitată să acționeze pentru punerea în mișcare a Planului Marshall. Șeful acestei structuri a fost ales Averal Harriman, fost ambasador în Marea Britanie și URSS, fost ministru al Comerțului, un om de afaceri de succes și o personalitate carismatică care a avut o contribuție de excepție în perioada celui De Al Doilea Război Mondial, dar și în perioada postbelică. Când a acceptat funcția, Harriman a solicitat ca Vernon Walters să facă parte din stafful său. Aceasta a fost perioada în care în Europa au apărut marile personalități politice postbelice: Robert Schuman, în Franța, Konrad Adenauer, în Germania, Alcide de Gasperi, în Italia, etc. Cu aceștia și cu mulți alții Harriman a lucrat îndeaproape pentru a readuce Europa pe linia de plutire.

Dacă continentul european era pe cale să-și regăsească echilibrul, în Orientul Îndepărtat evenimentele se precipitau. Astfel, la 25 iunie 1950, fără avertisment, trupele Coreei de Nord invadau Coreea de Sud, cucereau Seulul și înaintau rapid către sud în încercarea de a unifica peninsula sub un regim comunist. Aceste evenimente au determinat intrarea SUA în războiul coreean. Armata americană din Japonia a fost trimisă în Coreea. Generalul MacArthur după ce stabilizase într-o oarecare măsură frontul pe aliniamentul Noktong, dorea să treacă la ofensivă. Președintele Truman, pentru a avea o mai bună înțelegere a situației, l-a trimis pe Harriman în Coreea pentru o evaluare realistă din teren. La 15.08.1950 Harriman în fruntea unei delegații din care făcea parte și Walters a plecat spre Coreea. Aici s-au întâlnit cu comandanții americani și au evaluat împreună situația, moralul trupei și sprijinul de care aveau nevoie trupele americane și sud-coreene. Concluzia finală prezentată președintelui Truman a fost că o eventuală ofensivă nord-coreeană nu va avea succes și că trupele americane au moralul ridicat și cred în victorie. Ulterior, în luna Octombrie președintele Truman s-a întâlnit cu generalul MacArthur pe insula Wake, în Oceanul Pacific. Între timp trupele americane împreună cu cele sud-coreene recuceriseră Seulul și îi scosese războiul pe nord coreeni afară din Coreea de Sud, dar existau informații potrivit cărora China se pregătea să intervină în sprijinul Coreei de Nord.

Subiectele discuțiilor dintre Truman și MacArthur au rămas secrete, nu au fost scrise rapoarte și nimeni nu a făcut comentarii. Cert este că președintele Truman dorea să țină războiul din Coreea local și limitat, ceea ce s-a și întâmplat. Oricum, neînțelegerile dintre Truman și MacArthur erau deja de notorietate și cu timpul s-au accentuat.

Războiul din Coreea, problemele de ordin politic și ideologic ce se derulau în Europa de est, ambițiile geopolitice ale Moscovei atrăgeau tot mai serios atenția asupra pericolului reprezentat de Rusia comunistă. Războiul Rece devenise o realitate. Era momentul ca după ce SUA oferise Europei prin Planul Marshall ajutor economic să-i asigure și sprijin politic și militar. Această situație a impus realizarea unei alianțe transatlantice care să asigure cooperarea militară între țările democratice occidentale. Astfel la 04.04.1948 a luat ființă Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). Primul Comandant Suprem Aliat a fost generalul Eisenhower. În 1951 acesta a decis să facă un tur al capitalelor țărilor aliate, să se întâlnească cu liderii politici și militari ai acestora și să hotărască împreună cu aceștia înființarea unui Comandament Suprem al Alianței în Europa. Din echipa generalului Eisenhower făcea parte și Vernon Walters. La Paris ministrul Apărării era socialist, anticomunist și antigerman (fiul său fusese ucis în război de germani). Acesta se opunea cu hotărâre participării Germaniei în orice aranjament european de securitate și excludea orice relație cu regimul lui Franco din Spania pe motive ideologice. Englezii, după ce s-au asigurat că vor avea pozițiile dorite în comandamentul NATO nu au mai avut obiecții. Interesantă a fost întâlnirea cu primul ministru al Portugaliei, António Salazar, care a afirmat că sistemul democratic poate funcționa în țările din nordul continentului precum Marea Britanie, țările scandinave, dar că implementarea unui astfel de sistem în Portugalia ar produce anarhie.

În Italia Eisenhower s-a întâlnit cu primul ministru Alcide Gasperi și cu conducătorii militari italieni. În Germania, care la acea vreme avea statutul de țară ocupată, Eisenhower s-a întâlnit cu mai mulți comandanți militari americani prilej cu care s-a informat despre situația din țară. Au fost vizitate și alte state, inclusiv Islanda, singura țară membră a NATO fără armată, dar adeziunea occidentală la noul proiect era unanimă. Țările neutre erau interesate de demersurile americane și doreau să se informeze de seriozitatea intențiilor SUA de a se implica în apărarea Europei Occidentale (Tito a trimis un general care a avut o întâlnire secretă cu Eisenhower pe această temă, la fel și suedezi).

După patru ani de activitate în cadrul SHAPE unde a îndeplinit funcția de asistent al comandantului suprem al NATO, Walters și-a încheiat termenul de misiune și s-a reîntors în SUA.

În 1951, după asasinarea primului ministru, Ali Razmara, Șahul Iranului a numit în fruntea guvernului pe Mohammed Mossadegh. Una din primele sale măsuri administrative a fost aceea de a se îndrepta împotriva Companiei de petrol anglo-iraniană care din anul 1911 controla cea mai mare parte a industriei petroliere iraniene. În cele din urmă bunurile acestei companii au fost

naționalizate. Rezultatul a fost creșterea popularității lui Mossadegh în rândul naționaliștilor iranieni și a ostilității Marii Britanii care își vedea interesele lezate. Situația se îndrepta către un conflict militar. Brigada britanică de parașutiști dislocată în Cipru era deja în stare de alertă. Posibilitatea unui conflict armat între doi aliați ai SUA – Marea Britanie și Iran – a determinat intervenția președintelui Truman în încercarea de a aplana criza. Sarcina de mediere a revenit lui Averell Harriman. Relațiile anterioare dintre autor și Harriman, faptul că Mossadegh fusese școlit în Elveția și vorbea fluent limba franceză, erau motive suficiente pentru a asigura prezența locotenentului-colonel Vernon Walters în echipa de mediere.

Prima întâlnire cu Mossadegh a avut loc la reședința acestuia din Teheran unde i-a primit în dormitor stând întins în pat cu un doctor lângă el. Histrionismul lui Mossadegh era cunoscut, precum și abilitatea lui de a direcționa discuțiile în funcție de scopurile pe care și le propunea. Din echipa americană făcea parte și un expert în comerț internațional, Walter Levy, care a încercat să-i explice lui Mossadegh complexitatea comerțului internațional pe care acesta se făcea că nu o înțelege. Ceea ce doreau americanii să-i spună lui Mossadegh era că fiecare națiune are dreptul să-și naționalizeze resursele, dar trebuie să accepte și compensațiile ce-i revin.

Zilele treceau și nu se obțineau rezultate de nici un fel, discuțiile erau repetitive, se făcea un pas înainte și doi înapoi. Au fost mai multe întâlniri cu Șahul Iranului care era nesigur, fără experiență și îngrijorat că Mossadegh îl va detrona și va instaura republica.

După mai bine de două săptămâni fără rezultate concrete misiunea de mediere condusă de Harriman în Iran s-a încheiat. Ulterior contactele americanilor cu Mossadegh au mai continuat la Haga (Marea Britanie l-a reclamat pe Mossadegh la Curtea Internațională de Justiție) și la New York, ca invitat la ONU. Nici aceste contacte de influențare nu au avut succes.

Mai târziu, în anul 1967, la vârsta de 87 ani, Mossadegh a fost condamnat la moarte învinuit de rebeliune, dar sentința a fost anulată în baza unei legi pe care până atunci o eludase cu bună știință pentru a păstra puterea. Acea lege prevedea că niciun cetățean care a împlinit vârsta de 70 ani nu poate fi prim ministru și nu poate fi executat. În Teheran circula gluma potrivit căreia de câțiva ani Mossadegh își aniversează împlinirea vârstei de 69 ani. Prevederile acestei legi au fost folosite pentru anularea sentinței de condamnare la moarte.

O altă misiune la care locotenentul-colonel Walters a participat în echipa lui Harriman a fost cea din Iugoslavia pentru a-l întâlni pe Tito. În anul 1951 Tito căuta sprijin de la SUA pentru a putea rezista presiunilor exercitate de Uniunea Sovietică de a atrage Iugoslavia în sfera sa de acțiune. Pentru aceasta a invitat pe consilierul președintelui Truman, Averell Harriman, să viziteze Belgradul la întoarcerea sa din Iran. În discuția privată cu Harriman, Tito a subliniat faptul că este necesar mult curaj pentru a încerca să te desprinzi de Moscova și că pentru a

reuși în această tentativă ajutorul occidental este necesar, mai ales cel economic. Harriman a promis că va transmite mesajul mareșalului la Washington.

– *Continuarea în numărul viitor.* –

Gl. Bg. (r) Dan NICULESCU

Tipar digital realizat la Tipografia **pim**
Iași, Șoseaua Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 109, 700497
Tel.: 0730.086.676, 0732.430.407;
Fax: 0332.440.715
E-mail: editura@pimcopy.ro, editura.pim@gmail.com
www.pimcopy.ro

DINCOLO DE ORIZONTURI

Revista „Dincolo de Orizonturi” editată de Asociația Diplomaților Militari în Rezervă și în Retrageră „Alexandru Ioan Cuza” își propune, în principal, să valorifice experiența și cunoștințele dobândite de militarii români care au lucrat în domeniul diplomației militare.

De bună seamă sunt și alte motive pentru care considerăm că această revistă trebuie să apară și să aibă o viață cât mai lungă, cum ar fi: deteriorarea constantă a mediului de securitate globală, dar mai ales al celui din proximitatea României; nevoia de a sprijini efortul analitic prin elaborarea unor analize alternative și, nu în ultimul rând, dintr-o anumită nemulțumire pentru modul în care sunt explicate publicului larg realitățile lumii contemporane, în principal de formatorii de opinie din mass-media românească, dar și străină. Pentru aceasta ne-am propus să nu facem niciun rabat imparțialității, analizei echilibrate și echidistante, decenței în exprimare și corectitudinii, fără însă a uita că nici noi, nici alții nu avem un glob de cristal prin care să prezicem viitorul. Din acest punct de vedere, noi avem un avantaj față de colegii noștri activi, acela de a putea da mai mult frâu liber imaginației, speculației educate și creativității deoarece nu avem pe umerii noștri povara elaborării unei analize greșite care să ducă la luarea de hotărâri eronate de către factorii de decizie politică sau militară ai țării.

Publicație

a Asociației Diplomaților Militari în Rezervă și în Retrageră „Alexandru Ioan Cuza”
Strada Profesor Grigore COBALCESCU, nr. 1, sector 1, BUCUREȘTI, cod poștal 10191
Telefon fax: 021 316 08 80; www.admrr.com; e-mail: admrrcentral1@yahoo.com

ISSN 2501-9280